

DE GEUS

MAGAZINE VRIJZINNIGE ACTUALITEIT OOST-VLAANDEREN

Alan Turing & homoseksualiteit

JOHAN BRAECKMAN

De Geus sprak met Kris Coenegrachts

DIRECTEUR CREMATORIUM WESTLEDE

VAN DE REDACTIE

Netelige kwesties

3

PLAKKAAT

De toekomst van de welvaartstaat

4

ACTUA

En toen kwam het Humanistisch Verbond
Over Alan Turing en homoseksualiteit

5

8

MENSELIJK, AL TE MENSELIJK

Aids de wereld nog niet uit
Incest in de kijker

12

15

VRAAGSTUK

Tien vragen aan de directeur van het crematorium Westlede
Pierre Martin Neirinckx in gesprek met Kris Coenegrachts

19

FILOSOF OVER FILOSOF

Francis Bacon, twitteraar van de Renaissance

24

COLUMN

SPAM

27

DE STEEN IN DE KIKKERPOEL

Kernenergie?

28

CULTUUR

Moderne kunst en vrij onderzoek

30

PODIUM

Vrijzinnigen maak u geen zorgen: Madredeus in Gent

33

FILM

Intouchables

36

De rouille et d'os

37

BOEKENREVUE

Extra tijd. A.H.J. Dautzenberg

38

POËSTILLE

Windstil scharnieren

40

CODA

Een domme vraag, een simpel antwoord

41

NIEUWSBRIEF

42

COLOFON

51

Netelige kwesties

‘Groene kernenergie is zo iets als een drinkende geheelonthouder.’ Met die woorden reageerde Johan Vande Lanotte in 2007 op het voornemen van toenmalig premier Guy Verhofstadt om kerncentrales van de vierde generatie te laten bouwen, die veiliger, zuiniger en vooral ook schoner zouden zijn dan de huidige. Want hoewel de eerste regering Verhofstadt in 2002-2003 de wet op de kernuitstap goedkeurde, bleef deze netelige kwestie voor beroering en onenigheid zorgen in de Belgische politiek. Tot op vandaag. Uit de plannen van Staatssecretaris voor Energie Watheliet blijkt immers dat die wet maar gedeeltelijk zal worden uitgevoerd. Tihange 1, net als Doel 1 en 2 daterend uit 1975, zal tien jaar langer dan voorzien open blijven. Daarmee zal de aanvankelijk ingeschatte maximale levensduur ervan met 20 jaar overschreden worden (50 in plaats van 30 jaar), terwijl er wereldwijd weinig tot geen ervaring is met grote commerciële kernreactoren ouder dan 40 jaar. Wetende dat Doel 3 en Tihange 2 waarschijnlijk terug opgestart zullen worden, mét scheurtjes in de reactorvaten, roept dit toch op zijn zachtst gezegd heel wat vraagtekens op. Reden genoeg dus voor De Geus om onze ‘Steen in de kikkerpoel’ aan dit heikele thema te wijden.

Netelige kwesties, daar staat deze Geus bol van. Koen Schoors, professor economie aan de UGent, buigt zich in ons ‘Plakkaat’ over de toekomst van de welvaartstaat. Zijn stelling is eigenlijk simpel: de vergrijzing wordt onbetaalbaar en vormt een veel ernstiger bedreiging voor onze welvaartstaat dan de bankencrisis. Ik citeer: ‘Twee jaar vergrijzing op topsnelheid zijn dus duurder dan de hele Dexia-affaire samen.’ Als er niets verandert, kunnen we dat onmogelijk trekken. *Que faire?* De Geus nam alvast een van zijn aanbevelingen – ‘we moeten ouderen langer aan het werk houden’ – ter harte en zette een redactielid ‘op rust’ prompt terug aan het werk. Pierre Martin Neirinckx interviewde zijn voormalige *compagnon de route* Kris Coenegrachts, bezieler van het crematorium Westlede-Lochristi en directeur van de intercommunale voor crematoriumbeheer van de provincie Oost-Vlaanderen, over zijn baanbrekende werk in de crematiebranche – het is per slot van rekening november.

November is trouwens de maand waarin het HV Gent haar 60ste verjaardag viert, ook daarvoor is er aandacht in deze Geus. Jonge lezers kunnen het zich misschien niet voorstellen, maar het Vlaanderen van in 1952 was op levensbeschouwelijk vlak echt een andere planeet in vergelijking met het Vlaanderen van vandaag. Zonder valse

Koen Schoors: 'we moeten ouderen langer aan het werk houden'.

bescheidenheid kunnen we stellen dat de georganiseerde vrijzinnigheid – toen nog omschreven als ‘Noormannen van de nieuwe rede die alles komen platbranden en vernielen’, zoals blijkt uit het artikel van Frank Roels – hierin een doorslaggevende rol heeft gespeeld. En dit zullen de vrijzinnigen moeten blijven doen, want er is nog genoeg werk aan de winkel. Zo is het bijvoorbeeld onthutsend om te zien dat meer dan de helft van de heteroseksuele Vlamingen het eens is met de stelling dat ‘gelijke kansen voor holebi’s een bedreiging vormen voor onze normen en waarden’ (Zzzip², 2011). Dit is niet veel beter dan in 2007, toen uit onderzoek bleek dat bijna een kwart van de Vlaamse mannen tegen het homohuwelijk was. Minder dan de helft van de vrouwen en maar een derde van de mannen vond dat twee mannelijke partners kinderen zouden mogen adopteren. Gelukkig is het in ons land op beleidsmatig vlak niet meer zo erg gesteld als in het Engeland van de jaren ’50, zoals blijkt uit de bijdrage van Johan Braeckman over het tragische lot van Alan Turing (geniale Britse wiskundige en bedenker van de moderne computer, althans het concept ervan). Zoals Braeckman aangeeft, is ons land wat dat betreft echter een uitzondering op wereldvlak.

Wat komt u verder nog tegen in onze rubrieken? Een aangrijpende kijk op de aidsproblematiek in Zuid-Afrika, een exclusieve voorpublicatie uit het nieuwe boek van kunstenaar Willem Elias, een twitterende Francis Bacon en een ietwat misnoegde columnist in onze ‘Coda’. U merkt het: deze Geus zal u niet snel vervelen.

Thomas Lemmens

De toekomst van de welvaartstaat

Moeten we nu de welvaartstaat afbreken omwille van die toestand met onze banken en de euro? Moeten we later op pensioen omwille van het zwaard van Dexia dat met 54 miljard garanties met een zijden draadje boven de Belgische economie hangt? Goede vraag. Wij zitten midden in de financiële aardbeving van de eeuw, waarbij de decennialang opgebouwde spanning tussen de tektonische plaat van de bankenluchtbel en de tektonische plaat van euroluchtbel met daverende aardbeving tot ontlading komt. Er was de oorverdovende klap van Lehman Brothers in september 2008 en na een lange reeks nabevingen ontstaat de angst dat er een tweede, nog vernietigender klap grijnzend ligt te wachten op het juiste moment om toe te slaan. De reactie van Europa bestaat vooral uit overheidsbezuinigingen, net op het moment dat ook bedrijven en gezinnen de hand op de knip laten. Dus de wereld bezuinigt zich naar de verdoemenis. De enige bron van welvaart is productie van goederen en diensten. Als we allen samen minder goederen en diensten kopen, dan daalt de productie en dus ook de welvaart. Allemaal de schuld van de banken?

Het is hemeltergend dat sommige banken zo geperverteerd zijn dat ze, zelfs na duizenden miljarden injecties van overheden en centrale banken om hun vege lijf te redden, nog steeds doorgaan met het belazeren van de kluit ter verrijking van zichzelf. Getuige daarvan het schandaal met de Libor, de belangrijkste interestvoet ter wereld, die nu op grote schaal gemanipuleerd blijkt te zijn door een klein clubje banken ter persoonlijke verrijking. Hebben ze dan werkelijk niets geleerd? Toch wel, ze hebben geleerd dat ze mogen doen wat ze willen, want ze worden niet gestraft en de overheid betaalt de factuur van eventuele schadegevallen. Efficiënte markt, marktdiscipline, zelfregulering, vergeet het maar. Hier helpen alleen nog het kolenhok, de karwats en pek en veren. De woede hierover is volkomen terecht en wat mij betreft niet groot genoeg. Maar de vraag blijft: is dit de belangrijkste bedreiging van de welvaartaat?

Het antwoord is nee. De gezamenlijke implosie van de bankenluchtbel en de euroluchtbel hebben niet geholpen om de welvaartstaat te behouden. Maar de langetermijngevolgen van de bankenluchtbel en de euroluchtbel verbleken bij die van de pensioenluchtbel die reeds jarenlang als een donkere wolk aan de horizon opdoemt en waarvan we nu al de eerste bliksemschichten zien. Dat zonder de financi-

ele aardbeving van de eeuw alles bij het oude had kunnen blijven en dat het dus allemaal de schuld van de banken is, is niet meer dan een aangename illusie. De latente dreiging van de Dexiagaranties kost ons in het slechtste geval, ik verwacht het niet, 54 miljard. Dat zal in 2015, het moment dat het Dexia-ongeluk echt zou kunnen gebeuren, ongeveer 13% van ons BNP zijn. Angstaanjagend veel, maar eenmalig. De vergrijzing daarentegen zal ons, zonder hervormingen, op termijn per jaar 8% van ons BNP kosten. Twee jaren vergrijzing op topsnelheid zijn dus duurder dan de hele Dexia-affaire samen. En het vergrijzingsproces duurt op zijn minst veertig jaar. Dit is de voornaamste reden waarom de welvaartstaat in het gedrang komt. Laten we daarom de welvaartstaat hervormen om hem te kunnen

behouden. Niets doen is het beste recept voor een ineenstorting zoals we nu zien in Griekenland of Spanje.

Een noodzakelijke voorwaarde om de vergrijzing betaalbaar te houden is dat we meer mensen aan het werk moeten krijgen. We moeten ouderen langer aan het werk houden. We moeten meer allochtonen aan het werk krijgen. We moeten meer laaggeschoolden aan het werk krijgen. We moeten meer vrouwen aan het werk krijgen en vooral houden.

We weten ook wat we daarvoor moeten doen. De lasten op arbeid moeten omlaag voor ouderen en laaggeschoolden, als het kan voor iedereen. We moeten af van het idee dat je steeds meer moet verdienen naarmate je ouder wordt, bye bye anciënniteit dus. We hebben flankerend beleid nodig om ook meer vrouwen aan het werk te krijgen en te houden, zodat werk en gezin beter te combineren vallen. Er is een echte inspanning nodig om allochtonen beter te integreren in het onderwijs en de arbeidsmarkt, want we hebben ze nodig. We moeten mobiliteit over provinciale taalgrenzen heen stimuleren, zeker als ook de taalgrens daar tussen ligt. Het is allemaal niet zo moeilijk eigenlijk, we moeten het gewoon doen. Laten we beginnen met het volgende: elke bijkomende besparing of nieuwe inkomst wordt voor een derde geherinvesteerd in lagere arbeidslasten. België heeft bijvoorbeeld een meevaller van honderden miljoenen door de lagere rente op overheidsschuld. Reactie van de regering: hoera, dat is dit jaar een gemakkelijke begroting. Mijn reactie: laten we die miljoenen herinvesteren in lagere loonlasten en toch de begrotingsinspanning doen. Voor de toekomst van onze kinderen.

Koen Schoors

En toen kwam het Humanistisch Verbond

In november bestaat het Humanistisch Verbond Gent 60 jaar. In die tijdsspanne is niet alleen de georganiseerde vrijzinnigheid, maar ook het levensbeschouwelijke klimaat in onze samenleving ingrijpend veranderd (mede door toedoen van die georganiseerde vrijzinnigen). De oprichting van een vrijzinnig-humanistische organisatie was in 1952 allesbehalve evident. Dat blijkt ook uit deze korte geschiedenis van het HV Gent, die Frank Roels voor De Geus schreef.

© Norbert Van Yperzele

'Het modern humanisme is een beweging van mensen die zich niet gebonden achten door dogmatische leerstelsels, die in volle onafhankelijkheid een ruime verstandhouding in een gelukkige, harmonische en sociaal evenwichtige samenleving nastreven. Het modern humanisme betracht de erkenning van de waarheid langs de weg van het vrij onderzoek en steunt zijn werking:

- a) op de eerbied voor de menselijke persoonlijkheid en waardigheid;
- b) op de erkenning van de mens als grondlegger en drager van morele waarden.'

Zo luidde de doelstelling van het Humanistisch Verbond bij zijn stichting, op 1 december 1951. Ook vandaag is deze formulering, woord voor woord,

nog het herlezen waard. De oprichters waren Lucien De Coninck, Karel Cuypers, Gaston Boeckart, Jan Broeckx, Willy De Coster, Adriaan Delen, Louis Hebbelinck, Robert Dille, Reimond Herreman en Leon Voet.

Ze inspireerden zich deels op het Nederlandse voorbeeld, waar het HV met zijn legendarische voorzitter dr. J.P. Van Praag al maatschappelijk en politiek bestaansrecht én inspraak had verworven. Van Praag was zowaar professor van 'humanistische filosofie' aan de Rijksuniversiteit Leiden. Ondervoorzitter van het Nederlandse HV was de ook in Vlaanderen bekende redenaar Garnt Stuijveling.

Het zal wel toeval geweest zijn dat, kort voorafgaand aan de stichting van het HV, een nieuw dogma werd afgekondigd door de Kerk van Rome, namelijk de ten hemel opneming van Maria, met ziel én lichaam – wel te verstaan niet de bloedmooie Maria van Magdala, maar die van Nazareth.

HV GENT

Bij de oprichting van de afdeling Gent van het HV, op 14 november 1952, waren behalve Lucien De Coninck ook Hans Van Werveke, Romain Ruysen, Hein Picard, Frans Snacken, M. Schepens, Dujardin, Oswald de Schamphelaere, Rudi Van Vlaanderen, Arthur Hublé, Rob Clara, Raoul van Haute, Marcel De Backer, Louis Hebbelinck, Marcel Bots en Els Picard

betrokken.

Een grote schare van bekende figuren zal achtereenvolgens het voorzitterschap opnemen: Adriaan Verhulst, Raymond Maeckelberghe, Ger Schmook jr., Piet Van Eeckhaut, Walter Van Espen, Luc Vandenbossche, Walter Verraes, Freddy Evers, Gis Haspeslagh, Roland Cools, Jacques Deneef, Otto Willems, Sonja Eggerickx, Freddy Serreyn, Solveig Henderick, Philippe Juliam en Frederik Dezutter. Deze opsomming doet geen recht aan de secretarissen die jaar in jaar uit de goede werking verzekerden.

De noodzaak van een humanistische moraal werd als volgt verdedigd: *'Voor de buitenkerkelijke, niet-godsdienstige mens is het van zeer groot belang die wetenschappelijk gefundeerde verklaring van het feit der moraal zo spoedig mogelijk ter beschikking te hebben als grondslag voor het bepalen der eigen gedragingen, en voor de morele opvoeding van de jeugd'* (Lucien De Coninck).

Terecht heeft het HV van in het begin promotie gevoerd voor de niet-confessionele zedenleer, zowel door de stichting van de Oudervereniging voor de moraal en de Werkgemeenschap Leraren Ethiek, als door aan te dringen op de oprichting van de licentie Moraalwetenschappen aan de toenmalige Rijksuniversiteit. De professoren Leo Apostel en Jaap Kruithof zijn beiden lid geweest van de Raad van Bestuur van het HV.

INTERNATIONAL HUMANIST AND ETHICAL UNION

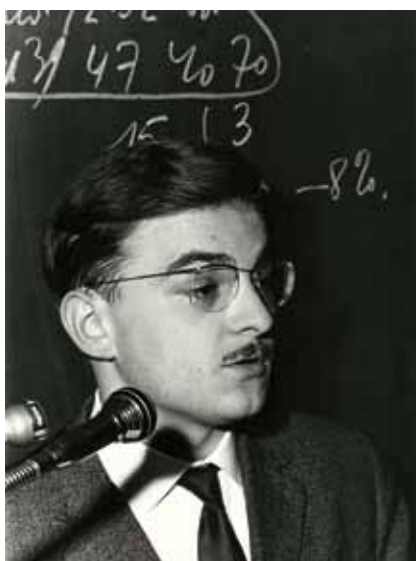
De internationale ontplooiing van vrijzinnig-humanistische verenigingen werd door de katholieke zuil niet op applaus onthaald. Lees bijvoorbeeld de chagrijnige reactie na het eerste internationale congres, in 1952 in Amsterdam: *'... zoölogen uit Brunswijk, en psychiaters van de Pacific-kust, Engelse existentialisten, Nederlandse intellectuelen en wat al niet ... een aantal knappe koppen, warhoofden en een aantal amphibieën daar tussenin ... een schare wildemannen, die werken aan de losrafeling van de geesten onder ons volk ... Noormannen der nieuwe rede, die alles komen platbranden en vernielen.*

Jaap Kruithof

Lucien De Coninck

Frank Roels

Zij hebben de mensheid niets anders te bieden dan pamfletten voor brood.' (uit Elseviers Weekblad).

De IHEU verenigt vandaag meer dan honderd organisaties in veertig landen, en wordt voorgezeten door Sonja Eggerickx.

In de jaren 66-'74 voerde een delegatie van de IHEU een dialoog met het 'Secretariaat voor de ongelovigen' van het Vaticaan. In een verslag schrijft Lucien De Coninck: *'In verband met de bevolkingsexplosie en de noodzakelijkheid haar te bedwingen werd aan de secretaris, Mgr. Miano, gevraagd duidelijk te maken aan het Vaticaan dat alle deelnemers aan de dialoog van oordeel waren dat de Kerk zeer spoedig haar houding inzake anticonceptiva moet herzien'*. Zoals we allen weten, kwam daar in Rome niets van in huis.

WETENSCHAPPELIJKE BASIS

De humanisten wilden hun moraal steunen op biologie en ecologie. Bewondering voor de natuur, aandacht voor de hele planeet en het besef van haar eindigheid, waren constante aandachtspunten bij de bioloog Lucien De Coninck en zijn leerlingen. De opbouw van een vrijzinnige moraal kon gesteund worden op regels die logischerwijze voortvloeien uit het in stand houden van het leven én uit onze afhankelijkheid van zowel de natuurlijke rijkdommen als van de organisatie van de samenleving. De Coninck formuleerde vier grote, zeer eenvoudige morele regels, waaruit we citeren:

1. alles wat het voortbestaan van het leven van het individu (van de gemeenschap) bevordert, is GOED; alles wat dat voortbestaan bedreigt, is KWAAD.

2. alles wat de sociale aanleg bevordert en de sociale organisatie helpt vervolmaken, is GOED; alles wat die sociale aanleg onderdrukt, en de sociale organisatie minder efficiënt maakt, is KWAAD.

3. alles wat ertoe bijdraagt de verstandelijke ontwikkeling tot volle ontplooiing te brengen, is GOED; alles wat ertoe bijdraagt de verstandelijke ontwikkeling te remmen, is KWAAD.

Gilberte Vanderschrick

Congres Het gezin in de humanistische levensbeschouwing, 2 & 3 november 1963

Filip Polk

4. alles wat ertoe bijdraagt de contacten onder de mensen te vergemakkelijken, is GOED; alles wat ertoe bijdraagt die contacten te verhinderen, is KWAAD'.

Wat De Coninck verstaat onder 'contacten' blijkt uit de argumentatie: 'a) ontwikkeling en behoud van het sociaal en intellectueel patrimonium; b) het behoud van de erfelijke diversiteit, en tegen inteelt en raszuiverheid'.

Er ging ook veel aandacht naar de derde wereld. Alfabetisme en onderwijs, drinkbaar water, voedsel, ziekten, met dat alles was het ginds heel slecht gesteld. Dat was onder meer te wijten aan de ongebreidelde bevolkingsgroei, dus geboorteregeling was een must.

HUMANISTISCH STUDENTENVERBOND EN HUMANISTISCHE JONGERENBEWEGING

In Gent werd het Humanistisch Jeugdverbond in 1953-'54 opgericht, door Frans Snacken. Er waren muziekavonden, en dankzij de studenten biologie ook fameuze biologische uitstappen. Maar na enkele jaren wilden de universitaire studenten hun eigen organisatie, en werd het Humanistisch Studenten Verbond opgericht. Stichters waren Filip Polk, student biologie en voorzitter (later zou hij hoogleraar worden aan de VUB), Wim Bossier, Arlette De Rijcke, Peter De Coninck, Nora Podgaetzki en Hans Eyselink. De tweede voorzitter van het HSV was Jef Schell, ook een bioloog. Hij zou later behoren tot het wereldberoemde trio Fiers-Schell-Van Montagu.

Nora Van Montagu-Podgaetzki was er ook bij toen in Gent de Humanistische Jongeren Beweging werd opgericht, in januari 1955. We hielden nationale congressen met jonge humanisten uit Oostende, Blankenberge, Antwerpen, Gent, Ronse, Brussel, Mechelen en Aarschot. Dit was mogelijk, denk ik, door twee factoren: de inspiratie uit het HV en de radio- en tv uitzendingen van 'Het Vrije Woord', maar zeker ook de lessen zedenleer waar jongeren leerden discussiëren over morele kwesties. De eerste voorzitter van de Humanistische Jongeren Beweging was Jackie Nagels uit

Antwerpen, hij werd later hoogleraar aan de ULB. Nationaal secretaris werd Peter De Coninck (later kinderchirurg aan het UZ-VUB), en penningmeester was Jenny Walry. Zij stichtte later de boekhandel Walry, en we vinden haar terug in de anders-globalisme beweging ATTAC. Het tijdschrift van de HJB, 'Pro en Contra', publiceerde een brede waaier van opinies, gaande van het gevaar van de atoomproeven, over ontwikkelingshulp en seksuele opvoeding, tot de historiek van de jazz.

In het midden van de jaren '60 startte het overleg om alle Belgische vrijzinnige verenigingen te bundelen tot één officiële gesprekspartner, de Unie der Vrijzinnige Verenigingen. Het was een moeilijk proces waarover Walter Prevenier en Georges Declercq een geschiedenis hebben geschreven. Onlangs werd de UVV herdoopt in deMens.nu.

Frank Roels

Interessante links:

<http://vermeylenfonds.wordpress.com/2012/09/10/een-moraal-zonder-god-dat-gaat-zo-ethiek-van-de-complexe-actualiteit>
www.digimores.org
www.iheu.org
www.fondsluciendeconinck.be
www.demens.nu

Foto's © Herman De Keuleneir

Over Alan Turing en homoseksualiteit

Op 23 juni 2012 werd de Olympische fakkel, in de aanloop naar de Spelen toe, vlakbij het standbeeld van Alan Turing in Manchester doorgegeven. Turing werd precies op die dag honderd jaar geleden in Londen geboren. Wellicht wisten de meeste mensen die er bij waren niet zo goed wie Alan Turing is. Nochtans hebben ze bijna allemaal een computer die mede dankzij Turings inzichten informatie kan verwerken. Turing studeerde wiskunde in Cambridge. In 1936 publiceerde hij een artikel getiteld *On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem*. Er is grote consensus dat dit artikel aan de basis ligt van de moderne computer. Johan Braeckman, hoogleraar wijsbegeerte aan de Universiteit Gent, grijpt het bewogen leven van Alan Turing aan om een punt te maken over homoseksualiteit.

Turing legt in essentie uit hoe men een machine kan maken die in staat is om elke wiskundige opgave te berekenen, mits men ze als een algoritme, als een mechanische procedure, weergeeft. In essentie is dit natuurlijk wat een computer doet: op mechanische wijze berekeningen maken. Turings artikel, op geheel theoretische wijze, zette exact uiteen hoe zo'n machine zou werken. Het komt er feitelijk op neer dat hij uitlegde hoe men een machine kan programmeren. Het Duitse woord *Entscheidungsproblem* ('beslissingsprobleem') in de titel van zijn geniale artikel verwees naar een probleem dat toentertijd nogal wat wiskundigen bezighield: zijn alle getallen berekenbaar? Anders uitgedrukt: kan men het bestaan van een getal aangeven, waarvan tegelijkertijd aantoonbaar is dat we het niet kunnen berekenen? Het bleek, zo toonde Turing aan, dat dit

inderdaad het geval was. Zodoende maakte Turing niet alleen duidelijk wat een computer allemaal kan, maar meteen ook wat hij niet kan.

De invloed van Turings 'Bombe' had wellicht een grotere impact op het verloop van de oorlog en de overwinning van de geallieerden dan de 'echte' bom die het resultaat was van het Manhattan Project

ENIGMA GEKRAAKT

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werkte Turing in Bletchley Park, een landhuis in Buckinghamshire. In die periode was de *Government Code and Cypher School* er gevestigd.

De opdracht van GCCS was om de codes te kraken waarmee de Duitsers communiceerden. De overheid verzamelde de knapste koppen in Bletchley Park, waaronder schaakkampioenen en specialisten in het oplossen van kruiswoordraadsels. Vanzelfsprekend moesten ze hun werk doen in uiterste geheimhouding. Pas dertig jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog kwamen historici te weten welk werk Turing en zijn collega's deden in Bletchley Park. Het bleek dat Turing de cruciale bijdrage leverde tot het kraken van de code van de *Enigma*, een toestel dat de Duitsers ontwierpen om op gecodeerde wijze boodschappen over te brengen, bijvoorbeeld naar welke plaats onderzeeërs zich moesten begeven en welke hun doelwitten waren. De geallieerden konden de boodschappen wel onderscheppen, maar ze wisten niet wat ze betekenden aangezien ze de decodeersleutel, die ook voortdurend wijzigde, niet kenden. Turing construeerde een machine van twee-en-een-halve kubieke meter die erin slaagde om de onderschepte communicatie begrijpelijk te maken. De machine kreeg de naam 'Bombe'. Meerdere exemplaren ervan decodeerden naar het einde van de oorlog toe duizenden militaire berichten per dag. De invloed van Turings 'Bombe' had wellicht een grotere impact op het verloop van de oorlog en de overwinning van de geallieerden dan de 'echte' bom die het resultaat was van het Manhattan Project.

ARTIFICIAL LIFE

Turing had ook grote invloed op de wijsbegeerte, in het bijzonder op de logica, de bewustzijnsfilosofie en de wijsgerige antropologie. In een

Op zijn honderdste verjaardag wordt Alan Turing letterlijk in de bloemetjes gezet. Tegelijkertijd wordt ter plaatse de Olympische fakkel doorgegeven in de aanloop naar de spelen toe.

artikel uit 1950, *Computing Machinery and Intelligence*, gepubliceerd in het filosofische tijdschrift *Mind*, vroeg hij zich af of machines kunnen denken. Hij legde uit dat de vraag op een praktische manier moet worden omschreven, waarna hij een test voorstelde die bekend werd als de 'Turingtest'. Die test gaat als volgt. Een menselijke proefpersoon heeft een conversatie, bijvoorbeeld via een telefoon of een scherm en toetsenbord, met ofwel een andere menselijke persoon, ofwel met een computer. De proefpersoon weet niet vooraf met wie hij precies converseert. Turings standpunt houdt in dat we moeten toegeven dat de computer 'denkt', als de proefpersoon na verloop van tijd niet in staat is om aan te geven of hij met een mens of een computer heeft

te maken. Turing realiseerde zich uiteraard dat de computer misschien alleen maar de conversatie imiteert, gebruikmakende van de informatie die in hem is geprogrammeerd. Maar is dat niet vergelijkbaar met hoe het bij mensen werkt? Kinderen imiteren ook, aan de hand van wellicht aangeboren grammaticale regels. Maar, werpen critici op, kinderen zijn in staat tot leren, ze kunnen gaandeweg creatief omgaan met taal, ze doen er al snel hun eigen ding mee. Turings verdedigers zijn het daarmee eens, maar wijzen erop dat ook computers in staat zijn tot leergedrag en creativiteit. Het zorgt voor spannende intellectuele debatten en voor wedstrijden waarin computerprogramma's trachten de Turingtest te doorstaan.

ONZEDELIJKE HANDELINGEN

Maar ik wil het in dit artikel nog over iets anders hebben dan over Turings enorme verdiensten als wiskundige, filosoof, logicus, codekraker en grondlegger van 'Artificial Life'. Turing overleed op 7 juni 1954, nauwelijks 41 jaar oud. Volledige zekerheid is er niet, maar naar alle waarschijnlijkheid pleegde hij zelfdoding. Men neemt aan dat hij een appel in cyanide drenkte, en die vervolgens half opat. Sommigen speculeren dat hij geïnspireerd was door Walt Disney's film *Sneeuwwitje*, in het bijzonder door de scène waarin de boze stiefmoeder een appel in een giftig brouwsel onderdompelt. Hoe dit ook moge wezen, de consensus is dat, als hij zelfdoding pleegde, dit voortkwam uit zijn veroordeling en 'behandeling' voor homoseksualiteit. In 1941 had

Turing zijn collega-cryptoanaliste Joan Clarke ten huwelijk gevraagd. Ze geraakten min of meer verloofd, maar Turing bekende haar na een tijdje dat hij homoseksueel was.

Clarke gaf aan dat ze niet verrast was door Turings bekentenis. In 1952 had Turing een korte affaire met ene Arnold Murray, een man van negentien. Murray hielp vervolgens iemand inbreken in Turings huis, waarna Turing aangifte van de inbraak deed bij de politie. Tijdens het onderzoek dat daarop volgde, gaf Turing toe dat hij een seksuele relatie had met Murray. Homoseksualiteit was in die periode nog steeds illegaal in Groot-Brittannië, en Turing en Murray werden veroordeeld voor *gross indecency* ('grove onzedelijke handelingen'). Die aanduiding stond letterlijk in de wet, die ontstond in de Victoriaanse periode en uit preutsheid niet specifiek was, maar iedereen begreep dat het over homoseksualiteit ging.

Turing had daarop de keuze tussen een straf uitzitten in de gevangenis, of een hormonale behandeling ondergaan, wat in feite neerkwam op chemische castratie. Hij koos voor het laatste, wat inhield dat hij een jaar lang injecties kreeg met stilboestrol, een synthetisch oestrogeen. Het gevolg was dat hij impotent werd en borsten ontwikkelde (Gynecomastia). Door zijn veroordeling kon hij ook geen crypto-analytisch werk meer uitvoeren. De Britten hadden schrik dat Russische spionnen homoseksuelen die voor de overheid werkten onder druk zouden zetten om geheime informatie door te spelen.

In 2009 heeft de Britse eerste minister, Gordon Brown, zich namens de Britse overheid verontschuldigd voor de 'vreselijke manier waarop Turing is behandeld'. Tegen dan was het natuurlijk al lang duidelijk dat Turing een van de belangrijkste en meest invloedrijke wetenschappers van de twintigste eeuw was. Het is inderdaad vreselijk dat een man die de computer mee vorm gaf en Groot-Brittannië en de geallieerden

de oorlog hielp winnen, aangeklaagd en veroordeeld werd tot een vorm van medische marteling, enkel en alleen omdat hij homoseksueel was. Maar misschien is het nog vreselijker dat er vele anderen zijn behandeld zoals Turing, voor wie nooit verontschuldigungen zijn geuit om de eenvoudige reden dat de slachtoffers zo goed als onbekend zijn.

De wet die homoseksualiteit in Groot-Brittannië strafbaar maakte, werd pas – en dan nog maar gedeeltelijk – afgeschaft in 1967. Turing is en blijft overigens officieel een veroordeelde crimineel. De overheid kan zich wel excuseren en een wet afschaffen, maar ze kan die wet, hoe fout we die achteraf ook mogen vinden, niet ongedaan maken voor de periode dat hij geldig was.

Zoals het tragische
lot van Alan Turing
aangeeft, was het ook in
christelijke landen tot voor
kort schering en inslag
om homoseksuelen te
vervolgen, op te pakken, de
gevangenis in te stoppen of
te castreren

RELIGIE EN SEKS

In de meeste westerse landen kan men heden ten dage, louter omdat men homoseksueel is, niet meer in de gevangenis geraken, maar dat wil niet zeggen dat homo's (of holebi's) dezelfde rechten (en bijhorende plichten) hebben als hetero's. Zo is een huwelijk tussen twee mannen of twee vrouwen, met juridisch alles erop en eraan, enkel mogelijk in België, Nederland, Spanje, Portugal, Noorwegen, Zweden, IJsland, Zuid-Afrika en Argentinië. In de Verenigde Staten kunnen homo's in zes staten trouwen: Iowa, Connecticut, Massachusetts, New Hampshire, Vermont en New York. In een aantal andere staten weet men nog niet

goed wat men wil, maar er zijn er ook 39 die expliciet een huwelijk of samenlevingscontract tussen mensen van gelijk geslacht verbieden.

Andere landen zoals Mexico en Canada laten bepaalde vormen van samenleven toe, of men kan er zoals in de V.S. in sommige staten of provincies trouwen en in andere niet.

Behalve in West-Europa en min of meer in Noord-Amerika is de situatie wereldwijd niet bepaald rooskleurig. In meerdere landen in Latijns-Amerika wordt een relatie tussen twee mannen of vrouwen niet vervolgd of gesanctioneerd, maar ook niet erkend. Hetzelfde geldt voor enkele landen in Azië en Afrika. Zuid-Afrika is het enige Afrikaanse land waar homo's kunnen trouwen. Dit evenwel pas sedert 2005, toen een lesbisch koppel na een juridische strijd van drie jaar de Zuid-Afrikaanse wetgever dwong om homohuwelijken te erkennen.

Tussen 2007 en 2010 zijn 2500 holebikoppels getrouwd in Zuid-Afrika. In alle andere Afrikaanse landen is de situatie slecht, tot zeer slecht en ronduit erbarmelijk. Er zijn landen die homo's niet vervolgen, maar in vierentwintig landen, waaronder alle Noord-Afrikaanse, is dat wel het geval en komen ze vaak in de gevangenis terecht. In Mauritanië en Soedan riskeren ze de doodstraf, net zoals in Saudi-Arabië en Iran. De beruchte uitspraak van de Iraanse president Mahmoud Ahmadinejad dat homoseksualiteit niet bestaat in zijn land, zou cynisch genoeg bewaarheid kunnen worden. In Pakistan, Maleisië en Afghanistan staat op homoseksualiteit niet officieel de doodstraf, maar homo's zijn er zo goed als vogelvrij.

Het is duidelijk dat religie niet bepaald een emancipatorische rol speelt met betrekking tot het erkennen van holebirechten. In landen waar de islam de enige officiële godsdienst is, of in de praktijk dominant is, is het slecht leven voor homo's. Maar zoals het tragische lot van Alan Turing aangeeft, was het ook in christelijke landen tot voor kort

schering en inslag om homoseksuelen te vervolgen, op te pakken, de gevangenis in te stoppen of te castreren. Zelfs iemand die het leven van ontelbare mensen had gered kon daar niet aan ontsnappen.

In Frankrijk wordt momenteel gediscussieerd over een mogelijke legalisatie van het homohuwelijk. Het was een van de verkiezingsbeloftes van de huidige Franse president, François Hollande. Verwacht wordt dat het ergens in 2013 mogelijk zal zijn voor holebikoppels om te trouwen, en ook om kinderen te adopteren. Er is heftig katholiek verzet tegen, zij het gelukkig niet gewelddadig.

Op het moment van dit schrijven (oktober 2012) is er enige ophef in Frankrijk over een uitspraak van François Lebel, de katholieke burgemeester van het achtste arrondissement van Parijs, die Nicolas Sarkozy en Carla Bruni in de echt verbond. Lebel gaf aan dat 'het homohuwelijk tot incest en pedofilie leidt'. Ik vermoed niet dat hij daar ook maar een spatje bewijs van kan geven. Eerder gaf paus Benedictus XVI al aan dat 'de bijzondere neiging van een homoseksueel geen zonde is...', maar het is wel 'een min of meer sterke tendens die naar een intrinsiek moreel kwaad neigt', en dat homoseksualiteit 'de toekomst van de mensheid bedreigt'. De aartsbisschop van Lyon, Philippe Barbarin, vergeleek homoseksualiteit dan weer met een ziektekiem, die alles kan aantasten en waartegen men zich moet verzetten.

Vele andere uitspraken van kerkelijke kopstukken geven aan hoe moeilijk het voor de katholieke kerk is om homoseksualiteit te aanvaarden. Vaak verwijzen ze naar de zogenaamde 'onnatuurlijkheid' ervan. Het is een opvatting die nog steeds wijd en zijd verspreid is, ook bij leken. Zo stond in juni 2012 in enkele Vlaamse kranten dat een Gentse gepensioneerd professor psychologie en psychiatrie homoseksualiteit 'een afwijking' noemde. Een maand later verscheen een studie van de Leuvense hoogleraar

Marc Hooghe, die aantoont dat homohaar bij Vlaamse islamitische jongeren zorgwekkend is. Het kan dat die jongeren denken dat de koran homoseksualiteit verbiedt, maar het zou niet verwonderlijk zijn mochten ook zij denken dat het 'afwijkend' en 'onnatuurlijk' is. Veelal wordt daarmee het volgende bedoeld: 'Het is 'natuurlijk' voor mensen om seks te hebben waaruit kinderen voortkomen.

In de natuur is dat overal zo: mannelijke en vrouwelijke dieren hebben seks en krijgen daardoor nakomelingen. Seks tussen dieren of mensen van hetzelfde geslacht kan niet resulteren in kinderen. Daarom is homoseksualiteit onnatuurlijk.' Eventueel kan men de redenering trachten te ondersteunen door aan te geven dat god het zo heeft gewild: 'Hij heeft alle levende wezens geschapen opdat ze zich zouden voortplanten. Aangezien seks dient tot voortplanting, moet seks tussen twee organismen van dezelfde soort maar van een verschillend geslacht zijn, anders gebeurt er iets wat ingaat tegen de wens van god, tegen de goddelijke orde.' Homoseksualiteit is dan niet alleen onnatuurlijk, maar houdt ook een soort theologische misdaad in.

Of iemand seks heeft met iemand van hetzelfde of een verschillend geslacht maakt geen enkel zinnig moreel verschil

HOMOSEKSUALITEIT WEL EEN NATUURLIJK GEGEVEN

Er zitten meerdere misvattingen in deze redenering, zowel van feitelijke als van logische aard. Misschien eerst dit: homoseksualiteit is in de natuur wijdverspreid. Velen lijken te denken dat enkel mensen seks hebben met iemand van hetzelfde geslacht, maar het tegendeel is waar. Bekend, of berucht, is het complexe en gevarieerde seksuele leven van de bonobo's, maar homoseksualiteit is

waargenomen en gedocumenteerd bij honderden andere soorten. Dit betekent dat homoseksualiteit helemaal niet onnatuurlijk is, in de betekenis van 'niet in de natuur voorkomend'. Integendeel, als we deze betekenis volgen, is homoseksualiteit even 'natuurlijk' als heteroseksualiteit. Hoe zit het met de functie van seks? Kan men stellen dat seks 'dient' voor de voortplanting? Het antwoord is ronduit negatief. Nog los van het feit dat er in de natuur geen 'doelen' zijn, heeft seks, zowel bij dieren als mensen, talloze functies. Vrouwen bijvoorbeeld geven aan seks te hebben om zich met iemand te verzoenen, uit wraak, omdat het prettig is, uit nieuwsgierigheid, om op een goed blaadje te staan, om carrière te maken, uit angst voor geweld, soms ook om zwanger te worden, enzovoort. Maar op zich maakt het niet uit wat we al dan niet ontdekken over de 'natuurlijkheid' van seks. Het maakt niet uit of ook dieren homoseksualiteit kennen of niet, of seks ook kan beleefd worden door mensen en dieren om andere redenen dan voortplanting. We kunnen gewoon zelf uitmaken, mits wederzijdse, geïnformeerde en volwassen instemming, met wie, hoe en hoe vaak of hoe weinig we seks beleven. Of iemand seks heeft met iemand van hetzelfde of een verschillend geslacht maakt daarbij geen enkel zinnig moreel verschil.

Ten slotte nog dit. De ontwikkelingen in de kunstmatige intelligentie en robotica gaan razendsnel. Het is best om te anticiperen op wat komen zal. Ter ere van Alan Turing stel ik voor om alvast aan te geven dat seks met een robot ons evenmin voor een moreel dilemma plaatst, mits beide partijen natuurlijk hun geïnformeerde toestemming geven.

Johan Braeckman

Meer info over dit artikel (interessante links, tips en verwijzingen) kunt u terugvinden op onze website: www.geuzenhuus.be/magazinedegeus.

WERELDAIDSDAG

Aids de wereld nog niet uit

Terwijl in het Westen aids getemperd lijkt, verspreidt de ziekte zich nog steeds als een echte pandemie in Afrika: het blijft de meest voorkomende doodsoorzaak en treft vooral jonge mensen. De meesten halen niet eens hun 35ste levensjaar en laten kinderen na, die zelf verantwoordelijk worden voor hun gezin. Deze problematiek kwam in de aandacht van Chantal De Maeyer, oprichtster van de vzw Sprinkle. De Geus laat deze uitzonderlijke vrouw aan het woord.

HET BEGIN

Waarvoor staat Sprinkle?

Sprinkle richt projecten op voor aidsweeskinderen in Zuid-Afrika. Wij bieden financiële ondersteuning aan bestaande projecten, maar dat bouwen we stilletjes aan af, omdat we er te weinig controle over hebben. Ons grootste project is een weeshuis in Bergville, in de provincie KwaZulu-Natal. Een zeer landelijke streek, gekenmerkt door armoede.

Ik wil een kind een kind laten zijn

Hoe is de organisatie ontstaan?

Ongeveer zes jaar geleden heb ik de organisatie opgericht. In 2000 verloor ik mijn man in een auto-ongeluk. Drie maand later had mijn dochter ook een zwaar ongeval. Toen ben ik gecrasht. Om er terug bovenop te geraken, begon ik de wereld af te reizen op mijn eentje. Uiteindelijk belandde ik in Zuid-Afrika en daar kreeg ik voor het eerst het gevoel thuis te komen. De natuur, de mensen ... alles sprak me aan, maar de erbarmelijke leefomstandigheden van

de kinderen raakten me diep. Daarom heb ik, met hulp van enkele vrienden, Sprinkle opgestart.

HET VERDWIJNEN VAN EEN GENERATIE

Wat is de doelstelling van het weeshuis?

De kinderen een menswaardig bestaan geven: niet alleen onderwijs en ziekenzorg maar ook een warme thuis bieden. Ik wil een kind een kind laten zijn.

In Zuid-Afrika valt een hele middengeneratie (25 tot 45 jaar) weg door aids. Veel kinderen van 10 à 12 jaar runnen een heel huishouden én zorgen voor hun grootouders. Ze kunnen niet spelen, laat staan naar school gaan. Hoe kunnen deze jongeren later hun eigen kinderen opvoeden en een gezin verzorgen, als ze het zelf niet hebben meegekregen?

Hierover wordt weinig gecommuniceerd in de media.

Wel over aids, maar niet over de gevolgen ervan. In België sterf je niet langer aan aids, mits goede medicatie. Ginds wel. Ze krijgen pas medicijnen als hun situatie bijna uitzichtloos en heel vergevorderd is. Maar dan ben je

al doodziek! Alleen zwangere vrouwen krijgen onmiddellijk medicijnen toegediend. Dat is bovendien echt 'dumpingmedicatie'. Zuid-Afrikanen krijgen wat wij niet meer gebruiken: oude, gebruiksonvriendelijke producten, die je bovendien op regelmatige tijdstippen gecombineerd met gezonde maaltijden moet innemen. Ook is regelmatige controle in het ziekenhuis noodzakelijk, maar de meesten beschikken niet eens over vervoer.

Ze krijgen pas medicijnen als hun situatie bijna uitzichtloos en heel vergevorderd is. Dat is bovendien echt 'dumpingmedicatie'

Hoe gaan jullie te werk in het weeshuis?

De kinderen (zowel jongens als meisjes) blijven bij ons wonen tot hun achttiende, de oudste is nu zestien. We hebben plaats voor vierentwintig kinderen, momenteel verblijven er negentien permanent. De resterende bedden reserveren we voor crisisopvang, waarvoor we samenwerken met de lokale sociale dienst.

Onze medewerkers zijn niet-opgeleide, lokale mensen, maar worden begeleid door Belgische vrijwilligers. Enkel de lokale medewerkers betalen we, ze zijn zo arm dat je van hen geen vrijwilligerswerk kunt verwachten. Bij de bouw van het weeshuis en bij enkele voorgaande projecten deed ik al beroep op de inwoners van de

Het Sprinkle Orphanage & Child Centre biedt plaats aan 24 aidsweeskinderen. ©Sprinkle vzw

community. Hierdoor wist ik goed wie wel en wie niet aan te werven. Deze samenwerking verloopt met vallen en opstaan, maar we hebben het niet anders gewild.

Worden jullie gesteund door de lokale bevolking? Of heerst er een taboe rond aids?

De mensen appreciëren heel erg wat wij doen. We zorgen voor werkgelegenheid in een omgeving met 80% werklozen. Ze vinden het fantastisch dat we voor hun kinderen zorgen. Het land waarop we het weeshuis hebben gebouwd, werd geschonken door de lokale Zulu Chief, de burgemeester, zeg maar.

Rond aids heerst wel nog altijd een enorm taboe. Elke twee dagen gaat er een begrafenis door, de familie huurt dan een grote, herkenbare, gestreepte tent om iedereen te ontvangen. Als je daar vraagt wie er gestorven is, krijg je onmiddellijk antwoord. De gemiddelde leeftijd is 38 jaar en

dan zeggen ze: 'hij is toch al 38 jaar geworden'. Onvoorstelbaar! Voor hen is dit een normale leeftijd geworden om afscheid te nemen van het leven, terwijl dit vroeger niet zo was. Maar vraag waaraan die persoon overleden is, dan krijg je een warrig verhaal over hoofdpijn of tandpijn. Het woord aids wordt niet in de mond genomen. Omdat ze mij ondertussen goed kennen, durven ze mij wel persoonlijk zeggen dat ze HIV positief zijn.

Je kunt als blanke niet zomaar iets gaan neerpoten zonder de inwoners te betrekken. Het is niet omdat ze behoeftig zijn, dat je hen niet moet respecteren

Ondanks het taboe kan ik steeds rekenen op hulp en steun van de inwoners. Toen het weeshuis gebouwd

werd, werkte ik al drie jaar in de community. Ik kende de cultuur heel goed, en dat is zeer belangrijk. Je kunt als blanke niet zomaar iets gaan neerpoten zonder de inwoners te betrekken. Het is niet omdat ze behoeftig zijn, dat je hen niet moet respecteren. Hier maken veel hulporganisaties een grote fout.

YOU MUST BE SENT BY GOD

Speelt levensbeschouwing of religie een rol in jullie werking?

Zelf ben ik absoluut niet gelovig, maar ter plaatse werd ik gedwongen hierover na te denken. De inwoners zijn zéér gelovig. Welk geloof je aanhangt doet er niet toe, er zijn 1.500 erkende godsdiensten in dit gebied! Als ze 's zondags niet naar de ene kerk kunnen gaan, dan gaan ze wel naar een andere.

Mij ergerde dit geloof. Ik begreep niet dat zij zo in een god vertrouwen, terwijl ze in ellendige omstandigheden

Chantal De Maeyer: 'In Zuid-Afrika kreeg ik voor het eerst het gevoel thuis te komen. De natuur, de mensen ... alles sprak me aan, maar de erbarmelijke leefomstandigheden van de kinderen raakten me diep. © Sprinkle vzw

leven. Ik dacht voortdurend 'doe verdomme uw ogen open'. Ik werd er kwaad om, maar heb ondertussen geleerd er niet meer op in te gaan. Geloof is hun enige troost, wie ben ik om dit af te nemen?

Anderzijds komen mensen mij vaak zeggen *you must be sent by god* – ik hoor dat continu. Daar ga ik wel tegen in. Ik blijf er steeds op wijzen dat ik een mens ben, en dat ik mijn best wil doen voor mijn medemens. Na zeven jaar snappen ze dit nog altijd niet, maar ik blijf het herhalen (lacht).

Wat moet er volgens u gebeuren om de situatie op korte termijn te verbeteren?

Ik heb al veel verandering gezien: overheids campagnes, bijvoorbeeld, en beter beschikbare medicatie. Maar wat vooral nodig is, is een mentaliteitswijziging.

Er bestaan nog steeds grote ongelijkheden tussen werkgevers en werknemers én tussen blank en zwart, vooral op economisch vlak. Een goede, degelijke school stelt haar deuren wel open voor blanke en zwarte kinderen, maar is zo duur dat alleen blanken dit kunnen betalen.

De grootste mentaliteitswijziging is noodzakelijk op het vlak van vrouwenemancipatie

De grootste mentaliteitswijziging is noodzakelijk op het vlak van vrouwenemancipatie. Dit is niet enkel een verwijt aan mannen, maar ook aan vrouwen. Ze moeten meer opkomen voor hun rechten. Polygamie is bijvoorbeeld nog steeds toegestaan. Het is cru om te stellen, maar je ziet vrouwen letterlijk open bloeien na het overlijden van hun man. Ervoor zijn ze onderdanig, maar na de rouwperiode worden ze zelfstandig en lopen er vrolijk bij.

Opkomen voor hun rechten: dat is echt iets wat ze moeten leren. Dit heeft ook gevolgen voor de aidsproblematiek: ze moeten leren nee zeggen als ze geen zin hebben in seks en een condoom eisen. Ik vrees dat zo'n proces tijd nodig heeft, je kan dat niet forceren. We geven dit ook mee aan onze kinderen in het weeshuis. Ik respecteer elke cultuur, maar niet als het gaat over emancipatie. In het weeshuis moet iedereen afwassen

en in de tuin klussen, er zijn geen meisjes- of jongenstaken. Dat klinkt misschien onnozel, maar ik heb er al veel problemen mee gehad.

Als je jonge mensen op emancipatorische wijze opvoedt en voldoende informatie geeft, zie ik de toekomst positief tegemoet. Maar nu staan we voor een moeilijke periode van 10 à 20 jaar. Het risico bestaat dat jongeren nonchalant worden: als iedereen rond hen jong sterft, gaan ze ervan uit dat dit bij hen ook zo zal zijn. Waarom dan nog moeite doen?

Hoe financieren jullie dit allemaal? Kunnen onze lezers een bijdrage leveren aan Sprinkle?

We krijgen een kleine toelage via de provincie en de gemeente waar we gevestigd zijn. Maar het grootste geld halen we op via benefieten, giften, en de financiële adoptie van onze weeskinderen. Meters en peters storten maandelijks € 30 (met fiscaal attest). Dit bedrag gaat zowel naar de algemene werking van het weeshuis als naar het kindje zelf: dokterskosten, school, kledij en voeding.

Jaarlijks organiseren wij met hulp van grote namen zoals Sioen, Natalia en Mauro een benefiet in aanloop van Wereld aidsdag. We hopen op een talrijke opkomst in de Gentse Centrale op 30 november!

Griet Engelrelst

Sprinkle vzw is erkend door de Koning Boudewijnstichting.
Rekeningnr: 000-0000004-04.
Fiscaal attest vanaf € 40.
Mededeling: L82029 - Sprinkle vzw

Surf naar www.sprinkle.be voor meer informatie.

Naar aanleiding van Wereld aidsdag organiseert de Oost-Vlaamse vrijzinnige gemeenschap in samenwerking met enkele bevriende organisaties een benefiet in het Gentse intercultureel centrum De Centrale op vrijdag 30 november 2012. De opbrengst gaat integraal naar Sprinkle vzw. Meer info in de nieuwsbrief op pagina 46 en op de backcover.

Incest in de kijker

Hoewel pedofilie uitgebreid in de media kwam naar aanleiding van de kerkschandalen en wijdverspreid veroordeeld werd, blijft incest grotendeels onbesproken. Nochtans is openheid ook hier cruciaal. Er over kunnen praten, het bespreekbaar maken van het onderwerp is van levensbelang. Gustaaf de Meersman trok zich het lot van incestslachtoffers aan. Hij maakte met *Mijn* een aangrijpende film en vond zelfs enkele slachtoffers bereid om voor de camera te getuigen. De film toont een rauwe realiteit, maar het moedige relaas van een aantal mensen maakt het delicate onderwerp bespreekbaar.

De Geus vroeg aan dr. Marc Vermeersch om wat duiding en achtergrond. In dit artikel gaat hij na hoe een biologische tendens, het vermijden van incest en inteelt, zich doorheen de geschiedenis op ideologisch vlak vertaalt bij de mens. Onlangs promoveerde Vermeersch aan de Ugent met zijn doctoraatsverhandeling *Om zich te reproduceren moet de mens zich ook ideologisch reproduceren*.

INCEST EN INTEELT: DEFINITIES

Incest is geslachtsgemeenschap tussen mensen die genetisch nauw verwant zijn in de eerste graad, vader-dochter, broer-zuster en moeder-zoon. Naargelang de cultuur en het tijdstip in de geschiedenis kan ook geslachtsgemeenschap tussen minder nauwe verwanten dan de hiervoor vermelde als incest beschouwd worden, bijvoorbeeld tussen oom en nicht, neef en nicht enzovoort tot in de zevende graad. Daaruit volgt dat wat als incest beschouwd wordt cultureel bepaald is. Incest stricto sensu komt voor in alle maatschappijen en culturen.

Incest kan leiden tot ziektes, vroegtijdige dood en fysieke afwijkingen. Ze kunnen zelfs de voortplanting van de betrokkenen in gevaar brengen.

Incest blijft een recurrent probleem

Zoogdieren, dus ook de mens, hebben een aangeboren tendens om incest te vermijden. Het is een tendens, geen algemene regel. Die tendens wordt soms niet gevolgd.

Inteelt is de voortplanting binnen een (meestal kleine) groep mensen

of dieren met een kleine genetische verscheidenheid.

Incest leidt tot inteelt maar inteelt komt niet enkel voor als gevolg van incest. Door inteelt kunnen bepaalde erfelijke ziektes optreden.

INCEST WAS EN BLIJFT EEN PROBLEEM VOOR DE MENS

Uit historische literatuur, en sinds kort ook uit genetisch onderzoek, blijkt dat incest ook in het verleden een probleem was voor de mensheid. Dat is vandaag niet anders, incest blijft een recurrent probleem. Recent bevestigde genetisch onderzoek het

Toetankhamon: het historisch bekendste slachtoffer van incest. © Huub Pra

bekendste historisch voorbeeld van incest: Toetankhamon. Sommige farao's huwden met hun zusters. Van goed bewaarde mummies als dat van Toetankhamon (ca. 1341 v.o.t. – 1323 v.o.t.), zijn vader Akhenaten en andere familieleden werd in 2010 een DNA-analyse gemaakt, wat uitwees dat Amenhotep III de vader was van Akhenaten en deze de vader van Toetankhamon. Uit de analyse bleek ook dat Toetankhamons moeder een van zijn vaders vijf zusters was. Toetankhamon was het resultaat van incest. CT-beelden wezen uit dat hij aangeboren gebreken had: een gedeeltelijk gespleten verhemelte en een klompvoet, beide mogelijk een gevolg van incest.

HET EFFECT VAN WESTERMARCK: KINDEREN DIE SAMEN OPGROEIEN VERMIJDEN SEKS MET ELKAAR

Bij de mens uit het vermijden van incest zich in het effect van Westermarck. Kinderen die samen opgevoed worden, ook niet-verwante kinderen, zullen als regel geen relatie met elkaar aangaan, noch seks hebben. Al zijn er ook hier uitzonderingen. Daar staat tegenover dat broers en zusters die niet samen opgevoed worden en elkaar later ontmoeten (vaak zonder te weten dat ze broer en zuster zijn) zich wel tot elkaar aangetrokken kunnen voelen. Het gevolg is dat ze meer dan gemiddeld kinderen hebben met fysieke afwijkingen.

Het Westermarckeffect ontleent zijn naam aan Edvard Westermarck, een Zweeds-Finse antropoloog.

Er zijn twee situaties waar men kon vaststellen dat Westermarck gelijk had met zijn hypothese.

KIBBOETSEN

De eerste Israëliëse kibboets werd opgericht in 1911. Men bracht er kinderen kort na hun geboorte samen in leeftijdsgroepen die apart leefden en slechts twee uur per dag contact hadden met hun ouders.

Na de tweede wereldoorlog stelde men vast dat kinderen die van kleins af aan in dergelijke groepen opgroeiden

zelden of nooit seksuele relaties met elkaar aangingen. Onderzoek bevestigde dat dit een algemene tendens was in alle onderzochte kibboetsen.

HET SIM-PUA HUWELIJK IN CHINA

Een andere plaats waar men kon vaststellen dat het effect van Westermarck reëel was, was in Zuid-China en Taiwan waar men het gebruik kende dat een familie voor een jonge zoon een toekomstige bruid kocht die door hen werd opgevoed. Het sim-puahuwelijk (sim-pua = kleine bruid) begon met de adoptie van de toekomstige bruid. Het meisje was meestal jonger dan drie, soms minder dan een jaar oud. De toekomstige schoonouders voedden het kind samen met hun zoon op. Als de kinderen volwassen waren, werden ze gehuwd. Hun reactie kan gekenmerkt worden als extreem weigerachtig. De jonggehuwden waren niet seksueel tot elkaar aangetrokken

HVV-Vrouwen organiseren op 14 december de vertoning van 'Mijn' (regie: Gustaaf de Meersman) in het Geuzenhuis. De film wordt ingeleid door prof. dr. Ann Buysse.

INCEST: DE CIJFERS

- Volgens de vertrouwenscentra kindermishandeling worden in Vlaanderen 4 kinderen per dag slachtoffer. Vermoedelijk gaat het in realiteit om veel meer.
- Zowel jongens als meisjes zijn slachtoffer, hoewel meisjes vaker misbruikt worden in familiale kring en jongens meer kans hebben op misbruik buiten de directe familiekring.
- De plegers zijn vrijwel steeds mannen (vader, broer, oom), maar soms is de pleger een vrouw (moeder, zus, tante).
- Er bestaat geen aparte regeling voor het bestraffen van incest. Volgens de ernst en de duur van de feiten wordt incest bestraft volgens de regels die gelden voor 'aanranding van de eerbaarheid' of 'verkrachting'.
- De strafmaat kan variëren van 6 maanden tot 15 jaar.

Bron: www.seksualiteit.be

maar namen vaak toch een huwelijksleven op. Uit onderzoek bleek dat het bezoek van prostituees door mannen meer dan gemiddeld voor kwam. Hoewel overspelige relaties vrij ongewoon waren bij Chinese vrouwen kwamen ze bijna drie maal zoveel voor bij vrouwen in een sim-puahuwelijk.

Het ideologisch niveau kan bij de mens een sterke rol spelen en een biologisch effect niet laten werken

KON HET EFFECT VAN WESTERMARCK UITGESCHAKELD WORDEN?

Bovenstaande incestgevallen zijn in het geheel van de menselijke seksuele praktijken uitzonderingen, maar dat neemt niet weg dat ze een verklaring vragen. Van de incest in bijvoorbeeld oud-Egypte is weinig in detail geweten. Werden broers en zusters die voorbestemd werden om met elkaar te huwen van elkaar gescheiden als kind en kon het effect van Westermarck zo zijn rol niet spelen? Hedendaagse gevallen van incest tussen broer en zus komen vaker voor tussen individuen die niet samen opgroeiden en vaak niet wisten dat ze broer en zus waren toen ze elkaar leerden kennen.

Misschien is het antwoord te vinden in de sim-puahuwelijken. Studies tonen aan dat het effect van Westermarck er speelde maar ook dat niet alle sim-puahuwelijken mislukten. Ondanks het feit dat ze als kinderen samen opgroeiden leidde de (ideologische) dwang van de (schoon)ouders er toch toe dat daar huwelijken tot stand kwamen die, niet allemaal maar vele wel, bleven bestaan.

Dat is waarschijnlijk het verschil met de kinderen die samen opgroeiden in kibboetsen. Daar was geen ideologische dwang om te huwen en het gebeurde ook niet.

Kinderen die in Egypte en Iran in broer-zusterhuwelijk stapten waren daar waarschijnlijk ideologisch op voorbereid en/of tot gedwongen.

Antropoloog Edvard Westermarck

Het ideologisch niveau kan dus bij de mens een sterke rol spelen en een biologisch effect niet laten werken. Het kan de belangrijkste rol gespeeld hebben in het aangaan van broer-zusterhuwelijken.

Het effect van Westermarck was biologisch een selectief voordeel, erfelijke ziektes werden vermeden

VERMIJDEN VAN INCEST EN INTEELT EN DE VERTALING ERVAN OP IDEOLOGISCH VLAK

Mensen vermeden en vermijden incest net als vogels en andere zoogdieren door het effect van Westermarck. Het effect van Westermarck was biologisch een selectief voordeel, erfelijke ziektes werden vermeden. Het leidde tot natuurlijke selectie die groepen bevoordeelde die spontaan exogaam (= niet trouwen met iemand uit dezelfde groep, familie, clan) waren. Deze groepen moeten zich uiteindelijk succesvoller voortgeplant hebben omdat ze minder kinderen met fatale ziektes kregen.

Inteelt is een nadeel om gezonde individuen voort te brengen. Deze nadelen kunnen al bij de eerste generatie voorkomen: verminderde vruchtbaarheid, toegenomen genetische storingen, gelaatsasymmetrie, lager geboortecoefficiënt, hogere kindersterfte, langzamere groeiratio, kleinere individuen, verlies van het immuunsysteem. Groepen waar men onderling veel huwelijken over meerdere generaties ziet kunnen fatale ziektes als Tay-Sachs krijgen.

Dit wijst op een biologische basis voor de exogamie, dat gerealiseerd werd door het verbieden van incest en het mijden van inteelt.

Bewust georganiseerde exogamie liet niets meer aan het toeval over. De vroegste mensen (voor Homo sapiens) kunnen zich niet bewust geweest zijn van hun exogame praktijk voor ze een ontwikkelde gesproken taal konden gebruiken. Waarschijnlijk heeft deze zich samen met hun mentale capaciteiten ontwikkeld en kon de stap naar het bewust organiseren van exogamiewetten pas dan gebeuren. Exogamie was maatschappelijk georganiseerd in regels en/of wetten. Ze bestond mogelijk toen Homo sapiens op het toneel verscheen tussen 200.000 en 100.000 jaar geleden, want ze was over heel Afrika verspreid. Ze is mogelijk veel ouder. Toen de moderne mens Afrika definitief verliet (ongeveer 80.000 jaar geleden) was bewuste exogamie zeker diep verankerd in de menselijke cultuur en zou ze zich verder over heel de wereld verspreiden én blijven bestaan. De biologische tendens van de mens om incest en zo inteelt te vermijden kreeg zo een verlengstuk op ideologisch vlak.

In de praktijk was er echter een voortdurend gevaar dat de exogamiewetten niet of slechts gedeeltelijk werden toegepast. Daarom bestonden er wetten en een morele aversie tegen incest. Op het overtreden van de exogamiewetten tussen mensen die niet nauw verwant waren of zelfs niet-verwant waren, stonden straffen. Die konden van morele aard zijn (minachting, verwerping, uitsluiting) maar er

konden ook zeer strenge straffen op staan, tot de doodstraf.

Ideologie kan zo ver gaan dat het tegen de belangen van de mens, hier zijn reproductie, ingaat

Dat de mens een ideologisch dier is, wordt bewezen door de gevallen waar incest georganiseerd werd. Het effect van Westermarck werd bij koninklijke families maar ook bij het volk in Egypte, Iran en in Zuid-China en Taiwan (waarschijnlijk gedeeltelijk) uitgeschakeld. Zoals gezegd kan dit worden verklaard doordat de tot incest voorbestemde kinderen hierop werden voorbereid, geïndoctrineerd. Ideologie kan zo ver gaan dat het tegen de belangen van de mens, hier zijn reproductie, ingaat.

BESLUIT: HET DOORGEVEN VAN DE EXOGAMIEWETTEN EN REGELS

De biologische tendens van de mens om incest te vermijden vertaalde zich op ideologisch vlak in incestwetten en exogamieregels. De vaak zeer complexe exogamiewetten moesten in een langdurige aangehouden inspanning geleerd worden. Het waren de oude mannen en vrouwen die de jongeren onderrichtten. Opdat hun kennis gemakkelijker zou kunnen doorgegeven worden was het een voordeel als ze er voor gewaardeerd, zelfs vereerd werden. Een van de aspecten die een rol speelden bij het erkennen van een leider was zijn kennis van de oude tradities en gebruiken. Dat jonge mannen onder de controle van de oudere mannen stonden, dat men vaak kon spreken van een gerontocratie, was een bijkomend voordeel. Het hield in dat men naar hen moest luisteren, van hen moest leren. Het leren van de verwantschapssystemen die de basis vormden van de exogamiewetten bracht prestige mee, een bijkomende stimulans.

Desondanks bleef en blijft incest een terugkerend probleem voor de mens.

Marc Vermeersch

Pierre Martin Neirinckx (links) en
Kris Coenegrachts (rechts) in gesprek.

Tien vragen aan de directeur van het crematorium Westlede

Ex-redactielid en gewezen consultant-stafmedewerker Pierre Martin Neirinckx stelde voor om, in het kader van wat hij het *Allerzielennummer* van De Geus noemt, Kris Coenegrachts te interviewen. Geen toeval, want beide heren kennen elkaar al lang en timmerden samen een eindje aan de weg in de welzijnssector. Ze troffen elkaar voor het eerst in de late jaren zeventig (vorige eeuw dus) in de thuislozenzorg. Kris lanceerde in 1985 het actie-onderzoeksproject rond het fenomeen landloperij en Pierre Martin interviewde met zijn equipe zo'n 120 landlopers. Het onderzoek werd bekroond met een veelbesproken publicatie bij de Koning Boudewijnstichting (*Armoede achter slot en grendel*) en leidde uiteindelijk tot de afschaffing van de wet op de landloperij. Sindsdien doorzwommen beiden nog vele watertjes, richtte Kris het crematorium Westlede-Lochristi op en effende Pierre Martin het pad naar de oprichting van Child Focus.

Fotograaf Gerbrich Reynaert vraagt enkele plaatjes te schieten rond de gele sculptuur van beeldhouwer-dichter Renaat Ramon. Dit kunstwerk is me nooit eerder opgevallen, hoewel het op de rotonde vlakbij de ingang van het crematorium staat. Wellicht omdat men met zijn gedachten helemaal elders is, telkens wanneer een dierbare ons noopt om een bezoek te brengen aan Westlede, Lochristi. Kris Coenegrachts, al 24 jaar de rots in de branding van het crematorium, laat ons enthousiast zien hoe Ramons sculptuur telkens een andere wereld openbaart als men er in een cirkel omheen loopt. Een beetje galgenhumor is ook op zijn plaats bij het

begin van ons gesprek: 'Is dit nu jouw laatste interview of mijn laatste interview?' vraagt Kris zich af.

CREMATIE: BOOMING BUSINESS

1.

Van pionier in de welzijnssector naar pionier in de uitvaartsector: hoe verliep de overgang en waarom koos je daarvoor?
'Kiezen' is veel gezegd. Het is inmiddels al 24 jaar geleden dat ik mij kandidaat stelde voor de functie van directeur van het – toen nog op te richten – crematorium. Ik was 37 en dat is de leeftijd waarop je op zoek bent naar nieuwe uitdagingen.

Dat het om het crematorium ging was puur toeval, ik was gewoon aan verandering toe. De inhoud van die job is trouwens helemaal anders dan de meeste mensen zich voorstellen. Het gaat echt om een boeiende sector waarin je deskundigheid op verschillende vlakken kan opbouwen. Ik ben in de eerste plaats manager voor ruim vijftig personeelsleden en de link met de welzijnssector is door de menselijke kant van de zaak duidelijk. Ik word in deze functie vaak geconfronteerd met existentiële vragen die bij mensen leven. Er is een zekere feeling nodig om daar mee om te gaan. Een ander aspect is het feit dat we ook een horecazaak uitbaten. Dat hoort bij de faciliteiten die we als uitvaartcentrum verlenen. Westlede is één van de grootste horecazaken in het Gentse; ook op dit vlak heb ik al heel wat nuttige ervaring opgedaan.

'Eigenlijk is crematie de meest voor de hand liggende vorm van lijkbezorging. Klassieke begrafenissen worden een minderheid'

En dan zijn er de technische en milieuaspecten: daar ben ik altijd door geboeid geweest. We zijn er als één van de eerste crematoria in geslaagd om het energieverbruik meer dan te halveren. We waren ook de eerste om filterinstallaties te plaatsen. Over heel Europa en tot in de Verenigde Staten wordt onze deskundigheid inzake milieuproblematiek erkend.

Een andere uitdaging is onze omgang met de overheid. Westlede bewijst dat een overheidsdienst even performant kan zijn als een privé-onderneming. Als een overheidsdienst voldoende vrijheid krijgt van de politiek verantwoordelijken kan je heel goede dingen realiseren. En dat was van meet af aan het geval: we hebben steeds goede relaties onderhouden met alle politieke strekkingen, wars van de vele clichés die op dat vlak leven. Dankzij die goede verstandhouding hebben we steeds een heel dynamisch beleid kunnen voeren.

‘Religieuze overtuiging staat crematie steeds minder in de weg’

2. De statistieken (www.crematorium.be – 2011) laten zien dat bijna de helft van de Belgen kiest voor crematie. Heb je er ook een zicht op wie kiest: nabestaanden en/of overledenen?

In welke mate nabestaanden mee beslissen, daar hebben we geen zicht op. Maar in iedere gemeente kan je terecht voor de registratie van je laatste wilsbeschikking inzake lijkbezorging en daar is wel degelijk sprake van een toename van het aantal mensen dat voor crematie kiest. We stellen in ieder geval vast dat er een toenemende interesse is voor het heel bewust kiezen van de mensen zelf. Eigenlijk is crematie de meest voor de hand liggende vorm van lijkbezorging. Klassieke begrafenissen worden een minderheid.

3. Opvallend: in het Vlaams Gewest wordt 57% van de overledenen gecremeerd; in het Waals Gewest slechts 31% (www.crematorium.be – 2011). Hoe verklaar je dit verschil?

In de grote steden verschillen de percentages nauwelijks. Op het platteland is de situatie verschillend: vooreerst is er uiteraard meer plaats om mensen te begraven. Verder speelt de lokale begraafplaats nog een

belangrijke rol in veel kleine dorpen en gemeenten. In vergelijking met Vlaanderen is Wallonië nog een sterk rurale gemeenschap en dat speelt dus mee. Vergeet ook niet dat Vlaanderen eerder aan de bouw van crematoria is begonnen.

4. Tot voor pakweg twintig jaar bestonden er nauwelijks crematoria. Vandaag is er een heuse markt ontstaan. Is het de wet van vraag en aanbod die de spectaculaire groei van de sector verklaart of zie je (ook) andere redenen?

In de eerste plaats gaat het om een mentaliteitsverandering. Er zijn veel factoren die ertoe bijgedragen hebben dat de traditionele manier van begraven steeds meer plaats heeft gemaakt voor crematie. Daar heeft de globale verstedelijking van Vlaanderen mee te maken, waardoor de mensen milieu- en ruimtebewuster geworden zijn. Door plaatsgebrek zijn begrafenisoncassies steeds duurder geworden en de eeuwigdurende concessie werd gewoon afgeschaft. De mensen zijn ook minder belang gaan hechten aan een familiegraf. Dat heeft dan weer te maken met het zich terugplooiën op het kerngezin. Er is ook de sterk toegenomen mobiliteit; vooral jonge mensen die steeds meer een internationaal bestaan leiden hechten minder belang aan een lokale begraafplaats.

Maar het klopt dat ook het sterk toegenomen aanbod een belangrijke rol speelt. We zien dikwijls dat mensen die voorheen niet vertrouwd waren met crematie, na het bijwonen van een plechtigheid een andere mentaliteit ontwikkelen. Een vaak gehoord bezwaar tegen crematie is dat de nabestaanden niet naar een graf kunnen gaan. Maar het begraven van de urne – een lijkbezorging waar 40% van de mensen voor kiest – laat opnieuw toe om een graf te bezoeken. Ook daar zien we een evolutie: het bijzetten in een columbarium wordt steeds minder populair en ook het uitstrooien van de as is met de helft verminderd. Het is mijn overtuiging

dat steeds meer mensen zullen kiezen voor het begraven van de urne.

EEN ANDERE VERHOUDING TOT DE DOOD?

5. Tot voor kort leek crematie de exclusieve uitvaartkeuze te zijn van vrijzinnigen en vrijmetselaars. Vandaag zien we dat ook steeds meer gelovigen kiezen voor crematie. Is de drempel vrees voorgoed weggenomen?

Die speelt absoluut geen rol meer. De religieuze overtuiging staat de crematie steeds minder in de weg. Eigenlijk mag je stellen dat de keuze voor crematie vrij algemeen is geworden. Protestantisme zijn al altijd voorstander geweest. Moslims en gelovige joden verzetten zich nog steeds nadrukkelijk tegen crematie, maar al bij al blijft dit bij ons een kleine minderheid en ook binnen die kringen komt stilaan een mentaliteitsverandering op gang.

‘Alle menselijke emoties komen hier aan bod: liefde, vriendschap, afgunst, ruzie ... Ik zie hier een dagelijks defilé van de hele samenleving’

6. Opvallend: steeds meer nabestaanden nemen het woord, zijn actief betrokken bij de uitvaartplechtigheid, kiezen de muziek, bieden de genodigden achteraf een receptie aan etcetera. Is het taboe op de dood aan het verdwijnen?

Laat het ons in de eerste plaats zo stellen: toen begrafenissen nog het monopolie van de kerk waren, liet deze slechts in zeer beperkte mate inspraak toe. Dankzij de toenemende laïcisering zijn de mogelijkheden om actief betrokken te worden bij het afscheidsritueel steeds groter geworden. Het crematorium biedt heel wat faciliteiten om buiten het rituele kader van de kerk te treden. Maar ook de scholingsgraad en de mondigheid

Kris Coenegrachts: 'Ik vind dat de jobs die hier door het personeel verricht worden veel respect verdienen. Ook in de professionele omgang met dood en afscheid is men niet vrij van emotie, je mag die dagdagelijkse belasting niet onderschatten. Het wordt nooit routine, maar soms kan het wel teveel worden.' © Gerbrich Reynaert

zijn generatie na generatie toegenomen. Wie kon/mocht vroeger in het openbaar spreken? Een zeer beperkte elite: geestelijken, professoren, notabelen, politici ... Dat is dus inderdaad een opmerkelijke evolutie die ook wordt aangemoedigd. Plechtigheden met individuele inbreng van nabestaanden werken inspirerend en stimulerend.

Bovendien beschikken de mensen over veel meer materiaal dan vroeger (foto's, video, muziek, teksten, geluidsopnamen) die ze in de plechtigheid willen integreren, wat ons trouwens dikwijls voor technische problemen stelt.

En inderdaad, het taboe rond de dood is grotendeels aan het verdwijnen. Dat komt omdat de dood niet langer verbannen is naar de eenzame sterfkamer in een ziekenhuis. De ontwikkeling van de thuiszorg, de palliatieve zorg, euthanasie, enzovoort spelen daar een grote rol in. Ik heb die omslag zelf meegemaakt en dat was op het ogenblik dat aids in opmars

was en nog een absoluut dodelijk karakter had. Dat heeft iets veranderd in de samenleving, dat onverwacht sterven van zoveel jonge mensen maakte de dood weer bespreekbaar. Onderschat ook niet de rol van de media; televisieprogramma's rond dood en afscheid zijn populair. Die mentaliteitsverandering zien we ook bij onze opendeurdagen en rondleidingen, waar grote interesse voor is. We krijgen van de meest diverse groepen vragen voor een geleid bezoek.

'Mensen zoeken heel wat aspecten rond afscheid en lijkbezorging op. Dat gaat nog voor een omwenteling in de hele sector zorgen, vooral bij begrafenisondernemers'

Dat neemt niet weg dat er nog ontzettend veel vragen leven. Ook bij ons voelen we sterk de

invloed van het internet: mensen zoeken heel wat aspecten rond afscheid en lijkbezorging op. Dat gaat nog voor een omwenteling in de hele sector zorgen, vooral bij begrafenisondernemers. Mensen informeren zich, ook op het vlak van de kostprijs. Toen Westlede werd opgericht, waren we ook verplicht om álles te organiseren; er bestond niets. We hebben een hele evolutie meegemaakt. Buiten de strooiweiden was er eigenlijk niets. Wij hebben ook het initiatief genomen om op de strooiweiden zuilen op te richten waarop de namen van de overledenen vermeld worden, zodat het anonieme karakter verdwijnt.

Het is veelbetekenend dat de *Vereniging voor crematie* wordt ontbonden, gewoon omdat haar doelstellingen inmiddels bereikt zijn!

7. Sommigen insinueren dat je aan klantenbinding doet, want je rekruteert nogal wat 'klanten' in de kring van vrijzinnigen

© Norbert Van Yperzele

waar je zelf toe behoort. Vind je dit grappig of zit er een stuk waarheid in? Wat doet het je (nog) als vrienden en bekenden onder je professionele begeleiding worden uitgewuifd?

Ik word vooral geconfronteerd met afscheid, niet met overlijden. Dat soort ervaring wordt ongetwijfeld intenser beleefd als je bijvoorbeeld in de palliatieve zorgsector werkt.

Dit neemt natuurlijk niet weg dat het overlijden van vrienden en bekenden je altijd blijft aangrijpen. De vele plechtigheden die hier plaatsvinden, woon ik niet bij; ik heb ondertussen wel een zekere technische en afstandelijke visie ontwikkeld. Ik mijd het wel een beetje om alle plechtigheden van overleden bekenden en vrienden uit mijn ruime kring bij te wonen. Want hoe je het ook draait of keert, het raakt je uiteindelijk, ook al ben je dagelijks met die dingen bezig.

Ik vind dat de jobs die hier door het personeel verricht worden veel respect verdienen. Ook in de professionele omgang met dood en afscheid is men niet vrij van emotie, je mag die dagdagelijkse belasting niet onderschatten. Het wordt nooit routine, maar soms

kan het wel teveel worden. Alle menselijke emoties komen hier aan bod: liefde, vriendschap, afgunst, ruzie ... Ik zie hier een dagelijks defilé van de hele samenleving, van de Hells Angels tot professoren emeriti. De individualisering van de plechtigheden leidt soms tot heel merkwaardige situaties. En het dient gezegd, je maakt ook pareltjes mee.

'Ook in de professionele omgang met dood en afscheid is men niet vrij van emotie, je mag die dagdagelijkse belasting niet onderschatten'

Stelt dat geen problemen, de rekrutering van goed personeel? Is dat één van jouw opdrachten?

Er is steeds veel interesse voor vacatures; doorgaans komen daar zo'n 150 à 200 kandidaten op af. Onder hen heel wat ervaringsdeskundigen, mensen met talent voor het brengen van goede teksten, mensen met gevoel voor ceremonie enzovoort. Maar je moet voorzichtig blijven; soms zijn er ook kandidaten die vanuit een ongezonde nieuwsgierigheid solliciteren. Het blijft in zekere zin

een roeping en tegelijkertijd een job. Ik heb geen moeite om mensen te vinden, maar er stelt zich wel een selectieprobleem. En ja, ik sta zelf in voor de personeelskeuze.

NEGATIEVE BEELDVOORMING: BIJNA VERDWENEN

8.

Wat was het mooiste moment uit jouw directeurscarrière?

De opening van het crematorium Heimolen in Sint-Niklaas en de zowel nationale als internationale erkenning die daarmee gepaard ging. Ik onthoud vooral de waardige manier waarop het lokaal beleid reageerde tegenover het (klassieke) verzet en de vele actiegroepen. Sint-Niklaas is er in geslaagd om de Vlaamse beleidsverantwoordelijken eens en voorgoed te overtuigen van het belang van crematoria. Zij vormen één van de belangrijkste referentiepunten in een samenleving. Een crematorium is ook een cultuurplaats, een betekenisvolle plaats waar een uitstraling moet vanuit gaan, ook op het vlak van architectuur. Heimolen is dan ook een prachtig gebouw.

Een opmerking die ik al vaak gehoord heb is dat er van Westlede een zekere somberheid en zwaarte uitgaat.

Ja, je moet dat ook in die tijdsgeest zien. Lochristi was het eerste crematorium in Oost-Vlaanderen en het concept dateert van eind de jaren zeventig van vorige eeuw. Hoewel het gebouw voor die tijd ongetwijfeld gewaagd was, overheerst het donkere. (Wijzend naar de ruimte waar we ons bevinden, het bijna verblindend witte bureau van de directeur) Maar je ziet dat we er iets aan doen. In Sint-Niklaas overheersen licht en ruimte, het wit is er toonaangevend. Zelfs de ovenruimte is wit. Voor Kortrijk werd beroep gedaan op de befaamde Portugese architect Eduardo Souto de Moura. Het volgende crematorium dat binnenkort operationeel wordt, is dat van Leuven, alweer een prachtig architecturaal concept waarbij de kunst geïntegreerd wordt. Wist je dat Vlaanderen op dit vlak een wereldwijde reputatie geniet? Er is

grote belangstelling vanuit Japan en de Verenigde Staten.

Na jaren van miserie en verzet is er eindelijk erkenning en doorbraak. Dat die negatieve beeldvorming aan het verdwijnen is, stemt mij gelukkig.

9.

En wat was het lastigste moment?

Dat er opnieuw zoveel commotie is rond de oprichting van het crematorium in Aalst. Die afwijzing, na nochtans een grondige voorbereiding, maakt me enorm boos. Alweer dat protest, die actiegroepen, die verdwazing. Ik maakte het zelfs mee dat kinderen in een optocht een spandoek droegen waarop 'moordenaars' stond. En het zijn dezelfde argumenten die vijftiengintig jaar geleden al gebruikt werden: verspilling van landbouwgrond, verspilling van open ruimte, geur en stofhinder, verkeersoverlast ... Trouwens, wist je dat er nog steeds (juridisch) verzet is tegen de vestiging van het crematorium te Kortrijk?

Maar is het niet zo dat de inplanting van een crematorium de waarde van het omringende vastgoed aantast?

Integendeel! Dankzij Westlede geniet een hele wijk van hectaren groen die nooit zullen verdwijnen. Daarom komen mensen zich juist hier vestigen.

FIN DE CARRIÈRE

10.

Hoe zie je de evolutie van de sector? Gaan we naar Amerikaanse toestanden? Zijn er al mensen geweest die vooraf een toespraak hebben voorbereid die dan op groot scherm wordt geprojecteerd?

Ik heb onlangs op uitvaartbeurzen in Florida kunnen vaststellen dat er niet veel verschil meer is, in de goede zin dan. Het ultracommercieel karakter van veel uitvaartbedrijven wordt ook in de Verenigde Staten meer en meer verworpen. Een crematie was tot voor kort in Nederland drie maal duurder dan hier. Gemiddeld kost dat daar nu 7.500 euro; wij doen het voor de helft minder. Kijk naar de omzet

in Italië die met 15% gedaald is op één jaar tijd. Er is vooral een nefaste invloed van de verzekeringswereld, maar de grenzen lijken bereikt. Het verzet wordt onder andere georganiseerd door zelfhulpgroepen. Dat crematie niet extreem duur hoeft te zijn bewijst de evolutie in Amerika: daar worden al kartonnen kisten gebruikt. Die zijn echter niet noodzakelijk milieuvriendelijker dan kisten van licht hout: populier en den of zoals ze het zo sappig in 't Gents zeggen: *duukistenhout*. Wat er wel gaat gebeuren is dat we bepaalde grenzen moeten leggen bij de afscheidsrituelen. Op dat vlak zou een maatschappelijk debat wenselijk zijn. We moeten niet gaan verbieden, maar een stuk begeleiden.

'We moeten bepaalde grenzen leggen bij de afscheidsrituelen. Op dat vlak zou een maatschappelijk debat wenselijk zijn'

Aan wat denk je nu concreet?

Kijk, er is bijvoorbeeld jarenlang gevochten om mensen toe te laten om de as van overledenen mee naar huis te nemen. Maar dat kan ook heel belastend zijn waardoor het verwerken van het verlies bijna onmogelijk wordt. Dat begeleiden zie ik echter niet als een taak van het crematorium, dat kunnen verenigingen zoals Feniks of religieus geïnspireerde organisaties doen. En de video, ja, dat gebeurt af en toe. Niet zo lang geleden heeft een militant van de PVDA op die manier nog afscheid genomen en nog eens extra propaganda kunnen maken voor zijn partij.

Bekeken vanuit het perspectief van een lang mensenleven is de duur van het afscheid toch bijzonder kort?

Tja, vroeger bedroeg dat gemiddeld zo'n 20 minuten en dat is geëvolueerd naar gemiddeld 40 à 45 minuten en het kan langer (2 uur), maar dat is niet goed. Vergeet niet dat we

dagen hebben waarop we soms tot 3.000 bezoekers ontvangen. Er zijn ook steeds meer mensen die het afscheid vooraf komen bespreken en voorbereiden, dat vraagt allemaal tijd.

Als uitsmijter nog graag een vraag uit de *Lastige vragen* van Max Frisch: Wat stoort u aan begrafenissen?

Dat er iemand dood is. En dat dit meestal het alibi is om een goed feest te kunnen geven.

(Geestig verontwaardigd) Dat daar iemand moet voor overlijden!

Tot slot, je bent stilaan aan je fin de carrière toe: waarvan droom je? Wordt het dat biljartcafé in Oostende waar je me ooit over sprak?

Ik ga beslist voor de vijf, zes jaar die ik nog professioneel moet afleggen. En ik wil absoluut het crematorium in Aalst zien opengaan. Als je alles op een rijtje zet, kom je tot een volstrekt absurde situatie: tegenstanders voeren allerlei milieubezwaren aan maar onderzoek heeft uitgewezen dat al die verplaatsingen van mensen die nu vanuit de regio Aalst naar hier moeten komen de meest bezwarende impact uitoefenen op het milieu. Wie geïnteresseerd is in de vraag of crematie nu al dan niet de ecologische meest vriendelijke manier van lijkbezorging is, moet eens naar www.groeneuitvaart.nl surfen. Heel verrassend!

En ja, dat wil ik nog kwijt: ik ben van plan om op mijn zeventigste lid te worden van de Gentse Grijsje Geuzen.

???

Gewoon om er de geest van mei '68 eens flink te laten door waaien.

Bij het afscheid toont Kris me een prachtig aandenken van één van zijn klanten: een door de overledene ontworpen champagneglas waarop zijn naam, geboortedatum en sterfdatum gegraveerd zijn. Die glazen werden gebruikt op de afscheidsreceptie en de vrienden mochten ze nadien mee naar huis nemen. Fraai idee om op die manier voor altijd herinnerd te worden.

Pierre Martin Neirinckx

Francis Bacon

twitteraar van de Renaissance

In deze jaargang van De Geus zullen we elk nummer een filosoof aan het woord laten om een, in zijn of haar ogen belangrijke, filosoof te belichten. De focus ligt op de relevantie voor onze tijd. Wat hebt u, lezer, aan deze filosofen in uw persoonlijke, dagdagelijkse leven? In de vorige editie gaf Johan Braeckman op een hoogst onderhoudende manier het startschot met een bijdrage over de filosofie van Epicurus. Wetenschapsfilosoof Gustaaf C. Cornelis neemt de fakkel van hem over: hij laat Francis Bacon virtuoos twitteren.

Francis Bacon (1561-1626),
vertegenwoordiger van het nieuwe
wetenschappelijke denken.

Het nieuwe Atlantis. De titel van dit boek doet vermoeden dat de auteur Francis Bacon een fantast zou zijn. Niets is minder waar. In de 17de eeuw hield Bacon beide voeten stevig op de grond. Vandaag zou hij zijn adviezen voor de mensheid hoogstwaarschijnlijk in een 'tweet' als volgt samenvatten: @Bacon: 'Slechts wetenschappelijke kennis is enigszins betrouwbaar'. Bacon was zijn tijd ver vooruit: hij was een kei in korte, snijdende en zeer precieze formulering van moeilijke filosofische gedachten. Zo omvat zijn baanbrekende boek *Nieuw Instrument van de Wetenschap* (1620) inderdaad een lange lijst van aforismen waarmee hij zijn wetenschappelijke benaderingswijze van de natuur klaar en duidelijk uiteenzet.

'De mens,' zo schreef Bacon, 'dienaar en tolk van de natuur, kan slechts zoveel doen en begrijpen als hij feitelijk of na overweging heeft vastgesteld met betrekking tot de natuur.' De zintuiglijke waarneming vormde voor Bacon het uitgangspunt voor elke natuurstudie.

Deugdelijke kennis bekom je volgens hem enkel door herhaalde waarnemingen en een logische redenering. @Bacon: 'Verreweg het beste bewijs is de ervaring, zolang die zich maar houdt aan het experiment zelf.'

Wetenschappelijke kennis moet/mag dan worden opgebouwd vanuit waarnemingen, de zintuigen die de gegevens aanreiken zijn echter weinig betrouwbaar. Vandaar dat herhaling belangrijk is: herhaalde zintuiglijke vaststelling levert een beetje zekerheid op, daar waar een enkelvoudige zintuiglijke vaststelling misschien louter illusoir is.

VIER GROTE WAANIDEËN

De mens heeft met nogal wat illusies te kampen, maar niemand staat erbij stil. Daar wou Bacon wat aan doen. 'De idolen en valse gedachten die reeds lang het menselijke denken bezighouden en er diep in zitten verworteld, komen nu tevoorschijn en bemoeilijken de ontwikkeling van de wetenschappen, tenzij de mensen ervan worden verwittigd en zich met alle mogelijke middelen ertegen beschermen.' De mens moet weten dat hij zichzelf oplicht. Bacon on-

'Woorden verstoren
het denken en
het handelen;
ze veroorzaken
overbodige
en ontelbare
misvattingen'
Francis Bacon

OF THE
ADVANCEMENT
AND
PROFICIENCIE
OF
Learning:
OR THE
PARTITIONS
OF
SCIENCES
Nine Books.

Written in Latin by the most Eminent, Illustrious and Famous Lord

FRANCIS BACON

Baron of Verulam, Viscount St. Alban, Counsellour of Estate and Lord Chancellor of England.

Interpreted by Gilbert Warr.

LONDON,
Printed for Thomas Williams at the Golden Ball in Osier-Lane, 1674.

derscheidde vier groepen van idolen of waanideeën in zijn *Nieuw Instrument van de Wetenschap*.

De eerste groep is onlosmakelijk verbonden met het wezen van de mens. Het zijn de 'tribale idolen' die betrekking hebben op de waarneming en de wijze waarop het brein omgaat met de zintuiglijke gegevens. Bacon wees op de persoonlijke interpretatie en verzette zich tegen het 'representalisme': alsof het beeld in ons hoofd een perfecte afspiegeling zou zijn van de wereld om ons heen. Neen, dacht Bacon, de voorstellingen in onze geest zijn slechts wat ze zijn en kunnen ons slechts een benaderend beeld van de werkelijkheid opleveren. @Bacon: 'Geloof je eigen ogen niet.'

De mens
moet weten
dat hij
zichzelf
oplicht

De 'idolen van het hol' – dat is dan de tweede groep, omvatten de persoonlijke kenmerken van de waarnemer waar niemand omheen kan. Het gaat om individuele aanleg, gemoedsgesteldheid en vooringenomenheden enerzijds, anderzijds om wat we leren en horen van anderen. @Bacon: 'Je gevoelens, je overtuigingen, je opvoeding en je cultuur verkleuren je kijk op de wereld – zonder dat je het beseft.'

De derde groep betreft de 'marktidolen' oftewel de communicatieproblemen. 'Woorden oefenen een krachtige invloed uit op het intellect,' onderstreepte Bacon. 'Ze verstoren het denken en het handelen; ze veroorzaken overbodige en ontelbare misvattingen.' Mensen drukken wat ze zien, horen, ruiken, proeven en voelen uit door middel van woorden. En dan

loopt het goed mis, want woorden worden geïnterpreteerd. Deze interpretatie vergroot nog meer de afstand tussen denken en werkelijkheid. @Bacon: 'Woordkeuze verhindert objectief inzicht.'

Ten slotte zijn er de 'idolen van het theater', veroorzaakt door de dogma's uit de grote filosofieën en de ingeburgerde oude wetenschappen. Zij komen en gaan als theaterstukken. We denken al te vaak dat kennis cumulatief is, dat kennis nooit moet worden herbekeken. Zeker niet de kennis van vandaag. De kennis die in voege is, beschouwen we als de Waarheid; waarbij we vergeten dat de inzichten die door de huidige kennis ooit werden vervangen, tot dan door onze voorgangers als waarheden werden beschouwd. @Bacon: 'Geen enkele wijsheid is voor alle tijden.'

SPECULATIE EN DEDUCTIE HOREN NIET THUIS IN WETENSCHAPPELIJKE METHODE

Bacon hield duidelijk niet van speculatief denken: je kunt geen enkele reden bedenken om aan te nemen dat zonder enige zintuiglijke tussenkomst ooit een aanspraak op waarheid kan worden gemaakt. De deductie – de afleiding van kennis zonder empirische input – kan nooit dienst doen als wetenschappelijke methode. De theologie mag zich er wel van bedienen – ze doet niets anders – maar theologie is dan ook geen wetenschap. Theologie kan daarom helemaal niets bijdragen tot een beter begrip van de natuur. Enkel de zuivere inductie brengt soelaas: de herhaaldelijke vaststelling van eenzelfde samenspel van verschijnselen leidt tot een algemene regel. Zo vang je de regelmaat in een natuurwet.

De kennis die in voege is, beschouwen we als de Waarheid; waarbij we vergeten dat de inzichten die door de huidige kennis ooit werden vervangen, tot dan door onze voorgangers als waarheden werden beschouwd

Na inductie rest de wetenschapsmens slechts de waarnemingsgegevens te schikken. Als je wilt weten wat aan de oorzaak ligt van bijvoorbeeld het verschijnsel warmte, dan lijst je alle situaties op waarbij het fenomeen zich voordoet. Vervolgens som je alle situaties op die vergelijkbaar zijn met de eerste reeks, behalve dat er geen sprake mag zijn van het verschijnsel in kwestie. Ten slotte leg je een lijst aan van gevallen waarbij warmte varieert. Wat de oorzaak van warmte is, is precies datgene wat in alle situaties van de eerste lijst voorkomt, zich in geen enkele situatie van de twee lijst voordoet en op eenzelfde wijze als warmte verandert in de situaties van de derde lijst.

Van nature ziet de mens allerhande verbanden, vooral daar waar ze niet zijn. Ook dat merkte Bacon op: 'De mens veronderstelt meer regelmaat in de werkelijkheid dan hij

uiteindelijk aantreft.' Het vervelende is dan dat de mens graag gelooft waarvan hij wil dat het waar is, en 'daarom verwerpt hij moeilijke zaken, omdat hij niet het geduld heeft ze te onderzoeken.' @Bacon: 'De mens is goedgelovig en onwetend, en wil daar vooral helemaal niets aan doen.'

Bacon zag in dat wetenschap samenwerking vereiste om de persoonlijke vooringenomenheden uit te middelen

Voor wetenschap moet je geduld hebben. En iemand als Galileo Galilei had veel geduld. Hij keek systematisch met zijn telescoop naar maan en zon, de planeten, de sterren, en tekende telkens heel nauwkeurig op wat hij zag. Er verscheen regelmaat in zijn waarnemingsgegevens. Galilei concludeerde in 1610 dat de maan geen perfecte schijf is, dat de zon roteert, dat de Melkweg bestaat uit sterren, dat Venus om de zon draait en dat er rond Jupiter vier kleine maantjes wentelen. Wat Bacon beschreef, deed Galilei. Behalve dat Galilei helemaal op zijn eentje te werk ging: hij wou koste wat kost de waarnemingen exclusief zijn naam laten dragen. Maar Bacon zag in dat wetenschap samenwerking vereiste om de persoonlijke vooringenomenheden uit te middelen. @Bacon: 'Wetenschap is een sociaal gebeuren.'

In 1645 vergaderden een aantal notabelen en amateurs van de wetenschap wekelijks te Londen in wat zij zelf hun *Philosophical College* noemden, later bekend als het *Invisible College*. Hun opzet was kennis te vergaren door experimenteel onderzoek: 'a Colledge for the Promoting of Physico-Mathematicall Experimentall Learning'. Daaruit kwam enkele jaren later de *Royal Society* te voorschijn, naar het voorbeeld van de *Accademia del Cimento* van Firenze. Waar de Florentijnse vereniging vooral tot doel had de experimentele methode van Galilei te promoten, waarbij de leden gezamenlijk experimenten zouden uitvoeren, wou de *Royal Society* het onderzoek door derden laten verrichten en ervoor betalen.

Een halve eeuw tevoren schreef Bacon zijn ideaal uit. Het was het *Huis van Salomon* 'waarin wetenschapsmensen bezoldigd op zoek zouden gaan naar de oorzaken van de fenomenen, de bewegingen van de dingen, met de bedoeling de greep van de mens op de werkelijkheid te vergroten en al wat mogelijk is te verwezenlijken.' Dat huis zou staan op het nieuwe Atlantis. @Bacon: 'Waar mensen samen op zoek gaan naar wetenschappelijke kennis hebben dogma's afgedaan.'

Gustaaf C. Cornelis

Over de auteur

Gustaaf C. Cornelis is wetenschapsfilosoof aan de Vrije Universiteit Brussel en Artesis (Universiteit Antwerpen). Hij publiceerde onlangs een eigennuttig werk over geschiedenis en filosofie van de sterrenkunde: *Het geheim van de kosmologie ontrafeld* (uitgeverij ASP).

SPAM

Van: "Hanna Kabamba" hankabamba@yahoo.com

Aan: willem.de.zwijger@hotmail.com

Verzonden: zondag 30 september 2012 1:05

Onderwerp: Hallo mijn lieve!

Hallo mijn beste vriend.

Hoe was je 's nachts daar in uw land, ik geloof dat je had een leuke geslapen afgelopen nacht en de sfeer was zeer goed met u vandaag in uw land? Mine was het weer een beetje warm hier vandaag in Dakar Senegal. Mijn naam is Hanna Kabamba, ik ben (23) jaar oud, ongehuwd (nooit getrouwd geweest), beurs in teint, 1.73cm. Ik ben makkelijk in de omgang, eerlijk, zorgzaam, beleefd, bescheiden, liefdevol, rust en het zoeken naar een volwassen persoon met een goed gevoel voor humor en liefde, in plaats van het zien het als een manier van plezier, ik zag je profiel op de site tijdens het surfen en besloot om contact met u op. Ik zal graag willen dat we vrienden zijn. Ondertussen leeftijd maakt niet uit in een echte relatie, dus ik ben comfortabel met uw leeftijd. Ik genezen van Goma, in het zuiden van de Democratische Republiek Congo in Centraal-Afrika. Een formele kolonie van België. Hopen van u te horen afgelopen. Bedankt en een mooie dag verder.

Met vriendelijke groet.

Hanna

Van: Willem de Zwijger

Aan: hankabamba@yahoo.com

Verzonden: maandag 1 oktober 2012 15:16

Onderwerp: Re: Hallo mijn lieve!

Hallo Hanna Kabamba!

Alhoewel ik jou helemaal niet ken (laat me toe u te tutoyeren, als je begrijpt wat ik bedoel), ben ik zeer aangenaam verrast door jouw onverwacht en lief berichtje. Ik zal maar meteen met de deur in huis vallen: kwatongen (en zo zijn er hier in mijn land nogal wat) beweren dat je mail een boobytrap is. Dat je er op uit bent om mijn vermoeide maar nog steeds verhitte hoofd op hol te brengen, mij te verleiden tot een schijnhuwelijk zodat je zonder problemen voorgoed kan verblijven in het inmiddels door Europa gekoloniseerde België, mij vervolgens te laten kelen door je vriendje om tot slot mijn fortuin op te strijken. Ik geloof daar geen bal van! Bovendien zou ik dat heel normaal en rechtvaardig vinden na alle miserie die we onze formele kolonie al hebben aangedaan. Ik zal je eerlijk bekennen dat jouw zelfbeschrijving mij buitengewoon bevalt. Jong meisje dat inziet dat de leeftijd (hier hebben ze het smalend over een zestigplusser) niet uitmaakt in een echte relatie, dat kom je hier niet meer tegen! Een knappe jonge meid, die bovendien makkelijk is in de omgang, eerlijk, zorgzaam, beleefd, bescheiden, liefdevol, rustig en mijn gevoel voor humor en liefde als een meerwaarde (zo heten wij dat hier) ziet – dat kom je hier absoluut

© Shutterstock

niet tegen! Maar je mag dat niet luidop zeggen want dan word je beschuldigd van seksisme; ik neem aan dat je nog nooit van dit griezelige woord gehoord hebt in Dakar, ik leg het later wel eens uit mocht dat nodig zijn. Hier is alles gecompliceerd met al die ongeorganiseerde vrijzinnigen, atheïsten, agnosten, salonkapitalisten, zelfuitgeroepen intellectuelen, zelfgenoegzame artiesten en BV's ... (Ik bespaar je de uitleg). En het is hier ook altijd slecht weer, maar zelfs daar hoor ik je niet over klagen. Nu, lieve Hanna, er is misschien maar één probleem: de mensen zijn hier ongelooflijk jaloers en van zwartjes moeten ze al helemaal niet weten. Maar daar veeg ik mijn reet aan (ik leg je later uit hoe dat gaat). Ik zie me al met jou aan mijn zijde onze entree maken in mijn vriendenkring en in de betere restaurantjes. Er zal geknarsend worden van jaloezie! Enfin, om kort te zijn (want we hebben hier nooit veel tijd, altijd druk bezig hoor), ook ik zie je voorstel om vrienden te worden niet als een manier van plezier, dat kan nog komen, later. Ik stel dan ook voor om mekaar zo snel mogelijk te ontmoeten om de kennismaking te verdiepen. Je hebt niets gezegd over jouw inkomen maar ik neem aan dat het je iets minder breed hebt dan wij hier in Vlaanderen-Belgique. Speelt ook geen rol: ik geef je hierbij de code van mijn credit card zodat je alvast een bedragje kan afhalen voor het vliegtuigticket en verder zien we wel. Tot gauw, ik heb je lief, ik voel dat nu al: dit wordt anders!

Jouw Willem (en ook nog een mooie dag verder).

P.S. Je zegt dat je beurs in teint bent en hoewel ik dat niet helemaal snap, vind ik het wel uiterst opwindend. Het enige wat me een beetje zorgen baart, is dat je hoopt te horen dat het met mij is afgelopen, maar ook dat kan me niet schelen, in de liefde is dat het minste!

Willem de Zwijger

Sven van den Berghe werkt als materiaalexpert bij SCK-CEN, het Studiecentrum voor Kernenergie. Het SCK-CEN is één van de grootste onderzoekscentra in België, en heeft als doel het in stand houden van een excellentiecentrum voor onderzoek en vreedzame toepassingen van nucleaire wetenschap. Hij schreef deze bijdrage in eigen naam.

De nucleaire sector is aangeschoten wild. Het is nooit de meest populaire sector geweest, maar met het ongeval in Fukushima in 2011, de recente hetze rond het sluiten van Doel 1-2 en de toestand van de kuip van twee Belgische kernreactoren, is de discussie in België weer volop actueel. Laten we eerlijk zijn: als er morgen een technologie beschikbaar is die ons op een betrouwbare, betaalbare en afvalvrije manier evenveel elektriciteit kan leveren als onze kerncentrales, zonder andere nadelen, zouden we wel gek zijn om niet zo snel mogelijk over te stappen. Maar daar wringt het schoentje ... *there's no such thing as a free lunch*.

We zijn met zijn allen verslaafd aan energie en we zouden die veel efficiënter kunnen gebruiken dan we op dit moment doen. Echter, de verkondigers van deze waarheid vermelden zelden dat de overgang naar die verbeterde efficiëntie zeer grote inspanningen van onze maatschappij vraagt en dus een paar generaties in beslag zal nemen. Willen we diezelfde generaties, onze kinderen en kleinkinderen, die we niet wensen op te zadelen met kernafval en klimaatsverandering, verplichten om een groot deel van hun levenskwa-

Kernenergie ?

Het lijkt erop dat de huidige regering de kernuitstapwet van 2003 sluit wellicht, maar Tihange 1 zal 10 jaar langer openblijven, waardoor de reactor zal worden tot maar liefst 50 jaar. Doel 3 en Tihange 2 zullen waarschijnlijk reactorvaten. Wat moeten we daarvan denken? En is het eigenlijk reeds de meest genucleariseerde landen ter wereld (qua bevolkingsdichtheid o

liteit en welvaart op te geven? Het is gemakkelijk om ja te antwoorden als we ons eigen welvaartsniveau maar mogen behouden. Meer hernieuwbare energie en een verbetering van onze energie-efficiëntie zijn de juiste weg, maar dan wel in combinatie met een rationele en geoptimaliseerde basis-energieopwekking die nog een hele tijd zal bestaan uit een mix van fossiele en nucleaire krachtcentrales. Het vervangen van die volledige basis door wind- of zonne-energie is geen realistische optie.

De nucleaire technologie heeft een toekomst

Veel van de nadelen die aan kernenergie kleven, dienen in het perspectief geplaatst te worden van de nadelen van de alternatieven. Neem nu nucleair afval: er wordt slechts een geringe hoeveelheid ervan gecreëerd voor de enorme hoeveelheid energie die er tegenover staat, en het risico ervan moet je bekijken in het perspectief van de veel meer verregaande en moeilijker te beheersen vernietigingskracht van een doorgedreven klimaatprobleem.

Hetzelfde geldt voor de gevolgen van ongevallen in de nucleaire sector: vergelijk de risicofactoren die gebruikt worden bij de bescherming van de bevolking tegen straling, bijvoorbeeld de criteria voor evacuatie, eens met de criteria om met aangetoonde risico's van andere gevaren om te gaan. Concreet: als vergelijkbare criteria voor evacuatie zoals die in Japan gebruikt werden zouden worden toegepast op de fijn-stofproblematiek, zouden veel van onze steden ontruimd moeten worden.

Dat betekent niet dat we blind moeten zijn voor de realiteit van ongevallen en de ermee gepaard gaande dramatische situaties. Als Fukushima ons iets kan leren, is het wel dat ook totaal onvoorziene omstandigheden soms kunnen voorkomen. Een ongeval van die omvang is duidelijk een horrorscenario, maar kennis van de technologie laat mij toe de inschatting van het risico daarop te maken en te vergelijken met andere risico's die ik in mijn leven loop. Het eindresultaat is dat ik met een gerust hart ga slapen, geruster dan ik soms in mijn auto rijd.

We mogen niet vergeten dat een ongekend zware aardbeving in combinatie met een massieve vloedgolf nodig waren om de reactoren in Fukushima in de problemen te brengen.

De nucleaire technologie heeft een toekomst. De hedendaagse ontwerpen voorzien in een betere bescherming tegen ongevallen en een efficiënter gebruik van de grondstoffen. Van die grondstoffen is er bovendien voldoende aanwezig om nog honderden jaren voor kernenergie te zorgen. Het beheer en de behandeling van nucleair afval vormt een beter beheersbaar risico voor onze leefomgeving dan de uitstoot van het verbrandingsafval van fossiele brandstoffen in de atmosfeer.

En laat ons de energie die we zo kunnen opwekken vooral ook aanwenden in een doorgedreven zoektocht naar nieuwe duurzame energiebronnen, de optimalisatie van bestaande hernieuwbare energie-opwekking en rationeler energieverbruik met minimale impact op de levenskwaliteit.

Sven van den Berghe

rechts zéér gedeeltelijk zal respecteren. Doel 1 en 2 sluiten de aanvankelijk geschatte levensduur van 30 jaar opgetrokken schijnlijk gewoon heropgestart worden, mét scheurtjes in de realistisch om afscheid te nemen van kernenergie in een van de (en oppervlakte)?

Japan heeft het afgelopen zomer nagenoeg volledig zonder kernenergie moeten stellen. Er werd op voorhand gevreesd voor black-outs, maar nergens is het licht uitgegaan. Als de derde grootste economie ter wereld onvoorbereid en in amper een jaar tijd uit kernenergie kan stappen, is dat een mooi voorbeeld voor België.

Goed anderhalf jaar geleden vond de kernramp in Fukushima plaats. Nog altijd blijft het voor tienduizenden Japanners onmogelijk om naar hun huizen terug te keren en grote gebieden rondom de kerncentrale zullen nog vele decennia ontoegankelijk blijven.

De toestand van de verminkte reactoren, zwaar beschadigd door waterstofexplosies en *meltdowns* van de reactorkernen, blijft onstabiel. Om TEPCO, de uitbater van de kerncentrale, van het bankroet te redden, heeft de overheid het bedrijf intussen genationaliseerd. De autoriteiten melden nog steeds veelvuldige lekken van hoogradioactief besmet water en andere problemen op de site van de kerncentrale. De stralingsniveaus in de ruïnes van de getroffen reactoren zijn zo hoog dat experts en opruimwerkers er nog altijd geen toegang toe krijgen, zelfs niet om te inspecteren. De toestand van de gesmolten kernbrandstof blijft onduidelijk.

Het goede nieuws dan. Op 7 september kondigde de Japanse regering het einde aan van de energiebesparende maatregelen, die ze had ingevoerd om stroomtekorten te vermijden ten gevolge van veelvuldig aircogebruik tijdens de warme zomer. De hete zomermaanden zijn zonder black-outs en zonder stroomtekorten voorbij

gegaan, en dit ondanks de sluiting van nagenoeg de volledige nucleaire productiecapaciteit.

Vlak voor de zomer schermde premier Yoshihiko Noda en sommige industriebonzen nog met doemscenari's als de kerncentrales niet zouden worden heropgestart. 'De Japanse samenleving zal niet meer functioneren indien de stilgelegde kerncentrales definitief gesloten worden', zei de premier op een persconferentie op 8 juni. Japan was nagenoeg twee maanden volledig kernenergievrij toen de regering, op basis van vermeende bevoorradingsstekorten, besloot om net voor de zomer twee reactoren van de kerncentrale van Ohi (ongeveer 1 procent van de totale nucleaire capaciteit van voor de ramp in Fukushima) weer op te starten.

Wij hebben nog de luxe onze manke kernreactoren te sluiten voor er een kernramp plaatsvindt

De Japanse regering heeft duidelijk het energiebesparingspotentieel en de bereidheid van de bevolking om energievervalsing tegen te gaan, onderschat. Meer dan 50 kernreactoren werden op amper een jaar tijd uit productie genomen. Ook tijdens de maanden met uitzonderlijk hoog energieverbruik was de stroombevoorrading verzekerd en is de samenleving blijven functioneren. Een volgehouden verbetering van de energie-efficiëntie en een dynamische uitbreiding van hernieuwbare energiebronnen kan de definitieve sluiting van de kerncentrales opvangen, de

CONTRA

Eloi Glorieux is een expert inzake kernenergie bij Greenpeace. Van 1999 tot 2009 zetelde hij voor Groen! in het Vlaams Parlement, waar hij zich vooral bezighield met dossiers rond kernenergie, kernwapens en groene energie.

Japanse economie doen heropleven en de broeikasgasreducties opnieuw op koers van de klimaatdoelstellingen brengen.

De Belgische regering kan hier veel uit leren. In tegenstelling tot Japan hebben wij voorlopig nog de luxe om onze manke kernreactoren, verouderd, met scheurtjes in het reactorvat en betonrot in de koepelgebouwen, te sluiten vooraleer er een kernramp plaatsvindt. Effectieve maatregelen om de energie-efficiëntie te verbeteren en energievervalsing tegen te gaan hebben een belangrijke bijdrage geleverd om de geforceerde sluiting van nagenoeg het volledige Japanse kernpark op te vangen. De energie-intensiteit in België ligt traditioneel een pak hoger dan in Japan, zowel per hoofd van de bevolking als per nationaal product. Bijgevolg is ons energiebesparingspotentieel ook groter. Toch wordt in nagenoeg alle regeringsscenario's over de bevoorradingsekerheid bij een mogelijke sluiting van de kerncentrales, nauwelijks of niet gerept over dit gemakkelijk aan te boren energiebesparingspotentieel.

Eloi Glorieux

(Spelregels: de auteurs 'pro' en 'contra' nemen vooraf geen kennis van elkaars standpunt.) Nieuw! Bezoek onze website voor deelname aan de poll.

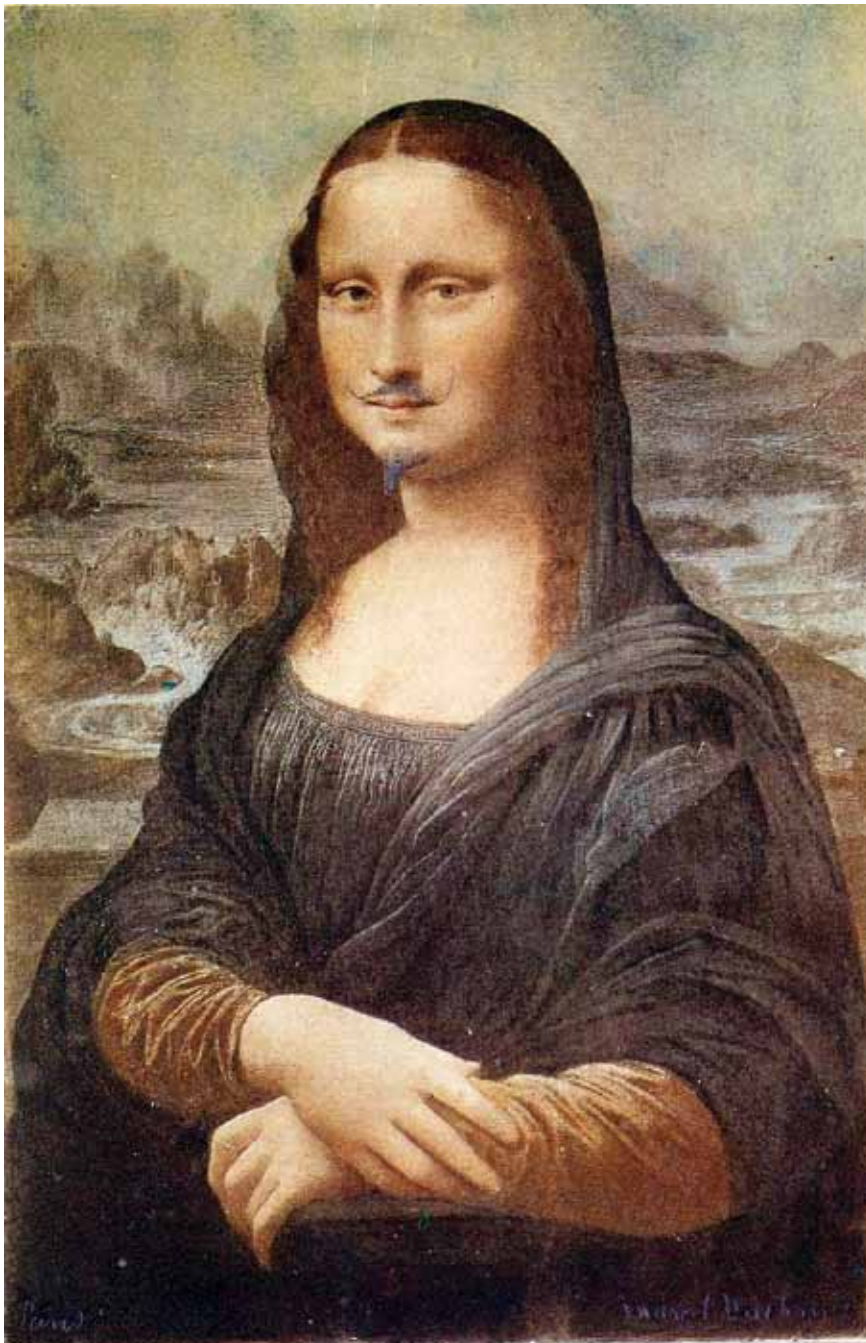
Moderne kunst en vrij onderzoek

In het najaar verschijnt *De essentie van moderne kunst* van Willem Elias, kunstcriticus en gewoon hoogleraar aan de VUB. Elias selecteerde voor De Geus enkele fragmenten als exclusieve voorpublicatie, waarin hij het verband tussen moderne kunst en vrij onderzoek belicht.

Het verhaal van de moderne kunst is de geschiedenis van de opeenvolgende vernieuwingen. Dit is de basis van mijn indeling. Ik spreek over moderne kunst als het gaat over geschiedenis geworden hedendaagse kunst. Als ik het over hedendaagse kunst heb dan bedoel ik de producten die esthetische verwarring zaaien, verwonderen door de alweer andere kijk op de zaken, verbluffen door een ongewone aanwending van de media. Alles wat treffend is als artistieke vorm van de eigentijdsheid is hedendaagse kunst.

RAMMELN MET BEELDEN

De moderne kunst kwam rond het midden van de negentiende eeuw op, met als twee esthetische principes het iconoclisme en het primitivisme. Iconoclisme betekent zoveel als 'met de beelden rammelen'. Het wordt gebruikt om de acties aan te duiden van zij die binnen de christelijke kerk (vanaf de achttiende eeuw) beelden vernietigden. Ze volgden het dogma dat God niet mag afgebeeld worden. Overgezet op de moderne kunst omvat dat elke creatieve (wat het oude iconoclisme niet was) destructie van gevestigde beelden, gerealiseerd via andere beelden (Duchamp heeft op een reproductie van de Mona Lisa getekend). Primitivisme wordt doorgaans gebruikt om de waardering uit te drukken voor de kunstvormen uit niet-westerse culturen. In de moderne kunst kan het veralgemeend worden tot alle esthetische handelingen die alternatieven bieden die ingaan tegen de al te rationele – op logica gebaseerde – wereldbeelden. Zeg maar, het 'wilde denken' zoals de Franse antropoloog Claude Lévi-

Marcel Duchamp, *L.H.O.O.Q.*, 1919.

L.H.O.O.Q.

Strauss dat zo mooi geformuleerd heeft om een andere vorm van kennisverwerving mee aan te duiden. Boudweg kan men stellen dat zowat alle moderne kunst iets primitivistisch heeft, hoewel niet altijd duidelijk zichtbaar.

DE MARGINALE HOUDING VAN DE MODERNE KUNSTENAAR

Ik verkies het verschijnsel moderne kunst te benaderen vanuit de vormontwikkeling van de kunstenaar. Met de moderne kunst ontstaat een ander soort kunstenaar. Tot dan voldeden kunstenaars zo goed mogelijk aan de verwachtingen van hun opdrachtgevers die de macht hadden de gemeenschap te vertegenwoordigen. De nieuwe kunstenaar breekt met dit patroon. Hij ervaart zichzelf als een uitzonderlijke enkeling, zeg maar een genie. Hij wil zijn visie op de werkelijkheid aan de gemeenschap tonen. Hij breekt dus met de traditie waarin kerk en adel de normen bepalen. Hij toont dat er alternatieven zijn. In feite breekt hij met de gedachte dat er een consensus is binnen een gemeenschap. Het is het begin van het individualisme waarvan hij zelf een goed voorbeeld is. Weliswaar is dit een marginale houding. Door zijn 'anders zijn' plaatst hij zichzelf aan de rand van de maatschappij. Hij breekt met tradities en kijkgewoonten, en brengt nieuwe prikkelende dingen. Dat is wat men 'modern' noemt. Het conservatieve publiek wordt erdoor geschokt. De moderne kunstenaar krijgt echter de aandacht van een aantal nieuwsgierigen, die hem menen te begrijpen en die geboeid geraken door zijn creativiteit. De moderne kunstenaar verstoort de heersende orde. Niet om wanorde te creëren, maar vanuit de overtuiging dat er niet één orde is, dan wel zeer vele gelijkwaardige manieren van ordenen.

AFWIJZING EN VERZET

Wat heeft moderne kunst misdaan om zo hardnekkig afgewezen te blijven door een groot deel van de bevolking? Dat is eenvoudig. Basis van elke cultuur is de herhaling, de traditie, gebonden aan regels. Uitzonderingen worden uitgesloten. Als onbelangrijk vergeten of als te gevaarlijk verboden. Het modieuze is in feite de traditie in een nieuw kleedje gestopt. Het modieuze breekt niet met het gevestigde. Integendeel, het versterkt het. Het houdt het traditionele in leven. Wat we mooi vinden is precies dit spel van modieuze vermomde traditie waarbij in feite niets verandert. Onze zintuigen vinden plezier in van kleedjes wisselende zekerheden. Dat was ook het geval met de oude kunst.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat er culturele heibel komt als er onverwachts een ander cultureel basisprincipe de kop opsteekt: het nieuwe. Zoals gezegd is het nieuwe geen mode. Het is een waarde die de grondslag geworden is van alle kritiek. De waardering van de wereld hangt af van de tegenstelling tussen het oude en het nieuwe. Elk communicatiemiddel wordt vlug oud doordat het herhaald wordt. Het wordt bezwaard door de slijtage van het clichématige gebruik, waardoor er vervlakking ontstaat.

Felicien Rops, 'Pornocrates', 1896.

De moderne kunst verzet zich tegen dit stereotiepe van de traditionele kunst. Ze is de vlucht uit het oude naar het nieuwe. Ze is geen uitzondering op de regel. Haar regel is de uitzondering.

AVANT-GARDE EN DE CULTUS VAN HET NIEUWE

Dit avontuur van het nieuwe begint vanaf het ogenblik dat kunstenaars hun eigen regels maken en niet meer in eerste instantie inspelen op de smaak van het publiek, maar precies die smaak willen hervormen. Zij doen dit door te breken met de academische regels die precies die smaak plegen te bevestigen. Experimenteren is het juiste werkwoord. De term avant-garde is dan ook niet los te maken van moderne kunst. De bijbetekenissen ervan – op de groep vooruit, inzicht in nieuwe methoden en strategieën, risico en avontuurlijkheid, richting bepalen, intelligentie, durf – zitten allemaal vervat in het overdrachtelijke gebruik van avant-garde in de kunst.

Ed Kienholz, 'Back Seat Dodge 38', 1964.

Avant-garde is een mengeling van twee componenten. Kritisch geformuleerd: breuk met de oude maatschappij en de oude kunst die eraan verbonden is. In utopische woorden: verbeterde vernieuwing van de sociale situatie voor iedereen experimenteel tot uitdrukking gebracht door nieuwe kunstvormen. Een wilde verzoening tussen kunst en leven. Enerzijds tegen het conformisme van de traditie en het gevestigde. Anderzijds een cultus van het nieuwe, het vreemde, het rare en het ongewone.

CRISISKUNST

Het is duidelijk dat de moderne kunst een kunst in crisis is omdat het de kunst is van een maatschappij in crisis. In het woord 'crisis' zit de betekenis vervat van de woeligheid verbonden aan veranderingen waardoor men moet nadenken om eventueel tot andere beslissingen te komen dan deze die men gewoon was. Hoewel de Verlichting en de Franse revolutie een en ander door elkaar geschud hebben, liep de burgerlijke maatschappij nog even verder. De kunstenaar leverde beelden die de maatschappelijke samenhang bevestigden van de wereld rondom hem waarmee hij zich identificeerde. Hij deelde de sociale en religieuze waarden van zijn

gemeenschap. Hij deed dit in een beeldtaal die door die gemeenschap begrepen werd.

Dergelijke gemeenschappen bestonden pas bij gratie van actoren (kerk, adel) die de macht hadden het volk braaf te houden. Alternatief was overigens uitsluiting op de gekende drastische wijzen. De moderne kunst kondigt daar het einde van aan. Elk individu heeft het recht er zijn eigen visie op na te houden. Aldus ontstaat een nieuw soort kunstenaar. Deze werkt niet voor de gemeenschap, maar creëert er een. Hij toont vanuit zichzelf hoe het anders kan. Hierdoor komt hij naast de pastoor en de politicus te staan, en doorgaans ook tegen hen. Hij plaatst zich aan de rand van de maatschappij en geeft van daaruit commentaar, kritisch of profetisch.

Willem Elias

Op 6 december wordt *De essentie van moderne kunst* (uitgeverij Luster) voorgesteld in het Geuzenhuis. Vermeylenfonds en UPV nodigen de auteur uit om ons via verschillende beelden bij te brengen wat moderne kunst is en hoe we er naar kunnen kijken om de werken te waarderen.

Vrijzinnigen maak u geen zorgen:

Madredeus in Gent

Deze keer duiken we onder in de wereld van de traditionele Portugese muziek en een subgenre ervan, de Fado. Het optreden van Madredeus in onze contreien vormt daar een uitstekende aanleiding voor. Voor de vrijzinnigen onder ons, en dat zijn er voor dit tijdschrift velen: Madredeus verwijst niet naar een verering van de moeder van God, zoals de naam van de groep zou laten vermoeden, maar wel naar de plaats waar de groep ontstond en lange tijd repeteerde. Daarover straks meer.

Madredeus trekt na een sabbatical op tournee en doet daarbij Gent aan. Deze bekende Portugese groep die niet zomaar onder één genre te klasseren valt, treedt op in de Capitole met een nieuwe bezetting en een vervangster voor de hemelse stem van Teresa Salgueiro.

Er is een tijd geweest dat Madredeus in Vlaanderen razend populair was. De laatste keer dat ze in Gent te zien waren, was op Gent Jazz (toen nog Blue Note Records Festival) in 2006. Diezelfde avond trad ook Mariza op, de in 1973 in Mozambique geboren Fadista, zoals de fadozanger(es) in Portugal wordt genoemd.

Dat Madredeus samen met Mariza geprogrammeerd was, zou laten veronderstellen dat ook de muziek van Madredeus - zoals overigens ook in biografieën van de groep geschreven wordt - zomaar tot de Fado kan gerekend worden, maar puristen beschouwen de muziek van Madredeus eerder als een vermenging van traditionele Portugese muziek met invloeden van de pop, de wereldmuziek en de minimal music. We gaan even dieper in op die betwisting en op de boeiende geschiedenis van de Fado in Portugal.

DE ROERIGE GESCHIEDENIS VAN DE FADO

Fado is een muziekgenre dat in Lissabon ontstond in 1839 en terug te voeren is tot de arme buurten van de stad: de wijken Alfama, Mourana en Barrio Alto. Aanvankelijk werden Fadista's eerder vereenzelvigd met landlopers en straatrovers. Ze traden op in de groezelige kroegen en bordelen van die wijken of op straat. Daar zongen ze hun melancholische liederen met het typische *saudade* gevoel, dat moeilijk te vertalen Portugese woord voor iets als weemoed of heimwee. Fado verwijst naar het Latijnse *fatum*: lot, noodlot. De bekendste fadozangeres is ongetwijfeld Amalia Rodrigues (1920-1999), die wel eens de koningin van de Fado wordt genoemd. Maar ook de eerder genoemde Mariza heeft, net als bijvoorbeeld Christina Branco, een zekere internationale bekendheid als Fadista opgebouwd.

Aan deze muziek zit een interessante politieke geschiedenis vast. Fado werd lange tijd niet voor vol aanzien en bleef alleen in de kroegen en bordelen bekend. In het begin van de twintigste eeuw kwam daar verandering in. Portugal werd in de jaren dertig het toneel van een burgeroorlog die leidde tot de fascistische dictatuur van Salazar, het regime zou pas verdwijnen bij de Anjerrevolutie in 1974. Het Salazar-regime was berucht voor de censuurmaatregelen ten aanzien van culturele uitingen. Er werd een uitzondering gemaakt voor de Fado. Salazar beschouwde de Fado als de uitdrukking van de Portugese volksziel.

Na het verdwijnen van Salazar werd de Fado dan ook lange tijd beschouwd als het muziekgenre van het dictatoriale regime. In die opvatting kwam pas verandering toen Amalia Rodrigues begin jaren tachtig van de vorige eeuw werd gerehabiliteerd door het democratische regime, toen ze één van de hoogste culturele onderscheidingen van Portugal ontving.

Over Amalia Rodrigues en haar verhouding met het Salazar-regime circuleren overigens de meest tegenstrijdige berichten. Sindsdien heeft de Fado een erkenning gekregen als muziekgenre en is er wereldwijde belangstelling voor ontstaan. Nieuwe Fadista's, zoals Christana Branco of Mariza, beleefden ook in binnen- en buitenland grote successen.

De geschiedenis van het ontstaan van Madredeus is al evenzeer boeiend. Madredeus beoefent geen Fado, en dat blijkt al uit de samenstelling van de groep die helemaal niet overeenstemt met de traditionele begeleidingsgroep van een Fadista.

Na 25 jaar trekt Madredeus opnieuw op tournee met een nieuwe line-up en bezetting. © UGURU Promotion & Marketing

MADREDEUS: NIET ZOMAAR FADO

Het is Pedro Ayres Magalhaes die als de stichter en bezieler van Madredeus kan beschouwd worden. Voorheen leidde hij een popgroep, zeg maar een Portugese punkgroep. Punk bleek in Portugal een moeilijk muziekgenre, en een beperkt succes voor zijn groep deed hem besluiten een nieuwe band op te richten die zich eerder zou aansluiten bij de traditionele Portugese muziek.

Zo ontstond het zeer succesvolle Madredeus in 1985. Pedro Ayres Magalhaes (klassieke gitaar) startte de repetities samen met Rodrigo Leiao (keyboards), ook afkomstig uit de Portugese popscene, in een oud gerestaureerd abdijgebouw (klooster Madre de Deus) in de straat Madre de Deus. Het is daar dat ze hun eerste cd opnamen, waarbij ze trouwens om de vijf minuten moesten stoppen wegens de Lissabonse tram die er rijdt en stopt aan de terminus Madre de Deus. Het leverde hun wel een groepsnaam op, en de titel van hun debuut *Os dias*

de *MadreDeus* (1987).

Tegen die tijd was de bezetting compleet: in 1986 traden Francisco Ribeiro (cello) en Gabriel Gomes (accordeon) tot de groep toe, in 1987 vervoegde Teresa Salgueiro (nu Tereza) hun rangen als zangeres. Misschien niet direct begrijpelijk voor buitenstaanders, maar in feite was er eerst een groep vooraleer ze op zoek gingen naar een zangeres die zou passen in het plaatje dat Pedro had uitgetekend. Teresa is een echte Fadista. Ze werd ontdekt in de nachtclubs, en had al heel wat ervaring als zangeres. Ze zong als jong meisje al in de straten en bars van Lissabon. Sinds ze de groep verliet bracht ze al diverse soloprojecten uit, waarvan de eerste, *Obrigado* (uit 2005, met de medewerking van Caetano Veloso, Angelo Branduardi, Carlos Nunez en Jose Carreras), zeker de bekendste is.

Madredeus onderging in de vijftientig jaar van haar bestaan veel bezettingswissels, wellicht ook

omdat het eerder was gestart als een project en niet zozeer omdat de muzikanten het zo goed met elkaar konden vinden. Zelfs Pedro Magalhaes verliet in 1993 tijdelijk de band en werd vervangen door Peixoto op klassieke gitaar. Als hij er later weer bijkomt, maakt hij er een sextet van. De groep werd al snel heel populair in Portugal, en de repetities in de abdij werden druk bijgewoond.

INTERNATIONALE DOORBRAAK

In het buitenland waren ze op dat ogenblik nog relatief onbekend. Madredeus brak pas echt door toen ze de muziek voor Wim Wenders' film *Viagem a Lisboa* (1994) maakten, mede dankzij de selectie van de film voor *Un certain regard* op het Filmfestival van Cannes. Oorspronkelijk maakte Wenders de film in opdracht van de stad Lissabon, in het kader van Europese Culturele Hoofdstad die Lissabon in 1994 was. Wat eigenlijk een documentaire moest worden over de geschiedenis van de

stad werd uiteindelijk een fictiefilm, ook bekend onder de naam *Lisbon Story*. Teresa en Pedro spelen er een prominente rol in. De muziek is terug te vinden op de cd *Ainda* (1995).

Hoewel Madredeus in Vlaanderen al bekend was sinds hun tweede cd *Existir* (1990), komt er pas na *Ainda* een echte wereldwijde doorbraak. De band trok op tournee door Zuid-Afrika, Europa, Zuid-Amerika en Azië. Nadat in 1994 Leao de groep al had verlaten om aan een solocarrière te werken, stapten in 1997 ook Ribeiro en Gomes uit de groep omdat de cd *O Paraíso* uit dat jaar een volledige breuk betekende met de Fadotraditie, en de twee zich daar niet meer in konden vinden. Madredeus ging door als kwintet. Ribeiro overleed in 2010, kort na het uitbrengen van zijn solo-cd, aan de gevolgen van een slepende

kanker.

In 1998 vertegenwoordigde Madredeus nog de Portugese cultuur op de werelttentoonstelling in Lissabon, en in 2002 werd in samenwerking met het Flemish Radio Orchestra (nu Brussels Filharmonie) een live-cd uitgebracht met de opname van het optreden op 4 april 2002 in de Brugse Stadsschouwburg.

In 2007 verliet ook Teresa de groep. Madredeus bleef nog wel actief in samenwerking met A Banda Cosmica, met wie nog enkele cd's werden uitgebracht. Na een sabbatical besloot Pedro Ayres Magalhães de groep nieuw leven in te blazen. Er werd een nieuwe zangeres gezocht en gevonden: Beatriz Nunes kreeg de zware opdracht om Teresa te vervangen.

Na 25 jaar trekt Madredeus opnieuw

op tournee met een nieuwe line-up, waarvan alleen Trindade al eerder bij de groep speelde. De tournee draagt de naam *Essência*, net als hun nieuwe cd, en biedt naast een overzicht van de klassiekers van Madredeus ook nieuw werk. De kwaliteit van de musici in de nieuwe bezetting is in ieder geval verzekerd: ze zijn allen klassiek geschoold, sommigen van hen zijn musici van de nationale opera. De nieuwe, jonge zangeres Beatriz Nunes genoot zowel een klassieke- als een jazzopleiding.

Madredeus, een groep die in haar bestaan al meer dan drie miljoen cd's heeft verkocht, staat op 3 december in De Capitoile aan het Gentse Zuid.

Geniet ervan!

Dany Vandenbossche

Rik Lanckrock

16 JULI 1923 – 20 SEPTEMBER 2012

Schrijven was zijn passie. Tot de tekst toe in zijn overlijdensbericht: 'Ik blijf jullie mijn handen reiken over de grenzen van de dood, omdat ik allen die ik liefhad trouw wil blijven, omdat ik heel intens in jullie geest en hart wil verder leven over de Styx en de Lethe heen vanuit het rijk dat levend blijft door jullie.'

'Men leeft zijn leven of men schrijft zijn leven. Slechts enkelen is het gelukt het dubbel (on)genoegen te smaken'

Rik Lanckrock

Rik Lanckrock. Zijn maatschappelijk engagement was totaal. Tot zijn laatste snik toe bleef hij het vrijzinnig humanisme uitstralen. Ook aan ons magazine De Geus verleende hij nog recentelijk zijn medewerking. Maar er was meer.

Zijn vrouw was de grote liefde van zijn leven. Haar overlijden is hij nooit helemaal te boven gekomen.

Ziekte en aftakeling kwamen er bij. Artrose tastte maand na maand zijn beweeglijkheid verder aan en kluisterde hem uiteindelijk volledig aan zijn appartement.

Toenemende hardhorigheid vergrootte nog zijn isolement.

Tot hij zelfs zijn vrienden niet meer kon ontvangen. Daarbij kwamen de pijn veroorzaakt door inwendige ziekte en de nare gevolgen van pijnstillers.

Ondanks die pijn, het isolement, het verdriet en de ergernis om wat hij in de wereld zag gebeuren, bleef hij zijn waardigheid bewaren. Waardigheid in woord en daad.

Die enorme menselijke waardigheid en dit voorbeeldig humanistisch engagement maakten hem onvergetelijk.

Albert Comhaire

Functiebeperking als hoofdpersonage

De Verenigde Naties keurden in 1992 een resolutie goed om voortaan 3 december uit te roepen tot Internationale Dag van de Gehandicapten. Een jaar later werden de 'Standaardregels ter bevordering van gelijke kansen voor gehandicapten' aangenomen. Voortaan houdt 3 december de discussie over mensenrechten en gelijke kansen voor mensen met een functiebeperking levendig. In het kader van deze bijzondere dag wil ik twee succesvolle films uit 2012 bespreken waarin functiebeperking eigenlijk één van de hoofdpersonages is.

Intouchables

De film *Intouchables* trok wereldwijd miljoenen toeschouwers. Het scenario is gebaseerd op het verhaal van Philippe Pozzo di Borgo en Abdel Sellou, dat ook al aan bod kwam in de documentaire *A la vie, à la mort*.

Een verlamde aristocraat, meesterlijk vertolkt door François Cluzet, neemt een jonge man in dienst om hem te verzorgen en te

De gehandicapte wil geen verpleger die medelijden toont, wel één die zijn adrenaline laat stijgen

begeleiden. De rol van deze begeleider wordt ingevuld door de nieuwe revelatie Omar Sy. Groter kunnen de tegenstellingen tussen beide persoonlijkheden niet zijn: bourgeois miljardair versus zwarte werkloze. Samen ontwikkelen ze een vriendschap die van het scherm knettert, zonder pathetisch over te komen.

© Cinebel

De film toont aan dat de gehandicapte man geen verpleger wil die medelijden toont, maar wel één die zijn adrenaline laat stijgen. En daar heeft deze *black nightingale* alle capaciteiten voor. Hij is roekeloos, wild en houdt van snelle auto's.

De sterkste troeven uit deze film zijn volgens mij het acteursduo François Cluzet en Omar Sy. Haal hen eruit en de magie is weg. Het gaat om een platonische *coup de foudre* tussen twee heteromannen die de regisseur heel geraffineerd benut heeft.

Er wordt hier een groot hedendaags taboe doorbroken, want heel wat mensen denken dat een zwarte of Arabische man

niet past in een zorgende functie. Dit is natuurlijk onzin, en de film speelt daar uiterst knap op in.

Intouchables is een flitsende en swingende film die ook duidelijk zijn sociale boodschap waarmaakt: de geïsoleerde en gevreesde migrant kan ook een dierbare vriend worden van een man die hem zonder zijn beperking misschien geen blik zou gegund hebben.

Intouchables, regie: Eric Toledano en Olivier Nakache, met: François Cluzet, Omar Sy, Anne Le Ny, Clotilde Mollet, Alba-Gaïa Kraghede-Bellugi, Grégoire Oestermann. Frankrijk, 2011, 112 min.

De rouille et d'os

De rouille et d'os, de nieuwe film van Jacques Audiard (*Un prophète*) die op het festival van Cannes werd voorgesteld en in Frankrijk alle frontpagina's haalde, zal onze Belgische lieveling Matthias Schoenaerts zeker geen windeieren leggen. De *golden boy* zelf omschrijft de film als een verhaal over verzoening en liefde: 'Het is vooral een film over het feit dat mensen elkaar echt nodig hebben om te leven. De film toont dat samen net iets leuker is dan alleen.'

Matthias Schoenaerts speelt de rol van Ali, een 25-jarige norse vader die in Noord-Frankrijk woont met zijn zoontje van vijf. Hij heeft het niet breed en besluit te verhuizen naar Zuid-Frankrijk, waar zijn zus verblijft. In Antibes kan hij aan de slag als buitenwipper van een dancing. Daar ontmoet hij Stéphanie (Marion Cotillard), die de kost verdient met het trainen van orka's in een waterpark. Geen beroep zonder gevaar, want na een ongeval verliest ze beide benen. Tussen Ali en Stéphanie ontstaat een speciale relatie.

Het is schitterend om te zien hoe twee mensen die totaal niet voor mekaar bestemd leken door de drama's en de beperkingen in hun leven samenkomen.

Voor deze bijzondere film baseerde Audiard zich op twee kortverhalen van de Canadees Craig Davidson. Samen vormen ze een knap geheel als scenario en de film blinkt uit door de sterke acteerprestaties. Persoonlijk vond ik het een heel sterke en ontroerende prent, waarin het rauw sociaalrealisme van Craig Davidson schitterend tot zijn recht komt.

De film werd mee geproduceerd door de gebroeders Dardenne en kreeg hun sociale gevoeligheid mee – ook het beeld van een onvolwassen, onverantwoordelijke vader

'De film toont dat samen net iets leuker is dan alleen.'
Matthias Schoenaerts

© Cinebel

waar zij een patent op blijken te hebben. Er heerst een enorme chemie tussen Matthias Schoenaerts en Marion Cotillard, die net getekend heeft voor de eerste film die Ashgar Farhadi (*A separation*) buiten Iran gaat draaien, en dat feit op zich zorgt al voor een onvergetelijke kijkervaring.

De rouille et d'os, regie: Jacques Audiard, met: Marion Cotillard, Matthias Schoenaerts en Bouli Lanners. België / Frankrijk, 2012, 115 min.

André Oyen

A.H.J. DAUTZENBERG

Extra tijd

A.H.J. Dautzenberg

EXTRA TIJD

ROMAN

atlas contact

De Nederlandse auteur A.H.J. Dautzenberg weet hoe hij media-aandacht kan krijgen. Hij verzint interviews met de zanger van de heavy-metalband Motörhead – volgens Dautzenberg ook een monetair expert – waarin een analyse wordt gemaakt van de financiële crisis. Hij sluit zich aan bij de pedofielenvereniging Martijn omdat hij de publieke heksenjacht op die vereniging overdreven vindt. Hij staat een nier af aan een onbekende. Maar in *Extra tijd* gooit de auteur het over een andere boeg. In plaats van te provoceren, schrijft hij een intiem portret over de doodstrijd van zijn vader.

Dautzenberg weet zoals altijd feiten en fictie met elkaar te vermengen. Hij heeft een autobiografisch boek geschreven, maar is er zich ook terdege van bewust dat een roman per definitie de werkelijkheid enkel op een vervormde manier kan weergeven en dus een constructie is. Autobiografische romans worden gebruikelijk in de eerste persoon geschreven, maar Dautzenberg gebruikt een alter ego, Marcel, dat geconfronteerd wordt met zijn zeventigjarige vader, Gustaaf

In *Extra tijd* gooit de auteur het over een andere boeg. In plaats van te provoceren, schrijft hij een intiem portret over de doodstrijd van zijn vader.

Meulenberg, die kanker heeft en nog maar enkele weken te leven heeft.

Marcel trekt in bij zijn ouders om zijn vader bij te staan in zijn strijd tegen de dood. De euthanasiepapieren zijn al getekend maar vooralsnog is het te vroeg om afscheid te nemen van het leven. Zeker ook omdat de favoriete voetbalclub van Gustaaf, Roda JC, dreigt te degraderen. Gustaaf heeft zich immers verzoend met de dood, maar niet met een mogelijke degradatie van Roda JC. Op ingenieuze wijze verweeft Dautzenberg de doodstrijd van zijn vader met de degradatiestrijd van de Limburgse voetbalclub. Dit doet hij redelijk rechttoe rechtaan, zonder gebruik van ironie of sentiment. Wel gebruikt de auteur een surrealistisch element dat aan David Lynch doet denken: in de roman verschijnt af en toe een mysterieuze, in het zwart geklede cowboy – de vader van Marcel is gek op westerns – die Marcel een lafaard noemt en op zijn verantwoordelijkheden wijst. De cowboy blijkt uiteindelijk de dood te zijn.

Extra tijd is meer dan een roman over voetbal. Het is een humaan en ontroerend portret van een moeilijke vader-zoonrelatie. Marcel groeit samen met zijn tweelingbroer op in een arbeidersgezin in Nederlands Limburg. Zijn grootvaders werkten in de

mijnen, zijn vader in de fabriek. Het is een harde wereld. Marcel heeft van zijn vader geleerd dat echte mannen niet huilen. Een intieme relatie tussen vader en zoon heeft nooit bestaan.

Extra tijd is meer dan een roman over voetbal. Het is een humaan en ontroerend portret van een moeilijke vader-zoonrelatie

Marcel is daarbovenop nog eens de eerste van de familie die naar de universiteit gaat – hij studeert economie. Ook hier groeit er een verwijdering: de mensen uit het arbeidersmilieu vinden een intellectueel per definitie een vreemd wezen. De stroeve verhouding tussen vader en zoon blijkt duidelijk uit een aangrijpende scène waarin de zieke en graatmagere vader een onbeholpen poging doet om zijn zoon te omhelzen. De vader noemt zijn zoon ook nooit bij zijn naam, maar zegt steeds 'zoon'. En toch zien de twee elkaar graag. Daarom besluit Marcel om het bestuur van Roda JC een mail te sturen met de vraag of de spelers zijn vader niet een kaart willen sturen om hem beterschap te wensen. Tot zijn verbazing doen ze dat ook: Gustaaf ontvangt een kaart met

de handtekening van alle spelers en medewerkers van de club. Het is de eerste keer dat Marcel zijn vader ziet huilen. Naar het einde van de roman achterhaalt Marcel ook een familiegeheim waaruit blijkt dat zijn vader door de Tweede Wereldoorlog enkele psychische letsels heeft overgehouden, waardoor zijn afstandelijkheid beter begrepen kan worden.

Dautzenberg toont die afstandelijkheid ook door te spelen met de structuur van zijn roman. Hij begint het boek in de derde persoon, wat afstand creëert. Vervolgens verspringt het vertelperspectief naar een filmscenario: een camera registreert passief en houdt de afstand nog steeds vast. De passages waarin het gezin op reis gaat naar Vlieland – een reis die zijn vader absoluut nog wou maken voor hij stierf – worden verteld alsof het een film betrof. Op het einde kan de auteur uiteindelijk dan toch de ik-vorm gebruiken waarmee hij lijkt te zeggen dat hij vrede heeft genomen met de situatie, dat hij niet langer Marcel is maar een echt 'ik' en dat de vervreemding van zijn vader opgelost lijkt te zijn. Achteraan de roman zit ook nog eens een aparte dichtbundel, *Windkracht nacht*, geschreven door Marcel Meulenberg.

Dautzenberg heeft met *Extra tijd* een pakkend portret geschreven van zijn vader. Een intrigerend eerbetoon. Hij wou – met een knipoog naar Reve, de lievelingsauteur van Marcel/Dautzenberg – dat het leven van zijn vader niet onopgemerkt zou zijn gebleven. *Extra tijd* is een uitstekend boek over hoe een zoon uit een arbeidersgezin vervreemdt van zijn vader maar tijdens diens laatste levensmaanden helpt om hem een mooi levenseinde en een serene dood te geven. Geen mooischrijverij, geen opsmuk, geen complexe of lange zinnen, maar wel een heel mooi verhaal.

Kris Velter

A.H.J. Dautzenberg, *Extra tijd*, Uitgeverij Contact: 2012, 224 pagina's. ISBN: 9789025437640.

Windstil scharnieren

TOON VANLAERE LIGT OP DE RUG VAN DE MENIGTE

De restauratrice

Wat ze zegt verdamt in een romig kluwen.
Haar mondmasker beledigt
vissen.

Ze springt van de steiger in het landschap.
Haar gewrichten de koordlussen tussen stellages.
Wattenstaafjes plukken zuren uit bokalen.
Ziedaar de kat-met-stofbril.

In het allereerste verhaal van verleiding
en wellust kwam de vrouw
in twee gedaanten voor.

Nu zie je ze
uit één stuk
windstil scharnieren.

De rest zijn verloren blikken.

De bundel *Menigte* (Uitgeverij P, 2012), pas de vierde in zevenendertig jaar van de zuinige dichter Toon Vanlaere, heeft zes afdelingen. De eerste, *Laat niets achter*, telt maar één gedicht: *Primaire opdrachten bij een geboorte*. Het doet dienst als prelude, als inleiding. De laatste, *En verder*, telt eveneens maar een enkel vers: *As*. Begin en einde van een metaforische cyclus. Het eerste heeft een programmatisch karakter; de dichter, huiselijk ingekaderd, bezint zich over zijn werkwijze, formuleert zijn goede voornemens: 'Ruim de scherven op. / Raak geen ader aan. Verlies niets. / Laat niets achter.' De *as* in het slotgedicht heeft een dubbele betekenis, staat voor het residu van een verdicht leven en tevens voor de beweging die resulteert in het noodzakelijke samenvallen van inhoud en vorm: 'Inhoud verschrompelt / waar hij zich niet / aan de scherf / kan hechten.'

Daartussen ligt een leven, een menigte en het corpus van de bundel dat negenentwintig vrije, rijmloze verzen telt. Plus het intermezzo *Wat in onze bek floreert*: tien vierregelige strofen die een geheel vormen, beginnend met een hoofdletter en eindigend met een punt. Aaneengesloten zou deze lange, syntactisch perfecte zin ogen als een pro-

zagedicht. De genese van poëzie wordt hier als een fysieke ervaring beschreven: 'het moeten syllaben zijn die in onze bek floreren, tong in / een punt, maar flitsend wordt het de tongpunt van een hagedis'. Maar ook, in de slotstrofe, als iets dat de dichter gegeven of opgedrongen wordt:

'dat ene sissende moment waarop je jezelf toespreekt, en je hebt het niet in eigen hand, taal werpt een flitslicht op je, je ziet opeens jezelf overschilderd, maakt het iets uit dat er woorden zijn die je niet had gewist, je blaft ze, je went nooit aan wat je zegt, slip of the tongue.'

Menigte is een vrij homogene bundel van een dichter die gaat 'liggen op de rug van een menigte', die zelf een menigte is van mogelijkheden en ervaringen. En zich, rug-gelings of staande, door nogal uiteenlopende bronnen liet inspireren, van een bezoek aan een touwslagerij, de eerste gezichtstransplantatie en de tropische cowboykikker die in 2011 door een opgewonden expeditie werd ontdekt, tot de publieke restauratie van Dali's drieluik *Landschap met touwtjespringend meisje*. Dat laatste heeft de mooie suite *Games* opgeleverd waarin de dichter het delicate werk in een mooi beeld vastlegt: 'Wie zal de stolling / uit de rimpel blazen / om weer elastisch te zijn, / het heden doen kringelen / in de spankracht van een touw?'

Het meisje laat nooit 'in haar sprongen kijken' – en dat fascineert. En levert een reeks bijzondere beelden op zoals: 'het koord kletst zijn taal op de grond, / maakt bochten en lussen', 'touwzoent onmogelijk / het meisje?', 'ze slaat mijn oog / blind / met een lus'.

Vanlaere werd overigens ook door de restauratrice geboeid in een gedicht dat aan de paradijsmythe refereert. Hij verhaalt en vertaalt zijn ervaringen op een manier die ook de verbeelding van de lezer stimuleert. Het doek wordt een onderdeel van het decor waarin het werk wordt verricht, daarna vormen doek en decor een geheel waarin de restauratrice zich als een speels personage beweegt. Maar de dichter heeft zich niet laten verleiden.

Renaat Ramon

Een domme vraag, een simpel antwoord

Hoe zou u jongeren zo ver krijgen hun schaarse vrije tijd door te brengen onder de paraplu van het vrijzinnig humanisme? 'Alvast niet door op festivals te staan met door kinderen in China gefabriceerde rommel', was het antwoord dat stevast op mijn lippen lag, maar het was een sollicitatiegesprek en ik was (nog) niet van plan het expres te verpesten. Wist ik veel dat ik twee sollicitaties later bij dezelfde menslievende organisatie zelf zou moeten uitzoeken of ik nu de job had gekregen of niet. Fan van inductie (of is het deductie?) als men daar is, laat men het liever aan de sollicitant over om te beseffen dat men allang zou verwittigd hebben als hij of zij op de loonlijst zou komen.

De vraag bleef nog lang naspoken, maar het antwoord is eigenlijk heel eenvoudig: mensen komen vanzelf bij de koepel terecht. We spoelen even terug naar de jaren negentig en mijn introductie tot het humanistische gedachtegoed door een leerkracht zedenleer met een dikke pens.

Adventures in babysitting bevat allicht ergens een verborgen pleidooi voor het consequent gebruik van de rede, of de man geloofde in subliminale boodschappen. Een andere verklaring heb ik niet voor de troep die alle 14-jarigen die tegen de stroom in het vakje NCZ hadden aangekruist bij hun inschrijving, te verwerken kregen. Tijdens de les ijverig voorbereiden door met fluostift in Humo alvast de film voor volgende week aan te duiden.

De komende jaren geen beterschap. Wel betere films naarmate we ouder werden en de volgende ambitieuze leerkracht enig niveau wou aanbrengen in de lessen, door films te tonen met Franse ondertitels en te eisen dat we allemaal een samenvatting van twee bladzijden uitscheten. Lui zouden we niet worden.

Gesprekken met generatiegenoten wijzen uit dat het niet al kommer en kwel was in de negentiger jaren, maar dat toch een aanzienlijk deel van de uren die de vrijzinnigen met typisch katholiek ressentiment hebben kunnen afpingelen van het ministerie van onderwijs, zijn doorgebracht met slapen en tv kijken. Iets wat je pubers niet hoeft te leren me dunkt.

Elk jaar studeren er genoeg arrogante studenten af aan de opleiding moraal of filosofie die snel doorhebben dat er buiten de faculteit nóg een OCMW bestaat voor gediplomeerde leeglopers

Waarschijnlijk waren er omstandigheden in het privé-leven van het 2000-euro-per-maand-voetvolk die wij, kleine snotters, niet kenden en waar we geen zaken mee hadden. Maar ze konden toch niet allemaal een vrouw met een vreselijke ziekte of een zoon aan de drugs hebben?

Ondanks deze ervaringen is mijn generatie vlot in de georganiseerde vrijzinnigheid geïntegreerd. Verwacht kan worden dat dit de komende decennia ook zo zal zijn. Elk jaar studeren er genoeg arrogante studenten af aan de opleiding moraal of filosofie die snel doorhebben dat er buiten de faculteit nóg een OCMW bestaat voor gediplomeerde leeglopers. Eerst proberen of je toch niet binnengeraakt in de vakgroep, dan leerkracht of consulent worden. Enkele tips voor ambitieuze studenten: probeer in je thesis aan te tonen dat de neiging van mannen om 's ochtends ostentatief hun balzak van hun binnendij te trekken, terug te brengen valt op een evolutionair mechanisme dat ontstaan is ter demonstratie van de genetische fitness.

Ochtendwinden vallen onder hetzelfde mechanisme, want een actieve darmflora wijst op goede genen en is sowieso aantrekkelijk voor een vrouwelijke bevolking die stilaan volledig geconstipeerd lijkt te worden (naar schatting is negen op de tien constipatielijders vrouw). Als je iets meer lef hebt kan je misschien de betekenis van de ochtendrectie verklaren door erop te wijzen dat het 's ochtends makkelijker is om ongewenst zaad alsnog te deponeren, omdat sluimerende vrouwen weinig verweer kunnen bieden. Succes verzekerd in de neodarwinistische scène! Als het niet lukt om op bovenstaande manier binnen te geraken in de vakgroep, dan staan de benen van het Huis van de Mens wagenwijd voor jou en je nutteloze diploma open. Ook de schoolpoort staat nog steeds op een kier.

De jeugd zal je niet gauw vangen, maar de prille dertigers vervullen met graagte de vrijzinnige rangen, dus waarom ons nog zorgen maken? En anders kunnen we nog altijd Ipads met fakkeltjes op de desktop uitdelen aan al wie zich dit jaar nog lid maakt van de Humanistische Jongeren. Ik ken alvast enkele koffieslurpers in het Geuzenhuis die graag zullen bijleggen, al is het maar om hun quota te halen.

Louis Borgesius

DEGEUS NIEUWSBRIEF

MAGAZINE VRIJZINNIGE ACTUALITEIT OOST-VLAANDEREN

De volgende nieuwsbrief verschijnt op 30 november 2012.
Bijdragen hiertoe worden ten laatste op 3 november verwacht op onze redactie.

AALTER

VRIJDAG 16 NOVEMBER 2012, 19:00

Filmvertoning 'Tot Altijd'

HUISVANDEMENS EEKLO

In het kader van het thema 'Euthanasie: doorgelicht' vertonen we *Tot Altijd* van Nic Balthazar. Een inleiding op de film wordt verzorgd door Leona Detiège.

Gratis toegang.

Info en inschrijving: huisvandeMens Eeklo
eeklo@deMens.nu - 09 218 73 50.

Locatie: Auditorium gemeentehuis,
Europalaan 22, 9880 Aalter.

DENDERLEEUV

DONDERDAG 29 NOVEMBER 2012, 14:00

Lezing: 'Zijn journalisten te vertrouwen?'

Flip Voets

HVV DENDERLEEUV I.S.M. UPV EN DEMENS.NU

De laatste tijd komt er veel kritiek op de journalistiek door de hevige concurrentiedruk. Journalisten moeten zo volledig en juist mogelijk informeren. Maar volgens Flip Voets betekent dat niet dat alle informatie bekendgemaakt moet worden, zoals namen van betrokkenen bij strafbare feiten en geweldplegingen.

Wat zijn de regels van degelijke journalistiek? Wie bepaalt die regels en wat met fouten? Is de Raad voor de Journalistiek opgericht als onafhankelijk platform voor de zelfregulering van de pers, die vragen en klachten over de journalistieke beroepspraktijk behandelt?

Flip Voets is naast ombudsman en secretaris-generaal van de Raad voor Journalistiek ook jurist. Hij werkte voordien jarenlang als radiojournalist en eindredacteur televisie bij de VRT. Hij was ook enkele jaren eindredacteur van De Juristenkrant.

Hij brengt verduidelijking, behandelt enkele voorbeelden en bespreekt een reportage.

Inkom: € 3, incl. koffie.

Info en inschrijving:

info.hvvdenderleeuw@gmail.com - 053 66 99 66.

Locatie: 't Kasteeltje, Stationsstraat 7, 9470 Denderleeuw.

DENDERMONDE

VRIJDAG 30 NOVEMBER 2012, 20:00

Lezing 'Emanuel Hiel en de emancipatiestrijd van de Brusselse Vlamingen in de tweede helft van de 19e eeuw'

Alistair Dempsig

HVV DENDERMONDE

Welk verband bestaat er tussen de Belgische kasseien en Manhattan? Wie vond het waterkanon uit? Waarom noemen de Brusselselaars de inwoners van Schaarbeek 'ezels'?

Hoe kwam het dat Emanuel Hiel en Peter Benoit schitterden in het Parijse Trocadéro op 7 mei 1883? Welk verband bestaat er tussen de uitvinder van de naaimachine en het evenement met Hiel en Benoit in Parijs?

Wist u dat de Franstaligen de Vlamingen actief geholpen hebben in hun emancipatiestrijd te Brussel? Wist u dat op het einde van de 19e eeuw de naamstraatborden in Brussel volledig tweetalig waren, net zoals de administratie en de formulieren?

Emanuel Hiel

Indien u het antwoord op de meeste van de hierboven gestelde vragen schuldig moet blijven, dan dient u zeker aanwezig te zijn op de voordracht van Alistair Dempsig, auteur van het boekje *Emanuel Hiel en de emancipatiestrijd van de Brusselse Vlamingen in de tweede helft van de 19e eeuw*.

De Dendermondse dichter en schrijver Hiel staat centraal in dit gebeuren dat zich deels in Dendermonde, maar hoofdzakelijk in Brussel afspeelt. Tijdens de pauze wordt het boekje verkocht aan de democratische prijs van € 5 en is het mogelijk de auteur vragen te stellen.

Gratis toegang.

Info: www.hvvdendermonde.wordpress.com.

Locatie: Bert Heuvinckzaal, CC Belgica,
Kerkstraat 24, 9200 Dendermonde.

EEKLO

DINSDAG 6 NOVEMBER 2012, 19:30 - 21:30

Filosofiecafé: 'De bankencrisis'

Peter Mertens

HUISVANDEMENS EEKLO

Met het filosofiecafé brengen we een aantal geïnteresseerden samen voor een gesprek rond een bepaald onderwerp. Voor de vijfde editie werd gekozen voor het thema 'De bankencrisis'.

Peter Mertens is sinds 2008 voorzitter van de Partij van de Arbeid en is auteur van de bestseller *Hoe durven ze? (De euro, de crisis en de grote hold-up)*.

Inkom: € 5.

Info en inschrijving: huisvandeMens Eeklo
eeklo@deMens.nu - 09 218 73 50.

Locatie: N9 Fabriek, Molenstraat 31, 9900 Eeklo.

WOENSDAG 14 NOVEMBER 2012, 20:00

Debat over de euthanasiewet

HUISVANDEMENS EEKLO

In het kader van het thema 'Euthanasie: doorgelicht' gaan voor- en tegenstanders van de euthanasiewetgeving met elkaar in debat.

Gratis toegang.

Info en inschrijving: huisvandeMens Eeklo
eeklo@deMens.nu - 09 218 73 50.

Locatie: CC De Herbakker,

Pastoor De Nevestraat 10, 9900 Eeklo.

DONDERDAG 22 NOVEMBER 2012, 20:00

Ma komt zondag bij ons sterven - een getuigenis over euthanasie en geweldloosheid

Pat Patfoort

GRUIZE GEUZEN EEKLO

Pat Patfoort is antropologe en al 40 jaar actief rond geweldloosheid.

Toen haar moeder op 91-jarige leeftijd, mentaal en intellectueel nog zeer alert maar fysiek volledig zorgafhankelijk, koos om via euthanasie te sterven, ging Pat Patfoort zich verdiepen in hoe geweldloosheid te plaatsen in deze gebeurtenissen. Ze schreef er een boek over: *Ma komt zondag bij ons sterven. Euthanasie en geweldloosheid* (Uitgeverij Garant).

Tijdens deze matinee brengt ze een getuigenis van wat je als naaste kan doormaken in een dergelijke situatie, met welke moeilijkheden je wordt geconfronteerd, welke emoties dit met zich meebrengt en hoe je zorg kan dragen voor je geliefde en toch ook je eigen grenzen bewaken. Hoe kan je met euthanasie een mooi en waardig levenseinde bieden? Na de persoonlijke getuigenis is er geruime tijd voorzien voor uitwisseling met het publiek.

Inkom: gratis (leden) / € 2 (niet-leden).

Info en inschrijving: Freddy Van Weymeersch
0495 32 20 71 - freddy.van.weymeersch@telenet.be.

Locatie: Jeneverhuis, Van Hoorbekeplein 2, 9900 Eeklo.

GENT

DONDERDAG 1, 8, 22

EN 29 NOVEMBER 2012, 20:00 - 22:00

Het Denkgelag

HVV I.S.M. SKEPP

Het Denkgelag staat voor ongedwongen gespreksavonden waarbij we met sceptische bril kijken naar diverse wetenschappelijke onderwerpen, bij pot en pint, met een schare boeiende sprekers en het publiek als centrale gast. Iedereen welkom!

PROGRAMMA

- 1 november** Stephen Law, Johan Braeckman en Chris French over het paranormale. Presentatie door Geerdt Magiels.
- 8 november** Jean Paul Van Bendegem, Alicja Gescinska, Filip Buekens, Patrick Loobuyck en Benno Barnard gaan in gesprek over leven zonder god. De presentatie wordt verzorgd door Dirk Verhofstadt.
- 22 november** Herman Philipse, Etienne Vermeersch, Jürgen Metdepennings en Emanuel Rutten gaan in op religie en wetenschap. Presentatie door Joël De Ceulaer.
- 29 november** Wouter Duyck en Frederik Anseel werpen een sceptische blik op enkele hardnekkige mythes in de psychologie. Presentatie is in handen van Joël De Ceulaer.

Gratis toegang.

Info: www.facebook.com/denkgelag/info

<http://skepp.be> - <http://h-vv.be>.

Locatie: De Centrale (Kelderzaal),

Kraankindersstraat 2, 9000 Gent.

ZATERDAG 3 NOVEMBER 2012, 14:00

Geleide wandeling begraafplaats 'Campo Santo'

Joost Vandommele

VERMEYLENFONDS GENT

We organiseren een kleurrijke, melancholische herfstwandeling langs de graven van Rosalie Loveling, Karel van de Woestijne, Frans Masereel, Jan Frans Willems en vele anderen. Ondertussen kunnen we genieten van boeiende geschiedkundige verhalen over de begraafplaats Campo Santo in Sint-Amandsberg.

Deelname: gratis.

Info en inschrijving:

09 223 02 88 - jan@vermeylenfonds.be.

Locatie: samenkomst voor het oud gemeentehuis,
Antwerpsesteenweg 249, 9040 Sint-Amandsberg.

ZONDAG 4 NOVEMBER 2012, 11:30 - 14:00

Zin en onzin van quota in de strijd tegen het glazen plafond

Prof. dr. Alison Woodward (VUB)

HVV - VRIJZINNIGE VROUWEN OOST-VLAANDEREN

Beroepsactieve vrouwen hebben het moeilijk om het glazen plafond van de ondernemingswereld en de publieke overheidsorganen te doorbreken. Meestal slagen zij er niet in om een carrière uit te bouwen in functies met beslissingsbevoegdheden. Licht het aan hen dat zij daar niet in slagen of gaat het hier om een maatschappelijk probleem? Zijn bij wet verplichte of bij decreet opgelegde quota de oplossing tot het probleem? Professor dr. A. Woodward geeft een boeiende uitzetting over de efficiëntie van en de visie op quota binnen en buiten de politiek, de bedrijfswereld en de wetenschappelijke instellingen.

Gratis toegang. Kinderopvang mogelijk mits reservatie:
katrienvanhecke@telenet.be.
Info: <http://vrijzinnige-vrouwen-ovl.blogspot.com>.
Locatie: Van Crombrughe Genootschap,
Huidevetterskaai 39, 9000 Gent.

VRIJDAG 9 NOVEMBER 2012, 20:00

Vernissage foto-expo Sander Buyck

KUNST IN HET GEUZENHUIS

Afgestudeerd in de fotografie aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent, onderzoekt Sander Buyck (Gent, 1984) het medium fotografie door enerzijds verschillende tradities visueel te ontleden, gaande van de romantische fotografie tot documentaire strategieën, en anderzijds door fotografie te benaderen via andere media, zoals film en posters. Naast deze ontologische invalshoek, die zich sterk focust op de grenzen en de impact van het medium, vormt zijn werk ook een visueel onderzoek naar het ontstaan, transformeren en verdwijnen van beeldculturen. Met een sterke aandacht voor niet-westerse beeldculturen, wil Buyck de relatie tussen het beeld en zijn context analyseren. Deze expositie brengt een selectie beelden samen gemaakt tussen 2008 en 2012, onder meer in Parijs, Lissabon, Havana en Myanmar. Deze gevarieerde selectie vertrekt niet van een curatorieel concept maar is het resultaat van Buycks persoonlijke reflectie over zijn werk tot op vandaag.

De tentoonstelling wordt geopend door Laurens Dhaenens.

Gratis toegang.

De tentoonstelling loopt van 9 t.e.m.

18 november 2012 in het Geuzenhuys.

Open: maandag tot vrijdag van 9:00 tot 12:00 en van 13:00 tot 16:30 (na telefonische afspraak via 09 220 80 20); zaterdag/zondag van 14:00 tot 17:00.

Info: KIG - griet@geuzenhuys.be - 09 220 80 20.

Locatie: Geuzenhuys (Zolderzaal),
Kantienberg 9, 9000 Gent.

ZATERDAG 10 NOVEMBER 2012, 19:30

HV Gent viert 60 jaar

HV GENT

We zijn de oudste afdeling, maar verwacht geen saaie academische zitting. Wel een goedmoedelijk samenzijn voor al onze leden en sympathisanten.

Het feest start met niemand minder dan Eddy Levis, *prezident van de Gentsche Sosseteit*, hij neemt ons op sleeptouw met 't Gents spant de Kruune!

Na een hapje en een drankje zakken we af naar het café voor de meest indrukwekkende

de *master of ceremonies* die je ooit zag: de wonderbare Big Boy Frankie. Een orkaan. Kruising tussen Joe Cocker, Meatloaf en Barry White. Podiumbeest zonder vergelijking. Samen met zijn orkest The Circumstances, één van de strafste covergroepen van het land met Gentse roots. Ze brengen *Good-Time-music*: Funk-Soul-Disco en de betere songs van Joe Cocker, Tom Jones, Sting, Tina Turner ... Grootste kenmerk: de onovertroffen amusementswaarde.

Gratis toegang. Graag een seintje vooraf.

Info: Ria Gheldof - 09 220 80 20

hvv.gent@geuzenhuys.be

Locatie: VC Geuzenhuys, Kantienberg 9, 9000 Gent.

WOENSDAG 14 NOVEMBER 2012, 14:00

Bezoek aan Vonkel, een luisterend huis. Met een uiteenzetting over patiëntenrechten

Tony Van Loon

GENTSE GRIJZE GEUZEN

Het Vonkelhuis, waar iedereen welkom is, biedt een onbevooroordeeld luisterend oor voor mensen met vragen rond sterven, dood, rouw en suïcidale gedachten.

De initiatiefnemers van Vonkel willen luisteren, informatie geven en daadwerkelijk zorg en steun bieden waar mensen alleen staan of zoekende zijn. Ontmoeting, informatie, zelfbeslissingsrecht, verantwoordelijkheid, zorg en solidariteit zijn de sleutelwoorden voor hun werking.

Vonkel verstrekt informatie en documentatie en kan eventueel doorverwijzen. Voor alle activiteiten doet Vonkel een beroep op goed opgeleide vrijwilligers. Ze waken bij een alleenstaande stervende die thuis wil blijven tot op het einde van zijn of haar leven. Bij een begrafenis of crematie van iemand die niet omringd is door familie of vrienden, willen ze zinvol aanwezig zijn.

De ervaring leert dat de nieuwe wetgeving betreffende patiëntenrechten, palliatieve zorg en euthanasie, heel wat mogelijkheden biedt. Jammer genoeg blijven er veel vragen, onduidelijkheden en twijfels bestaan. Tony Van Loon zal ons meer duidelijkheid geven over patiëntenrechten zodat we ons beter kunnen wapenen.

Gratis toegang.

Info: Solveig Henderick - 09 226 88 44.

Locatie: Vonkel, Zwijnaardsesteenweg 26A,
9000 Gent. Samenkomst om 13:45.

ZATERDAG 17 NOVEMBER 2012, 14:00

Straatactie naambord F. Ferrerlaan, Gent

HVV I.S.M. WERKGROEP ATHEÏSME EN HV GENT

We organiseren een symbolische straatnaambordactie op de Francisco Ferrerlaan in Gent, ter hoogte van het Van Beverenplein.

Tijdens de actie wordt een nieuw straatnaambord van de 'Francisco Ferrerlaan' onthuld. Francisco Ferrer (in het Catalaans Francesc Ferrer i Guàrdia, 1859-1909) was een Spaanse/Catalaanse pedagoog, atheïst en anarchist. Hij werd geëxecuteerd op 13 oktober 1909.

Doel van deze actie is het atheïsme aan de hand van een vernieuwd straatnaambord op een positieve manier in de belangstelling te brengen.

Concreet valt er onder meer het volgende te beleven: een speech van Eddy Bonte, lid werkgroep atheïsme HVV, een speech van dr. Joan-Francesc Pont, voorzitter van de Fundació Francesc Ferrer Guardia van Barcelona, Spanje (in het Engels of het Frans), de onthulling van een nieuw straatnaambord, gezellig samenzijn op straat/plein ...

Deelname: gratis.

Info: Werkgroep atheïsme - 03 233 70 32

peter.algoet@h-vv.be.

Locatie: Francisco Ferrerlaan, 9000 Gent.

Ter hoogte van het Van Beverenplein.

ZATERDAG 17 NOVEMBER 2012, 14:00 - 17:30

Studiedag: 'Demografie en humanistische waarden'

FONDS LUCIEN DE CONINCK I.S.M.

DE MAAKBARE MENS EN DE VAKGROEP

WIJSBEGEERTE & MORAAIWETENSCHAP UGENT

Studiedag over de problemen van de bevolkingstoename.

PROGRAMMA

Johan Braeckman Inleiding

Etienne Vermeersch Onbepaalde voortplanting, een
mensenrecht?

Luc Bonneux De demografische toekomst is mooi.
School en gezondheidszorg voor
iedereen vormen de sleutel

Dirk Van Braeckel Bevolking en ontwikkeling: honger
lijden om een mondje meer

Robert Cliquet Demografische waarden: van kwantiteit
naar kwaliteit; van diversiteit naar
uniformiteit

Gratis toegang.

Info: Johan Braeckman - johan.braeckman@ugent.be.

Locatie: Faculteit Letteren en Wijsbegeerte UGent,
auditorium C, Blandijnberg 2, 9000 Gent.

WOENSDAG 21 NOVEMBER 2012, 15:00

Zot van lezen!: leesgroep 2 Poëzie

KUNST IN HET GEUZENHUIS

De leden van de tweede leesgroep schenken vandaag aandacht aan de poëzie. Elke deelnemer stelt twee gedichten voor, gevolgd door een bespreking.

Info: griet@geuzenhuis.be - 09 220 80 20.

Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

WOENSDAG 21 NOVEMBER 2012, 20:00 - 22:30

Shiatsu en macrobiotiek. Een levenswijze

Ann Ginneberge

HVV - VRIJZINNIGE VROUWEN OOST-VLAANDEREN

Shiatsu: vitaal en gezond door de kunst van het aanraken. Shiatsu brengt zowel lichamelijk als geestelijk welbehagen teweeg, het is een door de eeuwen heen gerespecteerde techniek, waarmee je je algehele vitaliteit kunt verbeteren. Het doel van de uit Japan afkomstige shiatsu-massage is het opheffen van blokkades in het lichaam, waardoor de

levensenergie weer vrij kan stromen.

De macrobiotiek gebruikt de Yin-Yang terminologie om voedingsmiddelen in te delen. Het berust op het eten van voeding in het 'midden', zoals volle granen, groenten, zeevroenten, bonen, miso en op een minimaal gebruik van dierlijke producten. Het macrobiotische eetpatroon is geen vaststaand dieet dat onwrikbaar op iedereen van toepassing is, maar een flexibele benadering van voeding die verschilt per klimaat, omgeving, gezondheidstoestand, sekse, leeftijd, activiteitsniveau en persoonlijke behoefte.

De toepassing van het macrobiotisch eetpatroon voorziet in bijna eindeloze variaties en keuzemogelijkheden om gezond en overheerlijk voedsel klaar te maken.

De lezing wordt verzorgd door Anne Ginneberge, econoom en shiatsu-therapeut.

Inkom: € 3.

Info: Katrien Van Hecke - 0473 29 21 58

katrienvanhecke@telenet.be

www.vrijzinnige-vrouwen-ovl.blogspot.be.

Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

DONDERDAG 22 NOVEMBER 2012, 19:30

Zot van lezen!: leesgroep 1 Bespreking 'De Kok'

KUNST IN HET GEUZENHUIS

De leden van de eerste leesgroep bespreken vanavond *De Kok* van Martin Suter. Dit is de laatste bijeenkomst van dit jaar.

Info: griet@geuzenhuis.be - 09 220 80 20.

Locatie: Geuzenhuis, Kantienberg 9, 9000 Gent.

ZATERDAG 24 NOVEMBER 2012, 14:00 - 17:00

Symposium Boekvoorstellingen Freddy Mortier en Herman Philipse

FONDS LUCIEN DE CONINCK I.S.M. DE VAKGROEP

WIJSBEGEERTE & MORAAIWETENSCHAP UGENT

In dit symposium worden de recente boeken van Freddy Mortier (*De hoer van de duivel*) en Herman Philipse (*God in the Age of Science*) voorgesteld, met medewerking van de auteurs zelf.

Gratis toegang.

Info: Johan Braeckman - johan.braeckman@ugent.be.

Locatie: Faculteit Letteren en Wijsbegeerte UGent,
auditorium C, Blandijnberg 2, 9000 Gent.

VRIJDAG 30 NOVEMBER 2012, 20:00

Vernissage tentoonstelling 'A Dark More Blue'

KUNST IN HET GEUZENHUIS

Vader Robert en dochter Evi Breuer stellen samen hun werk tentoon.

De vernissage wordt ingeleid door Nico Burssens.

Escape in blue. Robert Breuer

Een bijna te onderscheiden vorm: het moment waarop grenzen vervagen en de duisternis tastbaar wordt. Evi Breuer

Kunst in het Geuzenhuys vzw participeert met deze tentoonstelling aan de Gentse Kunstenweek, een organisatie van het Departement Cultuur van de Stad Gent. Meer info volgt op de website van het Geuzenhuys en Stad Gent.

Gratis toegang.

De tentoonstelling loopt van 30 november t.e.m.
9 december 2012 in het Geuzenhuys.

Open: maandag tot vrijdag van 9:00 tot 12:00
en van 13:00 tot 16:30 (na telefonische afspraak
via 09 220 80 20); zaterdag/zondag van 14:00 tot 17:00.

Info: KIG - griet@geuzenhuys.be - 09 220 80 20.

Locatie: Geuzenhuys (Zolderzaal),

Kantienberg 9, 9000 Gent.

VRIJDAG 30 NOVEMBER 2012, 20:30

Wereld aidsdag concert

HUISVANDEMENS GENT, ZOTTEGEM,

EEKLO, SINT-NIKLAAS I.S.M. VC GEUZENHUIS,

DEMENS.NU, FENIKS, SPRINKLE VZW, DE CENTRALE,

SENSOA, CONDOMERIE, E.A.

Op de vooravond van wereld aidsdag organiseren we een groots opgezet benefietconcert in De Centrale, met o.a.:

Mauro Pawlowski,

**Natalia,
Sioen, Mr. Mitchell &
me, Chorale Esengo**

En nog meer verrassende namen die later zullen worden bekendgemaakt.

Presentatie door Maxime de Winne.

Daarna volgt er een afterparty.

Opbrengst gaat integraal naar Sprinkle
vzw, een tehuis voor aidsweeskinderen in
Zuid-Afrika.

Inkom: € 12 (vvk. jongeren) / € 15.

Meer info en tickets: huisvandeMensGent.

Sint-Antoniusskaai 2, 9000 Gent - 09 233 52 26

gent@deMens.nu.

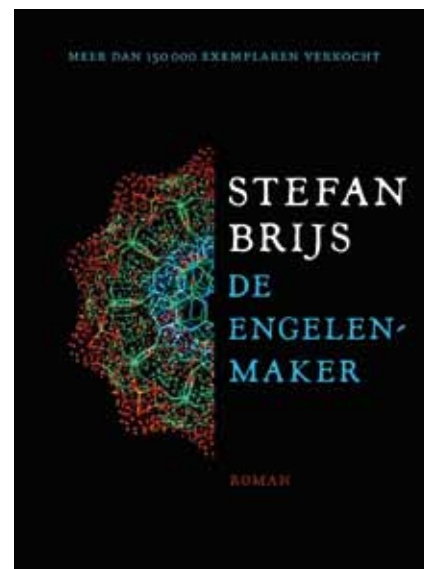
Locatie: De Centrale, Kraankindersstraat 2, 9000 Gent.

ZONDAG 2 DECEMBER 2012, 11:30 - 14:00

Matinee over 'De engelenmaker' van Stefan Brijs

Martine Kouwenhoven

HVV - VRIJZINNIGE VROUWEN OOST-VLAANDEREN

Regisseur Christophe Van Rompaey die *De Engelenmaker* zal verfilmen, verwoordt het goed: 'Van alle boeken die een mens in zijn leven leest, is er slechts een handvol dat een zodanige blijvende impressie nalaat dat je ze voor de rest van je leven meedraagt. *De Engelenmaker* is zo'n zeldzaam boek voor mij.'

Germanist en ervaren begeleidster van leesgroepen Martine Kouwenhoven gaat in op het boek en leidt de gedachtewisseling.

Gratis toegang.

Info: Katrien Van Hecke - 0473 29 21 58

katrienvanhecke@telenet.be

www.vrijzinnige-vrouwen-ovl.blogspot.be.

Locatie: Van Crombrughe Genootschap,

Huidevetterskaai 39, 9000 Gent.

LOCHRISTI

WOENSDAG 21 NOVEMBER 2012, 20:00

Atheïsme - doordacht en doorleefd

Peter Algoet

HVV - LO GEUZEN

Een lezing en discussie met Peter Algoet als antwoord op de oproep uit *Bemind onge-lovigen*. *Atheïstisch sermoeven* van Anne Pro-

voost om meer uit ons kot te komen en het atheïsme meer kenbaar te maken.

Inkom: € 3.

Info en inschrijving (wenselijk): Linda Van der Wildt
0495 41 23 81 - lindavanderwildt@telenet.be of
Gaston De Belder - 0479 91 06 09.

Locatie: Polyvalente zaal van de Gemeentelijke
Bibliotheek, Koning Boudewijnlaan 6, 9080 Lochristi.

UDENAARDE

MAANDAG 12 NOVEMBER 2012, 20.00

Wijndegustatie Italiaanse rode wijnen

Luc Blommaert

VC LIEDTS I.S.M. LIEDTSKRING VZW, OGG EN WIJNRANK

De wijnrank is dit schooljaar gestart met een driedelige wijndegustatie met als thema 'Italiaanse rode wijnen'.

De wijnen uit het zuiden, Sicilia, Puglia, Lazio, het noorden, Piemonte en Lombardije kwamen reeds aan bod. Op deze avond komen de wijnen uit de streek Umbrië en Toscane aan de beurt.

Deelname: gratis.

Info en inschrijving (vereist): info@vcliedts.be
055 30 10 30.

Locatie: VC Liedts, Parkstraat 2-4, 9700 Oudenaarde.

DONDERDAG 15 NOVEMBER 2012, 19.30 - 22.00

Persepolis: tussen Iran & Europa

Rosalie Heens

VC LIEDTS I.S.M. LIEDTSKRING VZW EN

VORMINGPLUS VLAAMSE ARDENNEN-DENDER

Marjane Satrapi werd in 1969 in Iran geboren en migreerde als jonge vrouw naar Frankrijk. In de stripbundel *Persepolis* vertelt zij haar levensverhaal. Het is een heel

persoonlijke vertelling waarin geschiedenis, politieke dictatuur, fundamentalisme, verzet van vrouwen, migratie en eenzaamheid een belangrijke rol spelen. Maar ook kinderdromen, verliefdheid, vriendschap en vooral humor krijgen een plaats in dit knap getekende meesterwerkje.

Hoewel *Persepolis* zich grotendeels in Iran en Oostenrijk afspeelt, plaatst het verhaal ook heel wat vraagtekens bij de manier waarop er in onze samenleving gekeken wordt naar vluchtelingen, islam en Iran. We staan stil bij deze vraagtekens maar maken ook tijd voor de eigen vragen die het lezen van *Persepolis* oproept en wisselen met elkaar van mening. Van de deelnemers wordt verwacht dat ze de strip op voorhand gelezen hebben.

Inkom: € 7 (standaardtarief) / € 1,5 (aangepast tarief).

Info: VC Liedts - 055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

Inschrijving: Vormingplus - 054 41 48 02 -

www.vormingplus-vlad.be.

Locatie: VC Liedts, Parkstraat 2-4, 9700 Oudenaarde.

ZONDAG 18 NOVEMBER 2012, 10.30 - 13.00

Vrijzinnige toogbabbel

VC LIEDTS I.S.M. LIEDTSKRING VZW EN OGG

Dé gelegenheid tot nadere kennismaking met het Vrijzinnig Centrum Liedts en de morele dienstverlening Oudenaarde, een gezellig vriendentreffen.

Het aperitief wordt verzorgd door de Liedtskring telkens op de eerste, derde en vijfde zondag van de maand.

Gratis toegang.

Info: VC Liedts - 055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

Locatie: VC Liedts, Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde.

DONDERDAG 22 NOVEMBER 2012, 20.00 - 22.00

6de bijeenkomst Leesgroep Leesvrij Bespreking 'De geliefden'

VC LIEDTS - WERKGROEP LIEDTSKRING

De nieuwe media zijn geen boekenvijand. Het aantal boeken- en leesclubs neemt toe. Dit wijst er op dat lezen steeds vaker een sociale functie vervult. Wij doen mee!

Het is de bedoeling om na individuele lezing van een gemeenschappelijk gekozen boek van gedachten te wisselen. Uw leeservaringen komen aan bod onder begelei-

ding van een gespreksleider. Daarnaast is er ruimte voor het bekijken van verfilmingen van boeken.

Op deze 6de bijeenkomst bespreken we *De geliefden*, door Javier Marias.

Deelname: € 15 (lidmaatschap leesclub). Indien u het boek wenst te houden betaalt u slechts € 10 extra.

Info, en inschrijving (noodzakelijk): VC Liedts
055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

Locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde.

ZATERDAG 24 NOVEMBER 2012, 15.30 - 18.00

Filosofisch terras

Alex Klijn

VC LIEDTS I.S.M. LIEDTSKRING VZW EN

VORMINGPLUS VLAAMSE ARDENNEN-DENDER

Wil je op een prettige, niet al te strenge manier kennismaken met filosofie? Je neemt deel aan een gesprek waarin je een filosofische vraag onderzoekt.

Verwacht geen duidelijk antwoord: het gaat om een denkoefening, de bewustwording van (eigen) overtuigingen en redeneringen. Je wordt uitgedaagd om zorgvuldig te formuleren en te argumenteren, goed te luisteren, geduld te betrachten, vragen te stellen. Zo oefen je een nieuwe - filosofische - manier van denken. De begeleider speelt de rol van Socrates - door vragen tot nadenken aanzetten - én bewaakt het evenwicht tussen filosofische diepgang en ontspannen gesprek.

Gratis toegang.

Info en inschrijving (vereist): info@vcliedts.be
055 30 10 30.

Locatie: VC Liedts, Parkstraat 2-4, 9700 Oudenaarde.

VRIJDAG 30 NOVEMBER 2012, 20.00

Voorstelling 'Benauwd!'

Frank Degruyter

LIEDTSKRING VZW

'Stel je voor. Op een dag word je wakker, je staat op en je ontdekt plots dat de wereld er niet meer is. Dat is wel even schrikken toch?! Een mens zou van minder bang zijn. Benauwd, zo voelt dat!'

Hoe red je het? Hoe overleef je? Wat kun je nog doen? Wat doet je buurman, je beste vriend, je lief of je leraar, de wafelverkoper of de bankier?

Wat doet een Indiaan aan de andere kant van de wereld of een Australiër die merkt dat de wereld op zijn kop staat?

Of dat echt kan gebeuren? Natuurlijk! Elke dag vergaat voor iemand hier en daar de wereld echt.'

Frank Degruyter begon na studies in Brussel en aan het conservatorium in Gent aan een solo-theatercarrière. Hij bewerkt bestaande teksten of schrijft ze zelf en is een vaak gevraagde gast in Vlaanderen.

De vertelling *Benauwd!* is een grappige vertelvoorstelling die filosofeert over 'het einde van de wereld' en is geschreven op aanvraag van het huisvandeMens Aalst.

Wij zijn verheugd dat Frank Degruyter deze voorstelling opnieuw wil brengen in het Vrijzinnig Centrum Liedts. Met muzikale begeleiding brengt hij een monoloog om 'u' tegen te zeggen.

Gratis toegang.

Info en inschrijving (vereist): info@vcliedts.be
055 30 10 30.

Locatie: VC Liedts, Parkstraat 4, 9700 Oudenaarde.

RONSE

VRIJDAG 9 NOVEMBER 2012, 20:00

Lezing met debat: 'Achter de schermen van de media'

Viona Westra

VERMEYLENFONDS RONSE

Als het op de media aankomt, zijn de meeste mensen ervaringsdeskundigen. Zowat iedereen heeft een televisietoestel, een radio thuis, eentje in de wagen, een abonnement op een krant of tijdschrift. We telefoneren en faxen en gebruiken onze taal om iets duidelijk te maken.

Aha! Om iets duidelijk te maken! Blijkbaar willen we een boodschap uitzenden of ontvangen en liefst zo duidelijk mogelijk!

De nieuwsmedia proberen dat ook te doen. Daar komt echter heel veel bij kijken.

Wat wij uiteindelijk op een scherm of via de radio te horen en te zien krijgen, staat dus ver van de werkelijkheid. Het is geen fictie. Maar het is evenmin de realiteit. Het is de weergave van de realiteit binnen een aantal voorwaarden.

Dat is een taak die verantwoordelijkheid vraagt. De journalist kan niet zomaar zijn gang gaan. Hij moet ook dubbel en dik onderzoeken of zijn verhaal wel dicht genoeg bij de waarheid blijft.

En dit verhaal is nog maar een heel kleine greep uit het enorme werk dat achter de schermen gebeurt. Pas daarna krijgen we die tweede versie van de werkelijkheid te zien. Deze lezing probeert mensen te leren doorprikken wat hen voorgeschoteld wordt. Wat is nieuws, wat is fictie? Wat komt er allemaal bij kijken?

Gratis toegang.

Info en inschrijving: José Bruneel
jose.bruneel1@telenet.be - 055 38 74 37.

Locatie: C.C De Brouwerij, Priesterstraat 13, 9600 Ronse.

SINT-NIKLAAS

DONDERDAG 1 NOVEMBER 2012, 15:00

Vrijzinnig humanistische herdenkingsplechtigheid

FENIKS VZW I.S.M. HUISVANDEMENS SINT-NIKLAAS

Feniks vzw nodigt u en uw familie en vrienden uit om samen de overledenen te herdenken. We vertolken onze gedachten aan de overledenen met poëzie, zelfgeschreven teksten van onze medewerkers en muziek, gebracht door violist Nico Baltussen.

Gratis toegang.

Info: sintniklaas@demens.nu - 03 777 20 87.

Locatie: Crematorium Heimolen,

Waasmunstersesteenweg 13, 9100 Sint-Niklaas.

DONDERDAGEN 8, 22 EN

29 NOVEMBER 2012, 13:30 - 17:00

Cyclus: 'De dood binnen 11 verschillende culturen'

**Christian Van Kerckhove,
Charlotte De Kock**

HUISVANDEMENS SINT-NIKLAAS I.S.M.

VORMINGPLUS WAAS-EN-DENDER, CC

SINT-NIKLAAS - VRIJE ATELIER, KULTOIR12

Net als de geboorte is de dood aanleiding tot een overgangsritueel. Dit krijgt binnen verschillende culturen, godsdiensten en levensbeschouwingen een andere invulling. We staan stil bij wat we herkennen, bij gelijkenissen en verschillen.

Zeven levensbeschouwingen worden onder de loep genomen: hindoeïsme, boeddhisme, jodendom, katholicisme, orthodox christendom, islam, vrijzinnig humanisme. We zetten ook de bril op van vier volkeren: Aborigines, Betamaribe, Inuït, Kuna Indianen.

Inkom: € 22,50 / € 11,25 (kortingsgerechtigden).

Info: sintniklaas@demens.nu

03 775 44 84 (Vormingplus).

Inschrijving: 03 775 44 84 (Vormingplus).

Locatie: CC Sint-Niklaas Vrije Ateliers,

Rode Kruisstraat 25, 9100 Sint-Niklaas.

MAANDAG 19 T.E.M. VRIJDAG 30 NOVEMBER 2012

Tentoonstelling over de geschiedenis van het feminisme

HUISVANDEMENS SINT-NIKLAAS

Deze tentoonstelling geeft een overzicht van verschillende feministen in Europa. Daarnaast wordt er een kort beeld geschetst van vrouwenstudies, vrouwenbewegingen en het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen. U kunt ook boeken en meetinstrumenten rond deze thema's inkijken. Op vraag van organisaties kan er een rondleiding georganiseerd worden.

Gratis toegang.

De tentoonstelling loopt van 19 t.e.m. 30 november 2012.

Open: elke weekdag van 10:00 tot 17:00.

Gesloten tijdens het weekend.

Info en inschrijving (voor rondleiding):

huisvandeMens Sint-Niklaas - 03 777 20 87

sintniklaas@deMens.nu.

Locatie: huisvandeMens Sint-Niklaas,

Ankerstraat 96, 9100 Sint-Niklaas.

DINSDAG 20 NOVEMBER 2012, 14:00

De positie van de vrouw in de islam

Abied Alsulaiman

HUISVANDE MENS SINT-NIKLAAS

Abied Alsulaiman is doctor in de Oosterse Talen en Culturen en studeerde Klassieke en Oosterse Filologie aan de universiteiten van Athene en Gent. Hij doceert Arabisch en gespecialiseerde vertaalkvakken aan Les-sius Antwerpen. Hij is tevens geaffilieerd onderzoeker aan de KULeuven en literair vertaler. Dankzij zijn persoonlijke ervaring kan hij een breed spectrum van thema's, gerelateerd aan de islam en de Arabische wereld, aan bod laten komen.

Gratis toegang.

Info en inschrijving: huisvandeMens Sint-Niklaas

03 777 20 87 - sintniklaas@deMens.nu.

Locatie: Bibliotheek Sint-Niklaas, H. Heymanplein 3, 9100 Sint-Niklaas.

ZOMERGEM

ZATERDAG 10 EN ZONDAG 11 NOVEMBER 2012

Gastronomisch champagneweekend

VC ZOMERLICHT

We reizen naar Frankrijk voor een gastronomisch champagneweekend.

PROGRAMMA

DAG 1

- 08:00** Vertrek Zomergem - Weldadigheidstraat 30
- 10:30** Eerste stop, degustatie Champagne Vazart-Coquart
- 11:00** Vervolg busreis
- 12:00** Vrij te nemen middagmaal in Reims (maaltijd op eigen kosten)
Bezoek aan de stad
- 16:00** Samenkomst bus, degustatie champagne G. Tribauts
- 17:00** Aankomst hotel Comfort Suite, Les Résidences d' Epernay
- 19:00** Gastronomisch menu met zeven aangepaste champagnes
- 24:00** Terug in het hotel

DAG 2

- 08:00** Ontbijt tot 10:00
- 11:00** Bezoek aan de champagne Thiercelin met degustatie
- 13:30** Middagmaal met aperitief en wijnen
- 15:00** Vertrek richting Zomergem
- 18:30** Aankomst Zomergem

Let op! Deze uitstap is al volzet, maar u kunt zich nog inschrijven op de reservelijst. U kan dan mee indien er iemand afvalt. Zo snel mogelijk inschrijven.

Deelname: € 220 per persoon. Incl. overnachting hotel en ontbijt op basis van 2 personen per kamer (supplement 1 persoonskamer € 25,00), vervoer met de luxebus en fooi chauffeur.

Info en inschrijving: Freddy Verleye

f.verleye@telenet.be - 0475 31 79 67.

Locatie: vertrek aan VC Zomergem,

Weldadigheidstraat 30, 9930 Zomergem.

ZONDAG 18 NOVEMBER 2012, 11:00 - 13:30

Vrijzinnig aperitief

VC ZOMERLICHT

Iedereen is welkom voor een gezellige babbel en een drankje.

Gratis toegang.

Info: Freddy Verleye - 0475 31 79 67 - www.zomerlicht.be.

Locatie: VC Zomerlicht, Weldadigheidstraat 30, 9930 Zomergem.

VRIJDAG 7 DECEMBER 2012, 19:00

Mong vertelt Devos

Mong Rosseel

VC ZOMERLICHT

Mag ik u meevoeren in de wonderlijke wereld van Raymond Devos?

Raymond Devos (1922 - 2006), één van de meest bekende Franse conferenciers, was een echte *jongleur de mots*. Meermaals werd hij door het Franse publiek gekozen tot grootste humorist van het jaar.

Een fles pastis.

Een paar croissants.

Een stapel woordenboeken.

Een bundel met spreekwoorden.

Het groot rijmwoordenboek.

Aan vermoed geen gebrek.

Zo ben ik de wereld van Raymond Devos binnengetreden.

Maar waar ben ik terechtgekomen?

Is dit een spiegelpaleis?

Ik zie mezelf niet één keer, maar honderd keren.

En ik ben het echt! Iedere keer opnieuw!

Inkom: € 5 (leden) / € 7 (niet-leden).

Info en inschrijving (vóór 4 december):

f.verleye@telenet.be - 0475 31 79.

Locatie: VC Zomerlicht, Weldadigheidstraat 30,

9930 Zomergem.

ZOTTEGEM

MAANDAG 5 EN 12 NOVEMBER 2012, 19:00 - 22:15

Workshop: Single zijn,
last of een kracht?

Jacqueline Hermans

HUISVANDEMENS ZOTTEGEM

I.S.M. DEMENS.NU, PRH EN VORMINGPLUS

In onze samenleving wonen meer en meer mensen alleen. Dat kan een bewuste keuze zijn, of het gevolg van omstandigheden. In deze cursus sta je stil bij je eigen beleving van het single zijn aan de hand van drie thema's:

- hoe word je beïnvloed door de beelden die in de maatschappij leven over single zijn?
- hoe vrij voel je je om je vrije tijd in te vul- len zoals je het echt wilt?
- hoe leef je als single in relatie met de mensen om je heen?

Op een concrete manier leer je hoe je meer vanuit je innerlijke kracht kunt leven. Je ontdekt er wegen om als single meer jezelf te zijn.

Deelnemers: € 21 / € 4,5 (aangepast tarief).

Info en inschrijving: huisvandemens Zottegem

09 326 85 70 - zottegem@deMens.nu.

Locatie: huisvandemens Zottegem
Kastanjelaan 73 - 9620 Zottegem.

DONDERDAG 29 NOVEMBER 2012, 20:00

Assertiviteit en emotionele
vaardigheden

An Michiels

HUISVANDEMENS ZOTTEGEM

Mensen die moeilijkheden ondervinden om hun emoties een plaats te geven en een gebrek hebben aan assertiviteit zijn zeer vatbaar voor stress, soms met psychische problemen tot gevolg. An Michiels geeft inzicht in hoe moeilijk het kan zijn om voor je mening uit te komen, hoe om te gaan met mensen die agressief uit de hoek komen, mensen die overspoeld worden door emoties of net liever zwijgen, geen hulp durven vragen en als de dood zijn voor kritiek. Echte assertiviteit heeft enerzijds te maken met zelfkennis, anderzijds met communicatie tussen mensen. In welke mate laat je jezelf bepalen door oordelen en vooroordelen? Hoe respecteer je je eigen standpunten en hoe respecteer je die van anderen? An Michiels gaat hier dieper op in. Ze heeft jarenlange ervaring met assertiviteitstrainingen voor kinderen en volwassenen.

Gratis toegang.

Info en inschrijving: huisvandemens Zottegem

09 326 85 70 - zottegem@deMens.nu.

Locatie: De boekenzolder van het Egmontkasteel,
Heldenlaan 2, 9620 Zottegem.

OPROEP

FEEST VRIJZINNIGE JEUGD GENT

Het Feest Vrijzinnige Jeugd Gent viert in 2013 zijn 50-jarig bestaan. Het Feestcomité wil dit natuurlijk graag wat luister bijzetten door (onder meer) een tentoonstelling op te bouwen rond 50 jaar FVJ. We zijn daarom op zoek naar foto- en beeldmateriaal van de voorbije 50 jaar. Heeft u thuis nog foto's/beeldmateriaal van uzelf als feesteling, of van het Feest Vrijzinnige Jeugd van uw kinderen, en wilt u meewerken aan onze tentoonstelling? Heeft u ander archiefmateriaal dat interessant kan zijn? Neem dan contact op met het FVJ Gent via thomas@geuzenhuus.be of bel 09 220 80 20. Alvast bedankt!

VASTE ACTIVITEITEN VC LIEDTS

Elke maandag om 20:00:

Workshop hatha yoga, ingericht door het Willemsfonds

Elke maandag om 14:00 en elke woensdag om 19:30:

Bridgewedstrijd. Organisatie: Liedts Bridge Club, Oudenaardse Grijsse Geuzen en Liedtskring.

Elke dinsdag om 20:00:

Bijeenkomst SOS Nuchterheid

Elke eerste, derde en vijfde zondag van

de maand van 10:30 tot 13:00:

Vrijzinnige toogbabbel.

Organisatie: Liedtskring.

De vrijzinnig humanistische bibliotheek is te bezoeken na afspraak via 055 30 10 30 of info@vcliedts.be.

Openingsuren VC Liedts: maandag, dinsdag, donderdag

en vrijdag van 9:00 tot 16:30 en gesloten op woensdag.

Info en locatie: VC Liedts - Parkstraat 4, 9700

Oudenaarde - 055 30 10 30 - info@vcliedts.be.

VASTE ACTIVITEIT VC DE BRANDERIJ

Elke woensdag om 19:30:

Bijeenkomst van SOS Nuchterheid, zelfzorg bij verslaving.

SOS Nuchterheid is een vrijzinnig en humanistisch zelfzorginitiatief en is een lidvereniging van deMens.nu. Info SOS Nuchterheid: 0486 25 66 71 - info@sosnuchterheid.org - www.sosnuchterheid.org.

Info en locatie: VC De Branderij - Zuidstraat 13, 9600

Ronse - 055 20 93 20 - de.brandery@skynet.be

www.brandery.be.

VASTE ACTIVITEIT VC ZOMERLICHT

Elke derde zondag van de maand, van 11:00 tot 13:00:

Vrijzinnig praatcafé

Info: vrijzinnig.zomergem@telenet.be.

Locatie: VC Zomerlicht, Weldadigheidstraat 30,
9930 Zomergem.

NOTEER ALVAST IN UW AGENDA

13-12 14:00 Voordracht Mies Vergaen 'Het ABC van de senioren' met koffietafel GGG

06-12 20:00 Willem Elias over moderne kunst
VF en UPV

Hoofredactie:

Fred Braeckman

Eindredactie:

Griet Engelrelst, Thomas Lemmens

Redactie:

Kurt Beckers, Albert Comhaire, Annette De Vos, Frederik Dezutter, Philippe Juliam

Vormgeving: Gerbrich Reynaert

Druk: New Goff

Verantwoordelijke uitgever: Sven Jacobs

p/a Kantienberg 9, 9000 Gent

Werken aan dit nummer mee:

Louis Borgesius, Johan Braeckman, Gustaaf C. Cornelis, Willem Elias, Eloi Glorieux, Pierre Martin Neirinckx, André Oyen, Renaat Ramon, Frank Roels, Koen Schoors, Sven van den Berghe, Dany Vandenbosche, Kris Velter, Marc Vermeersch.

Cover: Crematorium Heimolen St.-Niklaas

© Jim Van Loo - www.aimed.be

De Geus is het tijdschrift van het Vrijzinnig Centrum-Geuzenhuis vzw en de lidverenigingen en wordt met de steun van de PIMD verspreid over Oost-Vlaanderen. Het VC-Geuzenhuis coördineert, ondersteunt, bundelt de Gentse vrijzinnigen in het **Geuzenhuis**, Kantienberg 9, 9000 Gent
09 220 80 20 – f09 222 70 73
admin@geuzenhuis.be
www.geuzenhuis.be

U kan de redactie bereiken via Thomas Lemmens, thomas@geuzenhuis.be of 09 220 80 20.

De verantwoordelijkheid voor de gepubliceerde artikels berust uitsluitend bij de auteurs.

De redactie behoudt zich het recht artikels in te korten. Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag gereproduceerd of overgenomen worden zonder de schriftelijke toestemming van de redactie. Bij toestemming is bronvermelding – De Geus, jaargang, nummer en maand – steeds noodzakelijk.

Het magazine van De Geus verschijnt tweemaandelijks (5 nummers). De nieuwsbrief van De Geus verschijnt maandelijks (10 nummers).

Fred Braeckman

Griet Engelrelst

Thomas Lemmens

Kurt Beckers

Albert Comhaire

Annette De Vos

Frederik Dezutter

Philippe Juliam

Gerbrich Reynaert

LIDMAATSCHAPPEN

Kunst in het Geuzenhuis: €12 op rekening IBAN BE38 0013 0679 1272 van Kunst in het Geuzenhuis vzw met vermelding 'lid KIG'.

Grijze Geuzen: €10 op rekening IBAN BE72 0011 7775 6216 van HVV Ledenrekening, Lange Leemstraat 57, 2018 Antwerpen met vermelding 'lid GG + naam afdeling (bv. lid Gentse Grijze Geuzen)'.

Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging: €10 op rekening IBAN BE72 0011 7775 6216 van HVV Ledenrekening, Lange Leemstraat 57, 2018 Antwerpen met vermelding 'lid HVV + naam afdeling (bv. lid HV Gent)'.

Vermeylenfonds: €10 op rekening IBAN BE50 0011 2745 2218 van VF Ledenrekening, Tolhuislaan 88, 9000 Gent met vermelding 'lid VF'.

Willemsfonds: €15 op rekening IBAN BE39 0010 2817 2819 van WF Ledenrekening, Vrijdagmarkt 24-25, 9000 Gent met vermelding 'lid WF'.

ABONNEMENTEN

De Geus zonder lidmaatschap: €13 op rekening IBAN BE54 0011 1893 3897 van het VC-Geuzenhuis met vermelding 'abonnement Geus'. Prijs per los nummer: €2.

Het Vrije Woord: gratis bij lidmaatschap HVV en GGG.

Combinaties van lidmaatschappen met of zonder abonnementen zijn mogelijk.

LIDVERENIGINGEN VC-G

De Cocon, dienst voor Gezinsbegeleiding en begeleid zelfstandig wonen vzw

info: 09 222 30 73 of 09 237 07 22
info@decocon.be - www.decocon.be

De Geus van Gent vzw

open van ma t.e.m. vr vanaf 16:00
za vanaf 19:00
info: www.geuzenhuis.be
09 220 78 25 - geusvangent@telenet.be

Feest Vrijzinnige Jeugd vzw

info: Thomas Lemmens - 09 220 80 20
thomas@geuzenhuis.be

Feniks vzw

Verzorgt waardige, humanistisch geïnspireerde plechtigheden bij belangrijke levensmomenten.
info: huisvandeMens - 09 233 52 26
gent@deMens.nu

Fonds Lucien De Coninck vzw

info: www.fondsluciendeconinck.be
secretariaatFLDC@telenet.be

Humanistisch Verbond Gent

info: R. Gheldof - 09 220 80 20
hvv.gent@geuzenhuis.be

Humanistisch - Vrijzinnige Vereniging Oost-Vlaanderen

info: T. Dekempe - 09 222 29 48
hvv.ovl@geuzenhuis.be

Gentse Grijze Geuzen

info: R. Van Mol - 0479 54 22 54
rvanmol@hotmail.com

Kunst in het Geuzenhuis vzw

info: Griet Engelrelst - 09 220 80 20
griet@geuzenhuis.be

Opvang – Oost-Vlaanderen vzw

Dienst voor pleegzorg

info: A. Roelands - 09 222 67 62
gent@opvang.be

SOS Nuchterheid vzw

In Gent, woensdag en vrijdag (alcohol en andere verslavingen).
info: 09 330 35 25(24u op 24u)
info@sosnuchterheid.org
www.sosnuchterheid.org

Vermeylenfonds Oost-Vlaanderen

info: 09 223 02 88
info@vermeylenfonds.be
www.vermeylenfonds.be

Willemsfonds Oost-Vlaanderen

info: 09 224 10 75
info@willemsfonds.be
www.willemsfonds.be

Werkgemeenschap Leraren Ethiek vzw

info: wle@nczeddenleer.org
www.digimores.org

PARTNER

huisvandeMens Gent

Het centrum biedt hulp aan mensen met morele problemen.
U kan er terecht van ma t.e.m. vr van 9:00 tot 16:30
De hulpverlening is gratis!
info: Sint-Antoniuskaai 2, 9000 Gent
09 233 52 26 - f 09 233 74 65
gent@deMens.nu

WERELDSAIDSDAG CONCERT

Een muzikale happening door deMens.nu en Sprinkle vzw

MAURO NATALIA SIOMEN DEZMONA

JOHNNY BOY (VAN JETS) - BINTI
ANTON WALGRAVE - HEADPHONE
ANNA RUNE - REENA RIOT - COELY
CHORALE ESENGO - MR MITCHELL & ME
PHILIPPE ROBRECHTS - SOUL SHAKERS

DE CENTRALE, Gent

VRIJDAG 30 NOVEMBER 2012

20u00 - Afterparty tot 03u00 - Inkom: €12/15

Presentatie: Maxime de Winne

Opbrengst tvv Sprinkle vzw, tehuis voor Aids-weeskinderen in Zuid-Afrika
In samenwerking met o.a. deMens.nu, IMD Oost-Vlaanderen, Feniks vzw,
Sprinkle vzw, Geuzenhuis, Nationale loterij, HIV Vereniging België, Sensoa,
Casa Rosa, Condomerie.com, IVG-School, De Centrale, Stad Gent, Lectrr,
Gelezen & Goedgekeurd